

DÜŞÜNCE

Sayı : 30

DÜNYA'DAN BİR HABER

BELLS OF WAR

**Washington'un Kırılma Noktası: Latin
Amerika'da Yeni Çatışma Hatları**

Sayı : 15

Önsöz ...

Giriş: Latin Amerika – ABD Gerginlikleri: Bölgesel Bir Çerçeve ... 4

I. Ülke Dosyaları

Küba: Süregelen Abluka ve Diplomatik Çıkmaz ... 7

Nikaragua: Ortega Yönetimi ile Çatışma ... 16

Bolivya’da Lityum Gerilimi: Kaynak Milliyetçiliği, Jeopolitik Rekabet ve Küresel Enerji Geçişi ... 27

Brezilya: Çok Kutuplu Dünyada Denge Arayışı ... 41

Meksika’da Göç–Güvenlik Paradoksu: ABD Baskısı, Kartel Şiddeti ve Bağımsızlık Arayışı ... 56

Kolombiya: Geleneksel Müttefiklikten Çok Taraflı Denge Arayışına ... 64

Venezuela-ABD Gerilimi: Latin Amerika’da Hegemonya ve Direniş ... 74

II. Analiz Çerçevesi

Küresel Çatışmanın Güney Cephesi: ABD–Venezuela Gerilimi ... 89

Bölgesel Güç Mücadelesi ve ABD İç Politikası ... 94

Uluslararası İttifaklar ve Büyük Güç Rekabeti ... 96

III. Sonuç

Sonuç ve Değerlendirme ... 100

IV. Ekler

Belgesel Önerileri ... 102

Sinema Önerileri ... 103

Kitap Önerileri ... 104

Latin Amerika, uzun on yıllar boyunca Amerikan dış politikasının “arka bahçesi” olarak nitelendirildi. Bu ifade, sadece diplomatik baskıları değil; darbeleri, müdahaleleri ve ekonomik programları da kapsayan geniş bir tarihsel gerçekliğe işaret eder. Guatemala (1954), Şili (1973), Arjantin (1976) gibi darbeler, ABD’nin bölgeye müdahalelerinin en kanlı örneklerini oluştururken; Venezuela’daki 2002 darbe girişimi ve daha yakın zamanda gündeme gelen özel aktörlü operasyonlar (Men of War belgeselinde işlendiği gibi) bu geleneğin günümüzde de sürdüğünü gösterir. Darbeler, Latin Amerika halklarının belleğinde yalnızca siyasi bir kırılma değil, aynı zamanda toplumsal hafızayı şekillendiren travmalar olarak yer etmiştir.

Bugün Latin Amerika’daki tablo, geçmişin bu izlerini taşıırken aynı zamanda yeni güç mücadelelerinin de merkezindedir. ABD’nin tek taraflı hâkimiyeti, Çin’in devasa yatırımları, Rusya’nın askeri ve diplomatik hamleleri, İran’ın enerji ve ideolojik açılımları ile meydan okumaya uğramaktadır. Bölge, artık sadece Washington’un yön verdiği bir coğrafya değil; çok kutuplu dünyanın en sıcak rekabet sahalarından biri hâline gelmiştir.

Bu mücadelelerin merkezinde ise enerji kaynakları ve nadir toprak elementleri (NTE) yer almaktadır. Lityumdan petrole, Amazon ormanlarından Orinoco Havzası’na kadar bölge, 21. yüzyılın enerji jeopolitiğinde vazgeçilmez bir alan olarak öne çıkmaktadır. Dolayısıyla, darbeler ve dış müdahaleler artık yalnızca ideolojik kutuplaşmalar üzerinden değil; enerji, teknoloji ve sürdürülebilirlik politikaları üzerinden de şekillenmektedir.

Trump faktörü bu bağlamda özel bir dikkat gerektirir. Trump döneminde ABD’nin bölgeye yönelik söylemi daha sertleşmiş; “uyuşturucu ile mücadele” kisvesi altında askeri baskılar artmış; ticaret savaşları ve yaptırımlar Latin Amerika ekonomilerini zorlamıştır. Trump sonrası dönemde bile bu miras silinmemiş, aksine Latin Amerika–ABD ilişkilerinde süreklilik arz eden bir kırılma yaratmıştır.

Latin Amerika’yı bir bütün olarak ele alırken özellikle Venezuela, Küba, Nikaragua, Bolivya, Brezilya, Kolombiya ve Meksika üzerinden ABD ile yaşanan gerilimleri, darbeler tarihini, güncel jeopolitik kırılmaları ve küresel güçlerin (Çin, Rusya, İran, AB ve Türkiye) bölgeye ilgisini kapsamlı bir biçimde inceliyor. Bu kitap, darbelerin gölgesinde şekillenen tarihsel hafızayı günümüzün enerji ve jeopolitik mücadeleleriyle birleştirerek Latin Amerika’nın neden hâlâ küresel sistemin en kritik sahnelerinden biri olduğunu ortaya koyuyor.

Latin Amerika – ABD Gerginlikleri:

Bölgesel Bir Çerçeve

Latin Amerika, tarihsel olarak ABD'nin “arka bahçesi” olarak nitelendirilmiş; **Monroe Doktrini'nden Soğuk Savaş dönemindeki müdahalelere, neoliberal reform baskılarından günümüz yaptırım rejimlerine kadar Washington'un dış politikasında sürekli özel bir yer edinmiştir.** Ancak 21. yüzyılın ilk çeyreğinde, bölgedeki birçok ülke farklı ölçülerde bağımsızlık arayışına yönelmiş, ABD ile ilişkiler gerginlik ve karşılıklı güvensizlik ekseninde şekillenmiştir.

Küba: Abluka ve İzolasyonun Sembolü

- 1961'den beri devam eden diplomatik kopukluk ve ekonomik ambargo.
- Obama dönemindeki sınırlı açılım sonrası Trump ve Biden döneminde yeniden sertleşme.
- Küba'nın sağlık ve eğitimdeki başarılarına rağmen ekonomik izolasyonun derinleşmesi.
- Havana'nın “egemenlik” vurgusu vs. Washington'un “reform” talepleri.

Nikaragua: Ortega Yönetimi ile Çatışma

- Daniel Ortega'nın otoriterleşme eğilimleri ve ABD yaptırımları.
- Çin ve Rusya ile yakınlaşma; "otoriter blok" söylemi.
- ABD'nin demokrasi söylemi üzerinden baskı kurması.

Bolivya: Morales ve Lityum Gerilimi

- Dünyanın en büyük lityum rezervlerinin ABD-Çin rekabetindeki stratejik önemi.
- Evo Morales'in ABD karşıtı söylemleri ve 2019'daki istifa/darbe tartışmaları.
- Washington'un enerji-jeopolitik kaygıları ile La Paz'ın "kaynak milliyetçiliği".

Brezilya: Denge Arayışı

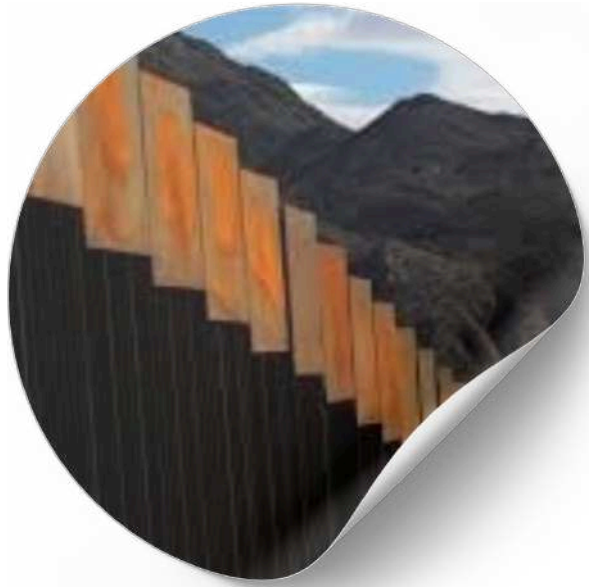
- Lula da Silva döneminde bağımsız çizgi ve Çin ile yakınlaşma.
- Amazon ormanlarının korunması konusunda ABD-Brezilya gerilimi.
- Egemenlik vurgusu ile çevre ve enerji politikalarının kesiştiği alanlar.

Meksika: Göç ve Güvenlik Krizleri

- Mérida Girişimi ve kartel şiddetine karşı ABD desteği.
- Trump dönemi “Meksika Duvarı” tartışmaları.
- AMLO yönetiminin ABD’ye mesafeli ve Latin Amerika merkezli politikaları.

Kolombiya: Geleneksel Müttefiklikten Mesafeye

- Plan Colombia ile uzun süre ABD’nin “cephe ülkesi”.
- 2022 sonrası hükümetin Venezuela politikalarında Washington’a mesafe koyması.
- Uyuşturucu ekonomisi ve güvenlik politikalarında farklılaşan bakış açıları.

Venezuela: Yaptırımlar ve Meşruiyet Krizi

- 1999 sonrası Chávez ve Bolivarcı devrim ile ABD’ye karşı meydan okuma.
- 2019’da Guaidó’nun “meşru lider” ilan edilmesi; Washington’un Maduro’yu gayrimeşru sayması.
- Petrol ambargoları ve ağır yaptırımların toplumsal-ekonomik çöküşü derinleştirilmesi.
- Rusya, Çin ve İran’ın Venezuela’ya destek vererek ABD etkisini dengeleme çabası.

1959'daki Küba Devrimi, yalnızca Karayipler'deki küçük bir ada devletinin siyasi yapısını değiştirmekle kalmadı; aynı zamanda Soğuk Savaş'ın keskin kutuplaşmalarında, Batı yarıküresinde sosyalist bir deneyin doğuşunu simgeledi. Fidel Castro önderliğinde Batista rejiminin devrilmesi, ABD'nin "arka bahçe" olarak gördüğü Latin Amerika'daki statükoyu doğrudan tehdit etti. Washington yönetiminin ilk refleksi, Küba'yı ekonomik ve diplomatik olarak tecrit etmek oldu.

1961'de diplomatik ilişkilerin kesilmesi, 1962'de ise kapsamlı ekonomik ambargonun yürürlüğe konulmasıyla iki ülke arasındaki kopuş kurumsallaştı. ABD, Küba'yı yalnızlaştırmayı amaçlarken, Havana yönetimi ise Sovyetler Birliği ile stratejik ittifak kurarak hayatta kalma stratejisini geliştirdi. Küba Füze Krizi (1962) bu gerilimin doruk noktası olmuş, Karayipler merkezli bir krizin nükleer savaş ihtimalini dünya gündemine taşımıştı (Allison, 1971).

Aradan geçen altmış yılı aşkın sürede, Küba ile ABD arasındaki ilişkiler sürekli dalgalı bir seyir izledi. Soğuk Savaş'ın sona ermesi, Havana için bir "hayatta kalma sınavı" niteliği taşıırken, Washington açısından Küba'ya yönelik politikaların hem iç siyasette (Florida'daki Küba diasporası) hem de Latin Amerika stratejisinde belirleyici bir rol oynadığı görüldü. Obama dönemindeki kısmi yumuşama, Trump yönetiminde yeniden sertleşme ve günümüzde Biden döneminde belirsizlik, bu ilişkilerin "diplomatik çıkmaz" niteliğini koruduğunu göstermektedir.

Bu çalışmada, Küba-ABD ilişkilerinin tarihsel arka planı, ekonomik ambargonun etkileri, Havana'nın "egemenlik" vurgusu, ABD'nin reform talepleri ve Çin-Rusya-İran gibi aktörlerin devreye girmesi akademik bir çerçevede ele alınacaktır.

Küba: Süregelen Abluka ve Diplomatik Çıkmaz

1961–1991: Soğuk Savaş Dönemi

ABD–Küba ilişkilerinin kopuşu 1961 yılına dayanmaktadır. Fidel Castro yönetimi, devrim sonrasında ABD şirketlerinin el koyduğu toprakları kamulaştırmaya yöneldiğinde Washington sert tepki göstermiştir. 1960'ta şeker ithalatının durdurulması, ardından petrol rafinerilerinin millileştirilmesi süreci, iki ülkeyi hızla karşı karşıya getirmiştir (Pérez, 2015).

1961'de ABD Başkanı Dwight Eisenhower, Havana ile diplomatik ilişkileri resmen kesti. Aynı yıl CIA destekli Domuzlar Körfezi Çıkarması başarısızlıkla sonuçlandı. Bu girişim, Castro yönetiminin içerdeki meşruiyetini güçlendirdi ve Sovyetler Birliği ile ittifakı pekiştirdi (Glejeses, 2002).

1962'de ABD Başkanı John F. Kennedy, Küba'ya yönelik kapsamlı ekonomik, ticari ve finansal ambargo kararnamesini imzaladı. Aynı yılın ekim ayında yaşanan Küba Füze Krizi, dünya siyasetinde dönüm noktası oldu. Sovyetler'in adaya nükleer füze yerleşirmesi, ABD'nin deniz ablukası ve nükleer restleşmeler, Küba'nın uluslararası sistemdeki konumunu dramatik biçimde belirledi (Blight & Welch, 1990).

Soğuk Savaş boyunca Küba, SSCB'den aldığı ekonomik yardımlar ve sübvansiyonlarla ayakta kaldı. Havana, Latin Amerika'daki sol hareketlere ideolojik ve askeri destek verirken, Afrika'da (özellikle Angola ve Etiyopya) “üçüncü dünya dayanışması”nı temsil eden bir aktör hâline geldi (Glejeses, 2002).

1991–2008: Sovyetler Sonrası İzolasyon

1991’de Sovyetler Birliği’nin dağılması, Küba için “Özel Dönem” (Período Especial) olarak adlandırılan ağır bir kriz dönemini başlattı. Petrol ve gıda ithalatı dramatik biçimde azaldı; GSYİH kısa sürede %35 küçüldü (Mesa-Lago, 1994). Ambargo, Havana’yı Batı finans sisteminden dışlarken, turizm ve sağlık hizmetleri üzerinden döviz elde etme stratejisi öne çıktı.

Bu dönemde ABD Kongresi ambargoyu daha da katılaştırdı. 1992 tarihli Torricelli Yasası ve 1996 tarihli Helms–Burton Yasası, yalnızca ABD şirketlerini değil, üçüncü ülkeleri de Küba ile ticaret yapmaktan caydıracak düzenlemeler getirdi. Böylece ambargo, küresel ölçekte kurumsallaşmış oldu (LeoGrande, 2015).

1990’ların sonlarından itibaren Latin Amerika’da yükselen “pembe dalga” (izquierda rosada), Küba’ya yeni bir nefes alanı sundu. Venezuela lideri Hugo Chávez’in iktidara gelişiyle (1999), Caracas–Havana hattında “petrol karşılığı doktor” modeli kuruldu. Kübalı sağlık personeli Latin Amerika’da sosyal projelere destek verirken, Venezuela ucuz petrol sağlayarak Küba’nın enerji krizini hafifletti (Corrales & Penfold, 2011).

2000’li yıllarda Brezilya (Lula), Bolivya (Morales), Ekvador (Correa) gibi sol liderlerin yükselişi, Küba’nın diplomatik yalnızlığını nispeten azalttı. Bununla birlikte ABD ambargosu tüm şiddetiyle devam etti ve Havana hâlen küresel finans sistemine erişimde ciddi kısıtlamalar yaşadı.

2008–2016: Obama Dönemi Açılımı

2.3.1. Ön Hazırlıklar ve Diplomatik Zemin

2008’de Fidel Castro’nun sağlık sorunları nedeniyle görevi kardeşi Raúl Castro’ya devretmesi, Küba’da siyasal ve ekonomik dönüşüm arayışlarını hızlandırdı. Raúl, pragmatik çizgisiyle ABD ile sınırlı da olsa diyalog arayışına girdi. Öte yandan, ABD’de 2009’da göreve gelen Barack Obama, Latin Amerika politikalarında “yumuşama” ve “diyalog” söylemini öne çıkarmıştı (Smith, 2016).

İki ülke arasındaki yakınlaşmanın ilk işaretleri, 2009’da Kübalı Amerikalıların ada ile aile bağlarını yeniden kurmasına izin verilmesiyle geldi. ABD yönetimi, seyahat kısıtlamalarında kısmi esnemelere gitti; bu adım Florida’daki Küba diasporasında yankı buldu (Erikson, 2015).

Diplomatik sürecin kırılma noktası, 2013–2014 yıllarında Kanada ve Vatikan aracılığıyla yürütülen gizli görüşmeler oldu. Papa Francis’in doğrudan devreye girmesi, müzakerelere uluslararası bir meşruiyet kazandırdı. Gizli diplomasi, 2014 Aralık ayında iki ülke liderinin eş zamanlı açıklamalarıyla resmileşti.

Tarihi Normalleşme Süreci

17 Aralık 2014’te Obama ve Raúl Castro, diplomatik ilişkilerin yeniden tesis edileceğini duyurdu. Bu, 1961’den sonra ilk kez Washington ile Havana arasında “karşılıklı büyükelçilik” seviyesine dönüş anlamına geliyordu. 2015 Temmuz’unda Havana’da ABD Büyükelçiliği yeniden açıldı. Bu gelişme, Latin Amerika’da ABD’nin imajını güçlendiren bir adım olarak yorumlandı (Whitehead, 2016).

Normalleşme sürecinde alınan önlemler şunlardı:

- ABD vatandaşlarının “12 kategoride” Küba’ya seyahat etmesine izin verildi (aile ziyaretleri, eğitim, kültürel faaliyetler vb.).
- Havayolu ve deniz taşımacılığı kısıtlamaları gevşetildi; ticari uçuşlar yeniden başladı.
- Amerikan bankalarının Küba ile sınırlı finansal işlem yapmasına izin verildi.
- ABD telekomünikasyon şirketlerinin adada altyapı yatırımlarına yeşil ışık yakıldı.
- Havale gönderimlerinde limitler artırıldı.
- Bununla birlikte, Helms–Burton Yasası (1996) yürürlükte kaldığı için ambargonun tamamen kaldırılması Kongre onayına bağlıydı. Obama yürütme yetkileri çerçevesinde kısıtlamaları hafifletmiş, ancak ambargonun kaldırılması aşamasına geçememişti.

Obama'nın Havana Ziyareti

Mart 2016'da Barack Obama, 1928'den beri Küba'yı ziyaret eden ilk ABD başkanı oldu. Havana'daki tarihi konuşmasında Obama, “geçmiş geride bırakma” ve “yeni bir başlangıç” vurgusu yaptı. Kübalı liderlerle diyalog kurarken aynı zamanda demokrasi ve insan hakları taleplerini de gündeme getirdi (White House, 2016).

Bu ziyaret, uluslararası medyada “Soğuk Savaş'ın sembolik kapanışı” olarak nitelendirildi. Ancak Havana yönetimi, ABD'nin reform taleplerine mesafeli durdu. Raúl Castro, egemenlik ve bağımsızlık vurgusunu tekrarlayarak “Küba'nın iç işlerine karışılmasına izin verilmeyeceğini” belirtti (Domínguez, 2017).

Açılımın Sınırları ve Sürdürülebilirliği

Obama dönemindeki açılım, hem ABD'de hem de Küba'da farklı tepkiler doğurdu:

- ABD'de: Florida'daki muhafazakâr Küba diasporası, normalleşmeyi “rejime taviz” olarak gördü. Kongre'de Cumhuriyetçi çoğunluk, ambargonun kaldırılmasına karşı çıktı.
- Küba'da: Rejim muhalifleri süreci temkinli karşıladı; hükümet yanlıları ise ABD'nin müdahalesine karşı şüphelerini korudu.
- Latin Amerika'da: Açılım, ABD'nin bölgedeki yumuşak gücünü artırdı; özellikle Venezuela ve Nikaragua gibi ABD karşıtı blokta kırılmalar yaratabileceği düşünüldü.

Süreç, somut ekonomik kazanımlara rağmen kalıcı bir normalleşme sağlayamadı. 2016'da Obama'nın görev süresi sona ererken, açılımın geleceği büyük ölçüde sonraki yönetimlerin tutumuna bırakılmıştı.

Obama dönemi, Küba–ABD ilişkilerinde “diplomatik çığır açıcı” bir moment olarak görülse de, yapısal engelleri aşmakta yetersiz kaldı. Ambargonun kaldırılmasının Kongre onayına bağlı olması, Florida'daki Küba kökenli seçmenlerin ABD iç siyasetinde oynadığı rol ve Havana'nın egemenlik konusundaki tavizsiz tutumu, süreci sınırladı.

Araştırmacılar, bu dönemi “yarım kalmış normalleşme” (partial normalization) olarak tanımlamaktadır (Feinberg, 2016). Obama'nın pragmatik açılımı, Trump yönetiminin sertleşmesiyle hızla geri çevrilecek ve ilişkiler yeniden çıkmaza girecektir.

2017–2020: Trump Dönemi Yeniden Sertleşme Obama Açılımına Karşı Geri Adımlar

Donald Trump'ın 2017'de ABD başkanı seçilmesi, Obama döneminde başlayan normalleşme sürecini kökten değiştirdi. Trump yönetimi, Küba politikasını hem ideolojik gerekçeler hem de iç politik kaygılarla yeniden sertleştirdi. Florida'daki muhafazakâr Küba diasporasının Cumhuriyetçi Parti üzerindeki etkisi, bu politikanın temel belirleyicilerinden biriydi (LeoGrande, 2019).

Trump, 2017 Haziran'ında Miami'de yaptığı konuşmada, Obama'nın açılımını “rejime taviz” olarak tanımladı ve politikaları “tersine çevirme” kararı aldı. Bu bağlamda seyahat, ticaret ve finans alanlarında yeni kısıtlamalar devreye sokuldu.

Seyahat ve Ticaret Kısıtlamalarının Geri Dönüşü

Trump döneminde uygulamaya konan başlıca adımlar:

- Seyahat kısıtlamaları: ABD vatandaşlarının Küba'ya bireysel “people-to-people” kategorisinde seyahat etmesi yasaklandı. Yalnızca grup turları veya özel izinle seyahat mümkün hâle geldi.
- Kruvaziyer yasağı: 2019'da ABD'den Küba'ya yapılan kruvaziyer seferleri durduruldu. Bu adım, Havana turizmi için ağır bir darbe oldu (Piccone, 2019).
- Havale kısıtlamaları: ABD'de yaşayan Kübalıların ada içindeki akrabalarına gönderebileceği para limitlendi.
- Ticari işlemler: ABD şirketlerinin Küba ile ortak girişim kurması yasaklandı; özellikle otelcilik ve finans sektöründe yaptırımlar sertleştirildi.

Bu kısıtlamalar, Küba ekonomisinin turizm ve döviz gelirlerini ciddi şekilde azalttı. Özellikle 2017–2019 arasında ABD'den gelen turist sayısı %40'tan fazla düştü (Mesa-Lago, 2020).

“Havana Sendromu” ve Diplomatik Gerilim

2016–2017 yıllarında Havana'daki ABD ve Kanada büyükelçiliği personeline işitme kaybı, baş ağrısı ve nörolojik sorunlar görülmesi, “Havana Sendromu” olarak adlandırılan diplomatik bir krize yol açtı. Trump yönetimi, Küba'yı bu olaylardan sorumlu tutmasa da gerekli önlemleri almadığını ileri sürerek büyükelçilik personelinin çoğunu geri çekti (Adams, 2020).

Bu durum, iki ülke arasındaki diplomatik kanalların yeniden kapanmasına neden oldu. Küba ise iddiaları reddederek olayın “bilimsel temelden yoksun” olduğunu savundu.

Venezuela Krizi Bağlamında Küba

Trump döneminde ABD'nin Latin Amerika politikası, büyük ölçüde Venezuela merkezli şekillendi. Washington yönetimi, Nicolás Maduro hükümetine karşı maksimum baskı stratejisi izlerken, Küba'yı Caracas rejiminin en önemli destekçisi olarak hedef aldı.

ABD, Küba'yı Maduro'yu ayakta tutan askeri ve istihbarî destekle suçladı. Bunun sonucu olarak 2019'da Havana'ya yeni yaptırımlar uygulandı ve “Küba–Venezuela eksenı” Washington'un sert söylemlerinin merkezine yerleşti (Ellis, 2020).

Küba'nın Terörü Destekleyen Ülkeler Listesine Alınması

Trump yönetimi, görev süresinin son günlerinde (Ocak 2021) Küba'yı yeniden “terörü destekleyen ülkeler” listesine aldı. Bu karar, diplomatik ve ekonomik açıdan ciddi sonuçlar doğurdu. Zira listeye alınan ülkeler uluslararası finans sistemine erişimde daha da ağır kısıtlamalara maruz kalmaktadır (US Department of State, 2021).

Bu adım, Biden yönetimine devredilen bir “politik miras” niteliği taşımaktaydı ve açılım sürecine geri dönüş ihtimalini daha da zorlaştırdı.

Trump dönemi, Küba–ABD ilişkilerinde bir “geri dönüş” değil, adeta “tersine dönüş” olarak değerlendirilmektedir. Obama döneminde atılan normalleşme adımları, birkaç yıl içinde neredeyse tamamen ortadan kalkmıştır.

Akademisyen William LeoGrande (2019), Trump'ın Küba politikasını “iç siyasete endeksli dış politika” olarak tanımlar. Florida'daki Küba kökenli seçmenleri kazanma stratejisi, Washington'un Latin Amerika'daki uzun vadeli çıkarlarının önüne geçmiştir.

Ayrıca Trump dönemi, Küba'nın Çin ve Rusya ile ilişkilerini daha da pekiştirdi. ABD baskısı arttıkça Havana, alternatif ekonomik ve diplomatik ortaklara yönelmek zorunda kaldı. Bu süreç, günümüzde de devam eden “ABD baskısı – Asya ve Avrasya ortaklığı” döngüsünün temelini oluşturdu.

Biden Dönemi Dalgalanmaları Trump'tan Devralınan “Miras”

Joe Biden, 2021’de göreve geldiğinde Obama döneminde başlatılan normalleşme sürecine dönüş beklentisi vardı. Ancak Trump yönetiminin son günlerinde Küba’nın “terörü destekleyen ülkeler listesine” yeniden alınması, süreci ciddi biçimde zorlaştırdı (US Department of State, 2021). Ayrıca Florida’daki seçim dinamikleri, Biden yönetimini temkinli davranmaya itti.

Başlangıçta Biden, Obama’nın Küba politikasına geri döneceğini belirtmişti; ancak iç siyaset, pandemi ve uluslararası krizler nedeniyle Küba dosyası öncelikli olmadı.

Pandemi, Ekonomik Kriz ve Sokak Protestoları

COVID-19 pandemisi, ada ekonomisini ağır şekilde etkiledi. Turizm gelirleri neredeyse sıfıra indi. Küba yönetimi kendi geliştirdiği Soberana ve Abdala aşırılarıyla sağlık alanında başarı gösterse de, ekonomik izolasyon nedeniyle büyük ölçekli kriz yaşandı (Mesa-Lago, 2022).

2021 Temmuz’unda, Küba genelinde nadir görülen geniş çaplı protestolar gerçekleşti. Gösteriler, gıda ve ilaç kıtlığı, elektrik kesintileri ve ekonomik dar boğaz nedeniyle patlak verdi. ABD yönetimi, protestoculara destek verdiğini açıkladı. Havana ise Washington’u “halkı kışkırtmakla” suçladı (Whitehead, 2021).

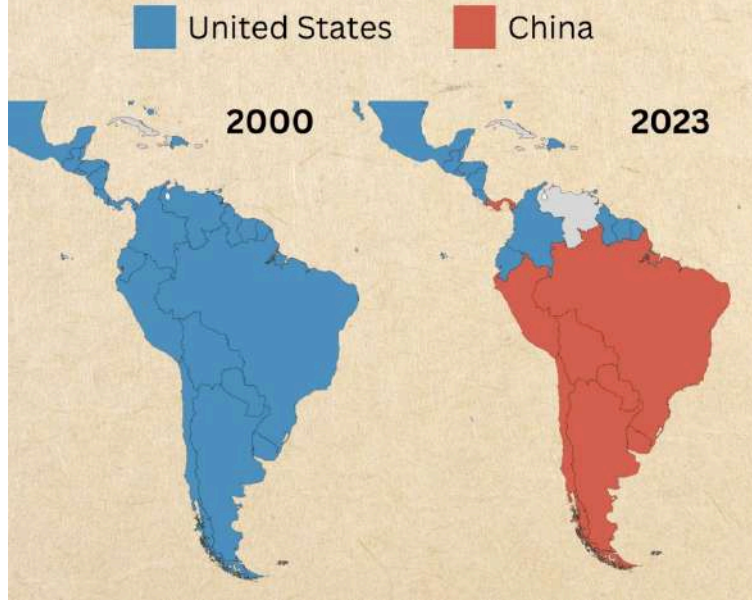
Biden Yönetiminin Politikaları

Biden yönetimi, Trump döneminde getirilen sert yaptırımların büyük kısmını kaldırmadı. Ancak bazı alanlarda kısmi yumuşamaya gidildi:

- Aile birleşimi vizeleri yeniden açıldı.
- Havale gönderimlerinde sınırlı kolaylıklar sağlandı.
- Seyahat kategorilerinde küçük esnemeler yapıldı.

Bununla birlikte, finans ve ticaret kısıtlamaları büyük ölçüde yerinde kaldı. Biden yönetimi, “demokrasi ve insan hakları” söylemini sürdürerek ambargonun kaldırılması için siyasi koşullar öne sürdü.

Largest trading partner: U.S vs China

Çin, Rusya ve İran Faktörü

ABD baskısının devam etmesi, Küba'yı yeniden alternatif ortaklıklara yöneltti:

- Çin: Küba'nın en büyük ticaret ortaklarından biri hâline geldi. Dijital altyapı, enerji projeleri ve liman yatırımlarıyla ada ekonomisinde kritik bir rol üstleniyor (Ellis, 2022). Ayrıca, Pekin'in Latin Amerika'daki "Kuşak-Yol Girişimi" kapsamında Havana önemli bir düğüm noktası olarak değerlendiriliyor.
- Rusya: 2022'de Ukrayna savaşının başlamasıyla Batı tarafından yaptırımlara maruz kalan Moskova, Latin Amerika'da eski müttefikleriyle ilişkileri canlandırdı. Küba'ya enerji, buğday ve kredi desteği sağladı. Ayrıca 2023'te askeri işbirliği anlaşmaları gündeme geldi (Kozhanov, 2023).
- İran: Küba ile biyoteknoloji ve sağlık alanında işbirliğini artırdı. Tahran-Havana hattı, ABD yaptırımlarına karşı "dayanışma ekonomisi" modeli üzerinde şekilleniyor (Shabani, 2022).

ABD'nin Stratejik Hesapları

ABD açısından Küba meselesi yalnızca ikili ilişki değil, aynı zamanda Latin Amerika'da Çin ve Rusya'nın etkisine karşı stratejik bir dosya niteliği taşıyor.

- Washington, Havana'nın Pekin ve Moskova ile yakınlaşmasını "arka bahçede nüfuz kaybı" olarak algılıyor.
- Florida'daki Küba kökenli seçmen kitlesi, Demokratlar için hâlen kritik bir engel oluşturuyor.
- Küba dosyası, Venezuela ve Nikaragua ile birlikte "otoriter blok" söylemi içinde çerçeveleniyor.

Bu nedenle Biden yönetimi, Obama dönemindeki radikal açılım yerine sınırlı, kontrollü ve çoğu zaman "seçim odaklı" adımlarla yetinmektedir.

2021–2025 dönemi, Küba-ABD ilişkilerinde "kısmi esneme, fakat yapısal değişim yok" şeklinde özetlenebilir. Ambargonun temel hatları devam ederken, Havana Çin ve Rusya gibi aktörlere daha fazla yönelmiştir.

Bu tablo, "diplomatik çıkmaz"ın kalıcılıştığını göstermektedir. Küba, kendi iç ekonomik sorunlarıyla mücadele ederken, ABD baskısı karşısında egemenlik söylemini sürdürmekte; Washington ise iç siyasette Küba kartını kullanarak radikal bir açılımı engellemektedir.

Nikaragua: Ortega Yönetimi ile Çatışma

Nikaragua, Latin Amerika siyasetinde uzun yıllardır tartışmaların merkezinde yer alan ülkelerden biridir. 1979'da Somoza diktatörlüğünü deviren Sandinista Devrimi, yalnızca Nikaragua'nın değil, tüm bölgenin siyasi dengelerini değiştirmiştir. Bu süreçte Daniel Ortega, devrimin sembol isimlerinden biri olarak öne çıkmış ve sonraki yıllarda ülkenin politik kaderini belirlemiştir. Ancak Ortega'nın iktidar serüveni, devrimci bir kurtuluş hareketinden otoriter bir yönetime evrilen tipik bir örnek olarak literatüre geçmiştir.

1980'lerde ABD'nin desteklediği Kontra Savaşı ve Soğuk Savaş bağlamında Nikaragua, Latin Amerika'daki ideolojik kutuplaşmanın en belirgin sahnesine dönüşmüştür. Bu dönemde ABD ile yaşanan çatışmalar, yalnızca askeri değil, diplomatik ve ekonomik boyutlarda da derinleşmiş; Nikaragua, Washington'un Latin Amerika politikalarında "tehdit" kategorisine alınmıştır. 1990'larda Ortega iktidarı kaybetse de, siyasi tabanını koruyarak yeniden yükselişe geçmiş ve 2007'de iktidara dönüş yapmıştır.

2007 sonrası dönemde Ortega'nın iktidarı, demokratik kurumların aşamalı biçimde zayıflatılması, yargı ve yasama organlarının yürütmeye bağımlı hale getirilmesi ve medya özgürlüğünün sınırlandırılmasıyla otoriterleşme eğilimleri göstermiştir. Özellikle 2018 protestoları, yönetimin baskıcı karakterini uluslararası toplumun gözünde daha görünür hale getirmiştir. Yüzlerce kişinin ölümüyle sonuçlanan bu süreç, Nikaragua'nın "otoriter blok" olarak anılan uluslararası ilişkiler ağında konumlanmasının başlangıcı olmuştur. 2020'lerin ortalarına gelindiğinde Ortega yönetimi, ABD ve Avrupa Birliği tarafından yaptırımlarla hedef alınırken, Çin ve Rusya ile stratejik işbirliklerini derinleştirmiştir. Bu durum, Nikaragua'nın uluslararası sistemde bir "denge siyaseti" arayışına değil, açık biçimde ABD karşıtı bir eksene yöneldiğini göstermektedir. ABD ise Ortega yönetimini yalnızca demokratik normların ihlali bağlamında değil, aynı zamanda Çin ve Rusya'nın Latin Amerika'daki nüfuzunun bir uzantısı olarak değerlendirmektedir.

Sandinista Devrimi (1979) ve Ortega'nın Yükselişi

1979 yılında Sandinista Ulusal Kurtuluş Cephesi (FSLN), Somoza ailesinin yarım yüzyılı aşan diktatörlüğüne son vererek Nikaragua'da devrim gerçekleştirdi. Bu devrim, Latin Amerika'da sol hareketlerin yükseldiği bir dönemde meydana gelmiş ve küresel Soğuk Savaş rekabetinin bölgesel bir tezahürü haline gelmiştir. Daniel Ortega, devrimde aktif bir figür olarak öne çıkmış ve kısa sürede FSLN içinde lider konumuna yükselmiştir.

Sandinistaların ideolojisi, sosyal adalet, toprak reformu, okuma-yazma seferberliği gibi politikalar etrafında şekillense de, ABD'nin bölgedeki çıkarlarına doğrudan tehdit oluşturmuştur. Bu nedenle Nikaragua, 1980'lerde ABD'nin Latin Amerika politikalarının merkezine oturmuştur.

1980'ler: ABD–Kontra Savaşı ve Demokrasi Tartışmaları

1981'den itibaren ABD yönetimi, Sandinista hükümetine karşı “Kontralar” adı verilen silahlı grupları finanse etmeye başladı. Bu iç savaş niteliğindeki çatışmalar, binlerce sivilin ölümüne yol açtı. Reagan yönetimi, Nikaragua'yı “Sovyet ve Küba nüfuzunun uzantısı” olarak nitelendirirken, Ortega rejimi ulusal bağımsızlık ve anti-emperyalizm söylemiyle karşılık verdi.

1984 seçimlerinde Ortega devlet başkanlığına seçildi; ancak seçimlerin meşruiyeti ABD tarafından tanınmadı. Nikaragua'nın bu dönemdeki deneyimi, Latin Amerika'da “devrimci iktidarın demokrasiye uyumu” tartışmalarının en somut örneklerinden biri haline geldi.

1990'lar: İktidar Kaybı ve Dönüş Hazırlıkları

1990 seçimlerinde Ortega ve Sandinistalar yenilgiye uğrayarak iktidarı Violeta Chamorro'ya devretmek zorunda kaldı. Bu dönem, ABD'nin ekonomik ve diplomatik baskılarıyla birlikte, Nikaragua'da serbest piyasa reformlarının ve dışa açılma politikalarının ön plana çıktığı yıllar oldu. Ortega, iktidardan düşmesine rağmen FSLN içinde liderliğini korudu ve kademeli olarak politik geri dönüş için hazırlık yaptı.

1990'lar boyunca FSLN, muhalefet partisi konumunda kaldı ancak sendikalar, köylü hareketleri ve gençlik örgütleri üzerindeki etkisini sürdürdü. Bu da Ortega'nın politik sahneden tamamen çekilmesini engelledi.

2007 Sonrası İktidarın Dönüşü ve Kurumsal Değişimler

2006 seçimlerini kazanarak 2007’de iktidara dönen Ortega, ilk yıllarında pragmatik bir siyaset izledi. Hem Katolik Kilisesi ile yakınlaştı hem de neoliberal politikaları tamamen reddetmek yerine seçici biçimde uyguladı. Ancak 2010’lardan itibaren yönetim tarzı giderek otoriterleşmeye başladı.

- Yargı bağımlılığı: Anayasa Mahkemesi’nin kararlarıyla Ortega’nın yeniden seçilmesine engel teşkil eden sınırlamalar kaldırıldı.
- Medya kontrolü: Bağımsız gazeteciler üzerinde baskılar arttı; devlet yanlısı medya tekelleşti.
- Seçim sistemi manipülasyonu: Seçim kurulları hükümete bağlı hale getirildi.
- Bu adımlar, Nikaragua’da demokratik kurumların zayıflatılmasının kurumsal zeminini hazırladı.

2018 Protestoları: Dönüm Noktası

2018 yılında hükümetin sosyal güvenlik reformları, geniş çaplı sokak gösterilerine yol açtı. Polis ve paramiliter güçlerin sert müdahaleleri sonucunda yüzlerce kişi hayatını kaybetti, binlercesi yaralandı ya da tutuklandı. Bu olay, Ortega rejiminin otoriter karakterini uluslararası kamuoyuna görünür kılan kritik bir dönüm noktası oldu.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi ve Amerikan Devletleri Örgütü, hükümetin uygulamalarını “orantısız güç kullanımı” ve “sistemik baskı” olarak nitelendirdi. ABD ve Avrupa Birliği, bu dönemin ardından Nikaragua’ya yönelik yaptırımlarını artırdı.

2021–2025 Arası: Anayasal Değişiklikler ve Otoriter Konsolidasyon

2021 seçimleri öncesinde muhalefet liderlerinin çoğu tutuklandı veya siyaset dışına itildi. Ortega seçimleri “rakipsiz” kazandı. 2024 ve 2025’te çıkarılan anayasal reformlarla başkanın yetkileri daha da artırıldı:

- Başkanın görev süresine sınırsız yeniden seçilme hakkı tanındı.
- Eşi Rosario Murillo’nun “eş başkan” konumunu güçlendiren düzenlemeler yapıldı.
- Ordu ve polisin iç güvenlikte ortak operasyon yetkileri artırıldı.
- Yabancı yaptırımları geçersiz kılmayı amaçlayan yasalar çıkarıldı.
- Bu süreç, Nikaragua’yı otoriter blok içerisinde konumlandırarak ABD ile çatışmayı yapısal hale getirdi.

Çin – Rusya – İran İlişkileri

Rusya ile Askeri ve Güvenlik İşbirliği

Rusya, Nikaragua'nın en önemli dış destekçilerinden biridir. Özellikle 2014 sonrası Ukrayna krizi ve 2022'de başlayan Rusya–Ukrayna savaşı, Moskova'nın Latin Amerika'daki müttefiklerini güçlendirmeye yönelmesine yol açmıştır. Nikaragua, bu stratejik hamlenin merkezinde yer almaktadır.

- Askeri varlık: 2022'de Nikaragua parlamentosu, Rus askeri birlikleri, gemileri ve uçaklarının eğitim, deniz güvenliği ve acil müdahale gerekçeleriyle ülkeye girişine izin veren bir yasa çıkarmıştır. Bu adım, ABD açısından doğrudan güvenlik tehdidi olarak algılanmıştır.
- Savunma işbirliği: Nikaragua ordusu, Rusya'dan askeri teçhizat ve teknoloji temin etmektedir. Bu durum, ülkenin güvenlik aygıtının uluslararası yaptırımlara rağmen dış kaynaklarla güçlendirildiğini göstermektedir.
- Jeopolitik dayanışma: Ortega yönetimi, Rusya'nın Ukrayna'daki ayrılıkçı bölgeleri tanıyan ülkelerden biri olmuş, Moskova'ya diplomatik destek vererek “otoriter blok” içindeki dayanışmayı sembolik olarak güçlendirmiştir.

Çin'in Teknoloji ve Güvenlik Ekipmanı Desteği

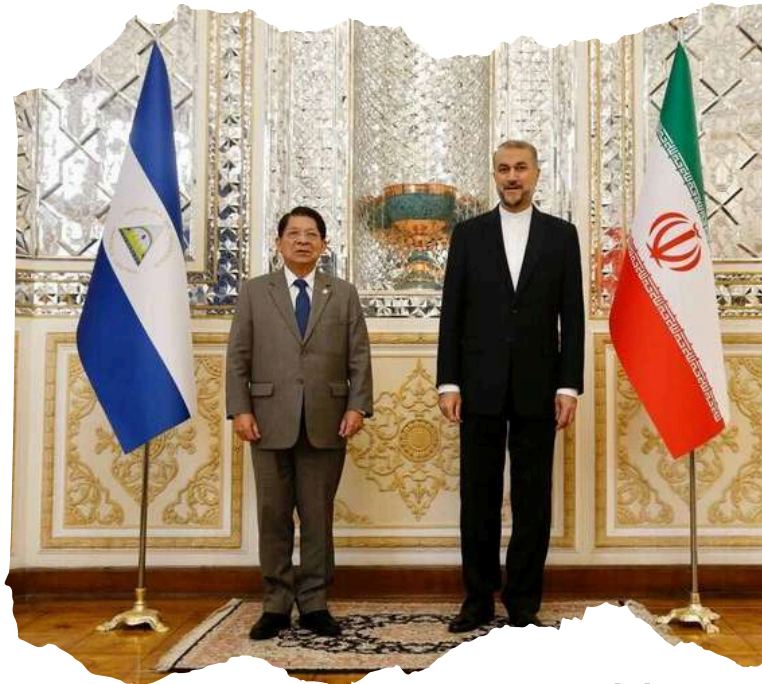
- Çin, 2021 sonrası Nikaragua ile diplomatik ilişkilerini hızla geliştirmiştir.
- Diplomatik kırılma: Nikaragua, 2021'de Tayvan ile diplomatik ilişkilerini kesmiş ve Pekin'i tanımıştır. Bu adım, Çin'in "Tek Çin Politikası"nın bölgedeki en önemli kazanımlarından biri olmuştur.
- Ekipman ve teknoloji: Çinli Poly Technologies şirketi aracılığıyla Nikaragua ordusuna ekipman sağlanmıştır. Ayrıca polis teşkilatına Çin'den zırhlı araçlar ve gözetim teknolojileri bağışlanmıştır.
- Ekonomik projeler: Çin, Nikaragua'ya altyapı yatırımları ve kredi imkanları sunarak ABD yaptırımlarının yarattığı ekonomik baskıyı kısmen hafifletmeyi hedeflemektedir.

İran'ın Diplomatik Söylem ve Bölgesel Dayanışmadaki Rolü

İran ile Nikaragua arasındaki ilişkiler, özellikle ideolojik yakınlık üzerine kuruludur.

- Anti-emperyalist söylem: Her iki ülke de ABD karşıtı politikalarıyla öne çıkmakta, uluslararası platformlarda birbirini desteklemektedir.
- Ekonomik işbirliği: İran'ın doğrudan büyük ölçekli yatırımları sınırlı olsa da, enerji ve tarım alanında işbirliği arayışları söz konusudur.
- Diplomatik dayanışma: Nikaragua, İran'ın bölgesel politikalarını destekleyen açıklamalar yaparken; İran da Nikaragua'nın ABD yaptırımlarına karşı "direniş modeli" olduğunu vurgulamaktadır.

“Otoriter Blok” İçindeki Konumlanma

Çin, Rusya ve İran ile kurulan bu ilişkiler, Nikaragua’nın uluslararası sistemde ABD karşıtı blok içinde yer almasına yol açmıştır.

Bu blok:

- ABD’nin “demokrasi” ve “insan hakları” söylemlerine karşı “egemenlik” ve “anti-emperyalizm” vurgusuyla alternatif bir meşruiyet arayışı yaratmaktadır.
- Nikaragua’ya diplomatik koruma sağlamaktadır: BM Genel Kurulu gibi forumlarda ABD’nin eleştirilerine karşı destek sunulmaktadır.
- Ortega yönetiminin iç baskı mekanizmalarını güçlendirmesine imkân tanımaktadır: Özellikle Rusya ve Çin’den alınan ekipmanlar, muhalefetin kontrol altına alınmasında doğrudan kullanılmaktadır.

Bu üç ülke ile kurulan ilişkiler, Nikaragua’nın hem iç politik otoriter konsolidasyonunu sağlamlaştırmakta hem de ABD ile yaşanan çatışmayı derinleştirmektedir.

ABD'nin Tepkisi

Politik ve Diplomatik Tepkiler

ABD, Ortega yönetimini uzun süredir “otoriterleşme” ve “demokratik normların ihlali” gerekçeleriyle eleştirmektedir. Washington yönetimi, Nikaragua'daki seçimlerin serbest ve adil olmadığını vurgulamakta; muhalefet liderlerinin tutuklanmasını, basın özgürlüğünün kısıtlanmasını ve sivil toplumun bastırılmasını uluslararası platformlarda gündeme taşımaktadır.

- ABD Dışişleri Bakanlığı, 2021 seçimlerini “demokrasiye hakaret” olarak nitelendirmiştir.
- 2025'te de Başkanlık Sözcülüğü, Ortega ve Murillo'nun iktidarını “otoriter aile rejimi” olarak tanımlamıştır.
- ABD, Amerikan Devletleri Örgütü (OAS) içinde Nikaragua'nın üyelikten çıkarılması çağrılarını desteklemiş, BM İnsan Hakları Konseyi'nde Nikaragua aleyhine kararların alınması için diplomatik girişimlerde bulunmuştur.

Ekonomik Yaptırımlar ve RENACER Yasası

- ABD'nin tepkisinin en etkili boyutunu ekonomik yaptırımlar oluşturmaktadır.
- RENACER Act (2021): Bu yasa, Nikaragua hükümetine yönelik ekonomik yaptırımların kapsamını genişletmiş, uluslararası finans kurumlarında Nikaragua'ya kredi sağlanmasının sınırlandırılmasına yol açmıştır.
- Hedefli yaptırımlar: ABD Hazine Bakanlığı (OFAC), Ortega rejimindeki üst düzey yetkililere ve kurumlara yönelik varlık dondurma ve finansal işlem yasağı getirmiştir. 2025 itibarıyla 250'den fazla Nikaragua'lı yetkili vize kısıtlamalarıyla karşı karşıyadır.
- Silah ambargosu: 2024 yılında ABD, Nikaragua'ya yönelik silah ihracatını yasaklamış, savunma ekipmanlarının satışını durdurmuştur.
- Bu yaptırımlar, Nikaragua ekonomisinde ciddi daralmalara neden olmuş; bankacılık sisteminde dolar işlemlerinin kısıtlanmasına, yabancı yatırımcıların ülkeden çekilmesine yol açmıştır.

Askeri ve Güvenlik Kısıtlamaları

ABD'nin doğrudan askeri müdahaleye yönelmediği görülmektedir; ancak güvenlik alanında şu adımlar öne çıkmaktadır:

- Silah ihracatı yasağı ile Nikaragua'nın ABD kökenli savunma teknolojilerine erişimi kesilmiştir.
- ABD'nin bölgedeki müttefikleri (Kosta Rika, Honduras, Panama) üzerinden Nikaragua'ya yönelik sınır güvenliği ve istihbarat işbirliği artırılmıştır.
- Pentagon, Nikaragua'nın Rusya ve Çin ile yaptığı askeri işbirliğini "Batı yarımküredeki güvenliğe doğrudan tehdit" olarak tanımlamaktadır.

Uluslararası Kurumlar Aracılığıyla Baskı

ABD, tek taraflı yaptırımların ötesinde, uluslararası örgütler aracılığıyla Ortega yönetimine baskıyı artırmaktadır:

- BM İnsan Hakları Konseyi: Nikaragua'daki insan hakları ihlalleri "yaygın ve sistematik" olarak tanımlanmıştır.
- Amerikan Devletleri Örgütü (OAS): ABD'nin baskısıyla, 2024'te Nikaragua'nın üyeliğinin askıya alınması gündeme gelmiştir.
- Avrupa Birliği ile işbirliği: ABD, AB ile koordineli biçimde Nikaragua'ya karşı paralel yaptırım paketleri uygulamaktadır.

ABD'nin Latin Amerika Stratejisi Bağlamında Nikaragua

ABD, Nikaragua'yı yalnızca bir iç siyaset sorunu olarak değil, Latin Amerika'daki küresel rekabetin bir parçası olarak görmektedir.

- Nikaragua'nın Rusya'ya askeri üs imkânı tanınması, Çin'in Tayvan yerine Pekin'i tanınması ve İran'la dayanışma geliştirmesi, Washington açısından Latin Amerika'da "arka bahçeye nüfuz" anlamına gelmektedir.
- ABD, Nikaragua'yı Venezuela ve Küba ile birlikte "otoriter üçlü" olarak tanımlamaktadır.
- Washington, Nikaragua'ya karşı yürüttüğü politikalarda, bölgedeki demokratik hükümetleri yanına çekerek kolektif baskı mekanizması oluşturmayı hedeflemektedir.

Bu çerçevede ABD'nin tepkisi, yalnızca Ortega rejimini izole etmeyi değil, aynı zamanda Çin ve Rusya'nın Latin Amerika'daki nüfuzunu sınırlamayı amaçlayan daha geniş bir stratejinin parçasıdır.

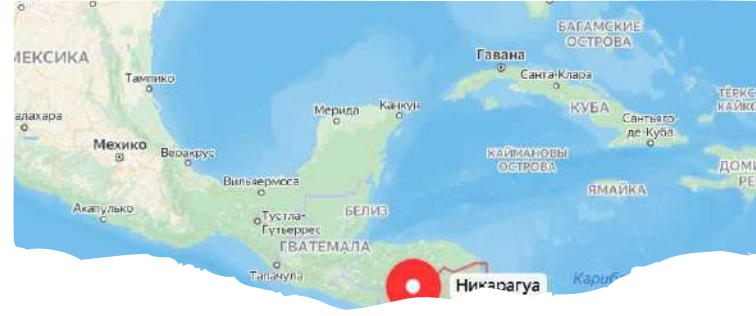
Nikaragua, Çin'in kanal planını iptal etti

Konjonktürel Stratejik Alanlar Enerji

Nikaragua enerji açısından bölgesel ölçekte sınırlı kaynaklara sahiptir; fakat enerji alanı, ABD-Çin-Rusya rekabetinde stratejik bir unsur haline gelmiştir.

- Çin yatırımları: Çin, Nikaragua'da hidroelektrik ve güneş enerjisi projelerine finansman sağlamayı gündeme getirmiştir. Bu yatırımlar, ABD yatırımlarının yol açtığı finansman boşluğunu doldurmaya hedeflemektedir.
- Rusya işbirliği: Rusya, petrol arıtma ve dağıtım altyapısında teknik destek sunmaktadır. Bu destek, Nikaragua'nın enerji güvenliğini çeşitlendirmesine katkı sağlamaktadır.
- ABD'nin tutumu: Washington, enerji sektörüne doğrudan yatırım uygulamamakla birlikte, Nikaragua'nın uluslararası finansman kaynaklarına erişimini engelleyerek enerji projelerini dolaylı biçimde sınırlandırmaktadır.

Enerji alanı, Nikaragua'nın dış politikada "alternatif ortaklarla ayakta kalma" stratejisinin merkezinde yer almaktadır.

Güvenlik ve Askerî İşbirlikleri

Nikaragua'nın güvenlik politikaları, doğrudan Ortega yönetiminin iç meşruiyetini korumaya yöneliktir.

- Rusya ile işbirliği: Askeri üslerin ve eğitim anlaşmalarının Moskova'ya açılması, Nikaragua'yı Latin Amerika'da "Rusya'nın ileri karakolu" olarak konumlandırmaktadır.
- Çin desteği: Gözetim teknolojileri, polis teçhizatı ve siber kontrol araçları Pekin tarafından sağlanmakta, bu da rejimin iç denetim kapasitesini artırmaktadır.
- ABD'nin endişesi: Pentagon, Nikaragua'nın bu işbirliklerini "ABD'nin batı yarımküredeki güvenlik çıkarlarına doğrudan tehdit" olarak görmektedir.

Bu tablo, güvenlik alanının Nikaragua-ABD çatışmasının en kritik boyutu olduğunu ortaya koymaktadır.

Jeopolitik Boyut

Nikaragua, küçük bir ülke olmasına rağmen jeopolitik konumu nedeniyle stratejik öneme sahiptir.

- Orta Amerika köprüsü: Karayipler ile Pasifik Okyanusu'nu birbirine bağlayan bir coğrafyada yer alması, “alternatif kanal projeleri” tartışmalarını sürekli gündeme getirmiştir. Çin'in 2013'te desteklediği ancak tamamlanamayan “Nikaragua Kanalı” projesi, bu jeopolitik önemin en somut göstergesidir.
- ABD'nin “arka bahçesi” algısı: Nikaragua, Washington açısından Monroe Doktrini'nin güncel izdüşümünde kritik bir test sahasıdır. Ortega'nın Çin ve Rusya ile işbirliği, bu doktrinin sınırlarını zorlamaktadır.
- Bölgesel etkiler: Nikaragua'nın Venezuela ve Küba ile kurduğu yakın bağlar, Latin Amerika'daki “otoriter blok” dayanışmasını güçlendirmekte ve ABD'nin bölgesel nüfuzunu sorgulamaktadır.

Ekonomi ve Ticaret İlişkileri

Nikaragua'nın ekonomisi, tarım ve düşük yoğunluklu sanayiye dayalıdır. ABD, hâlen Nikaragua'nın en büyük ticaret ortağı olmasına rağmen yaptırımlar nedeniyle bu ilişki daralmaktadır.

- ABD yaptırımları: Bankacılık kanallarının kısıtlanması, ihracat sektörünü olumsuz etkilemiştir.
- Çin ve Rusya ile ticaret: Nikaragua, alternatif pazar ve finansman kaynakları bulmak için Çin ve Rusya'ya yönelmiştir. Bu ülkeler, Nikaragua'ya krediler ve teknik yardım sağlamaktadır.
- Göç ekonomisi: ABD ve Kosta Rika'ya göç eden Nikaragualıların gönderdiği döviz transferleri, ülke ekonomisinin en önemli gelir kaynaklarından biri haline gelmiştir.

Demokrasi ve İnsan Hakları Söylemi

ABD ve Batılı müttefikler, Nikaragua'ya yönelik baskı politikalarını “demokrasi” ve “insan hakları” söylemleriyle meşrulaştırmaktadır.

- ABD'nin stratejisi: Ortega yönetimi, uluslararası kamuoyunda “diktatörlük” olarak tanımlanmakta; bu söylem yaptırımların hukuki ve ahlaki zeminini oluşturmaktadır.
- Ortega'nın karşı söylemi: Ortega, “egemenlik ve anti-emperyalizm” söylemleriyle ABD'nin politikalarını reddetmekte, ülkesinin “yabancı müdahalelere karşı direnen bir ulus” olduğunu vurgulamaktadır.
- Sonuç: Demokrasi söylemi, yalnızca iç siyaset değil, aynı zamanda uluslararası meşruiyet mücadelesinin de aracı haline gelmiştir.

Bolivya, Güney Amerika'nın And Dağları bölgesinde yer alan ve zengin doğal kaynaklara sahip bir ülke. Özellikle lityum rezervleri bakımından kritik bir konumda bulunuyor. Evo Morales dönemi (2006–2019) boyunca Bolivya, kaynaklarının millî kontrolü, dış müdahaleye karşı söylemler ve ABD ile sıkı bir diplomatik gerilim içinde oldu. 2019'daki siyasî kriz, bu rekabetin bir dönüm noktası olarak görülüyor.

Bolivya'da Lityum Gerilimi: Kaynak Milliyetçiliği, Jeopolitik Rekabet ve Küresel Enerji Geçişi

Evo Morales'in Yönetimi (2006–2019): Siyasi İdeoloji ve ABD Karşısı Söylemler

Evo Morales, 2006 yılında iktidara geldiğinde Latin Amerika'da "pembe dalga" olarak adlandırılan sol hareketlerin önemli bir temsilcisi haline gelmiştir. Morales'in yönetimi, neoliberal politikalara karşı yerli halkların çıkarlarını savunan, devletçi ekonomi modeline dayalı bir yönelim izlemiştir. Bu çerçevede hidrokarbon kaynaklarının millileştirilmesi, Bolivya'nın ekonomik bağımsızlığının temel taşı olarak görülmüştür.

Morales'in söylemlerinde en belirgin tema, ABD'nin Latin Amerika'daki tarihsel etkisine ve ekonomik müdahalelerine yöneltilen eleştirilerdi. ABD, özellikle Bolivya'nın uyuşturucu karşısı politikaları bağlamında Morales yönetimiyle sık sık çatışmıştır. Morales ise bu baskıların, Bolivya'nın doğal kaynakları üzerindeki kontrolü hedeflediğini iddia etmiştir. Bu bağlamda lityum konusu giderek merkezi bir yer edinmiş; Morales, lityum rezervlerinin "Bolivya halkının geleceği" olduğunu vurgulamıştır.

Morales, yabancı şirketlerle yapılacak anlaşmalarda "Bolivya lehine" koşulları şart koşmuş, devletin çoğunluk payını korumasını zorunlu kılmıştır. Böylelikle lityum, sadece ekonomik değil aynı zamanda ulusal egemenlik ve bağımsızlık sembolü haline gelmiştir. Bu söylem, Morales'in ABD karşısı tutumuyla birleşerek bölgesel politikada güçlü bir retorik üretmiştir.

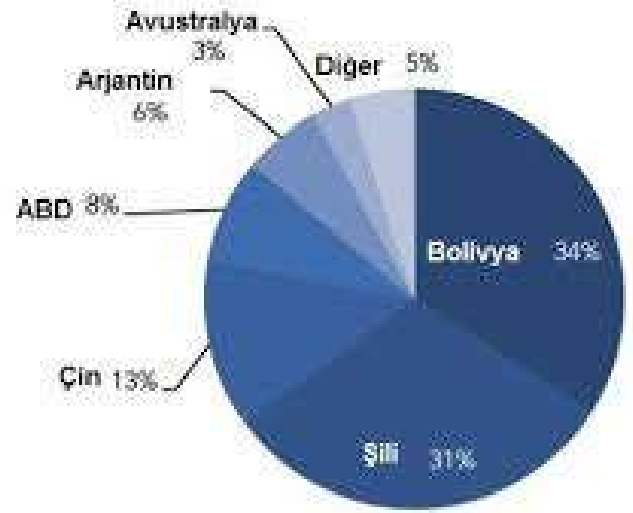

Lityumun Stratejik Önemi ve Morales Dönemi Politikaları

Bolivya, Uyuni Tuz Gölü başta olmak üzere dünyanın en büyük lityum rezervlerine sahiptir. Uluslararası Enerji Ajansı (IEA) verilerine göre, küresel lityum talebi özellikle elektrikli araçlar ve batarya teknolojilerindeki gelişmelerle hızla artmaktadır. Bu bağlamda Bolivya, küresel enerji geçişinde stratejik bir ülke olarak öne çıkmaktadır.

Morales hükümeti, 2008'de Yacimientos de Litio Bolivianos (YLB) adlı devlet şirketini kurarak lityum sektörünü devlet kontrolü altına aldı. Bu politika, lityumun yalnızca çıkarılması değil, aynı zamanda işlenmesi ve batarya üretimi gibi katma değerli aşamaların da Bolivya'da gerçekleşmesini hedefliyordu. Böylece ülke, hammadde ihracatçısı olmaktan çıkarak küresel enerji zincirinde daha üst bir role kavuşmayı amaçladı.

Ancak bu politikalar, ciddi zorluklarla karşılaştı. Birincisi, doğrudan lityum çıkarımı için gerekli teknoloji ve sermaye Bolivya'da mevcut değildi. İkincisi, yerel topluluklar, özellikle Potosí bölgesinde su kaynaklarının aşırı kullanımına karşı çıktı. Tuz göllerinden lityum çıkarımı için büyük miktarda suya ihtiyaç duyulması, tarım ve içme suyu kaynaklarının tehdit edilmesine yol açtı. Bu nedenle çevresel ve sosyal protestolar Morales'in projelerine zaman zaman engel oluşturdu.

2019 Krizi: Tartışmalı İstifa ve Darbe İddiaları

2019 yılında gerçekleştirilen seçimlerde Evo Morales'in yeniden adaylığı Bolivya'da yoğun tartışmalara yol açtı. Seçim sonuçlarında usulsüzlük iddiaları gündeme geldi ve Amerika Devletleri Örgütü (OAS) seçim sürecine dair şeffaflık sorunlarını raporladı. Bu durum sokak protestolarını tetikledi ve güvenlik güçleri içinde bölünmeler yaşandı.

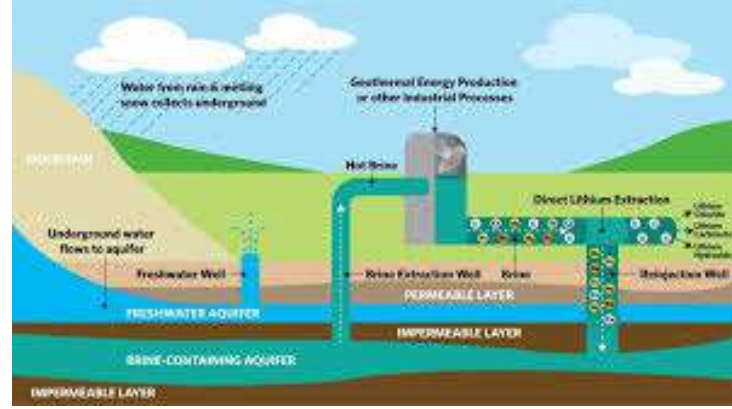
Yoğun baskılar sonucunda Morales istifa etmek zorunda kaldı. Ancak Morales ve destekçileri, bu süreci bir "darbe" olarak nitelendirdi. Morales, özellikle ABD'nin ve çokuluslu şirketlerin Bolivya'daki lityum kaynaklarını kontrol etme arzusu nedeniyle bu sürecin perde arkasında rol oynadığını ileri sürdü. Ona göre, lityum rezervlerinin millî kontrol altında tutulması, ABD'nin çıkarlarına aykırıydı ve bu nedenle Morales hükümetine karşı bir "örtülü operasyon" yürütüldü.

Bu iddialar uluslararası medyada geniş yankı buldu. Euronews, Guardian ve Al Jazeera gibi kaynaklar Morales'in söylemlerini aktardı. Bununla birlikte birçok akademisyen, olayların yalnızca lityum üzerinden açıklanamayacağını, iç siyasetteki kutuplaşma, seçim sürecindeki belirsizlikler ve kurumsal zayıflıkların da krizi tetiklediğini vurguladı. Dolayısıyla 2019 krizi, hem iç dinamiklerin hem de küresel güç rekabetinin kesiştiği bir dönüm noktası olarak görülmelidir.

Lityum Sözleşmeleri: Çin, Rusya ve Diğer Ülkelerle İşbirlikleri

2023–2025 dönemi, Bolivya'nın lityum stratejisinde yeni bir sayfa açmıştır. Devlet şirketi YLB aracılığıyla Çin ve Rusya merkezli konsorsiyumlarla milyar dolarlık anlaşmalar imzalanmıştır. Özellikle Çin'in dev batarya üreticisi CATL ve CBC konsorsiyumu ile yapılan anlaşma dikkat çekmektedir. Bu anlaşmaya göre, Uyuni Tuz Gölü'nde doğrudan lityum çıkarımı (Direct Lithium Extraction, DLE) teknolojisiyle iki tesis kurulacak ve yaklaşık 1 milyar dolarlık yatırım gerçekleştirilecektir. Bolivya devleti bu projelerde %51 çoğunluk hissesi ile kontrolü elinde tutmayı sürdürmektedir.

URANIUM ONE
GROUP
ROSATOM

Rusya tarafında ise Uranium One gibi devlet şirketleri, Bolivya'nın salar bölgelerinde işleme ve çıkarma anlaşmalarına dahil olmuştur. Ancak bu anlaşmaların bazıları hızlı ve gizli oylamalarla yasama organından geçirilmiş, bu durum şeffaflık tartışmalarını doğurmuştur. Uluslararası basında, anlaşmaların demokratik süreçlerden ziyade siyasi ittifaklar üzerinden yürütüldüğü eleştirisi yapılmaktadır. Diğer taraftan, Almanya ve Fransa gibi Avrupa ülkelerinin firmalarıyla yapılmış önceki anlaşmalar iptal edilmiş veya askıya alınmıştır. Bu durum, Bolivya'nın dış yatırım tercihlerinde Asya ve Avrasya eksenli bir yönelimi benimsediğini göstermektedir.

Yerel Tepkiler: Yerli Halk, Çevre ve Su Sorunları

Lityum projeleri, Bolivya'daki yerli halk ve çevre örgütleri arasında yoğun tartışmalara neden olmaktadır. Özellikle Potosí bölgesindeki topluluklar, projelerin su kaynakları üzerinde yarattığı baskıya dikkat çekmektedir. Lityum çıkarımı için kullanılan buharlaştırma havuzları ve DLE teknolojileri, yeraltı su seviyelerini etkileyerek tarımsal üretim ve içme suyu kaynaklarını tehdit etmektedir.

Yerel örgütler, projelerden elde edilen gelirlerin bölgesel kalkınmaya yeterince yansımadığını, sözleşmelerin kapalı kapılar ardında imzalandığını ve “önce yerel halk” ilkesinin göz ardı edildiğini savunmaktadır. 2024 ve 2025'te yapılan protestolarda, halk daha adil gelir paylaşımı, çevresel denetimlerin artırılması ve yerel toplulukların karar alma süreçlerine dahil edilmesi taleplerini dile getirmiştir.

Çevresel riskler, Bolivya'nın “yeşil enerji için kaynak” sağlarken kendi ekosisteminde “ekolojik bir kırım” yaşama ihtimalini gündeme getirmiştir. Bu ikilem, Bolivya siyasetinde çevre adaleti tartışmalarını daha görünür hale getirmiştir.

Bolivya'daki Siyasal Dönüş: Seçim Süreci ve Muhtemel Politik Dönüşler

2025 başlarında düzenlenen seçimler, Bolivya siyasetinde önemli bir dönemeçtir. Morales'in partisi MAS (Movimiento al Socialismo) uzun süredir iktidarda olmasına rağmen, lityum anlaşmalarının yarattığı tartışmalar muhalefetin güç kazanmasına yol açmıştır. Özellikle merkez sağ ve sağ adaylar, lityum sektöründe daha liberal bir yaklaşım vaat ederek seçmen desteğini artırmıştır.

Bu adaylar, devletin katı kontrolünü azaltmayı, özel sektöre daha fazla alan açmayı ve yabancı yatırımlara daha liberal koşullar sunmayı savunmaktadır. Bununla birlikte, bazı muhalif adaylar da Çin ve Rusya ile yapılmış anlaşmaların yeniden gözden geçirileceğini veya iptal edileceğini vaat etmiştir. Bu nedenle 2025 seçimleri, yalnızca siyasi iktidarın değil, aynı zamanda Bolivya'nın lityum politikalarının da yeniden şekillenmesi anlamına gelmektedir.

Bu siyasal dönüşüm süreci, ABD, AB, Çin ve Rusya gibi dış aktörler tarafından da yakından izlenmektedir. Çünkü Bolivya'daki siyasi yönelim, doğrudan küresel enerji tedarik zincirlerini ve jeopolitik dengeyi etkileme potansiyeline sahiptir.

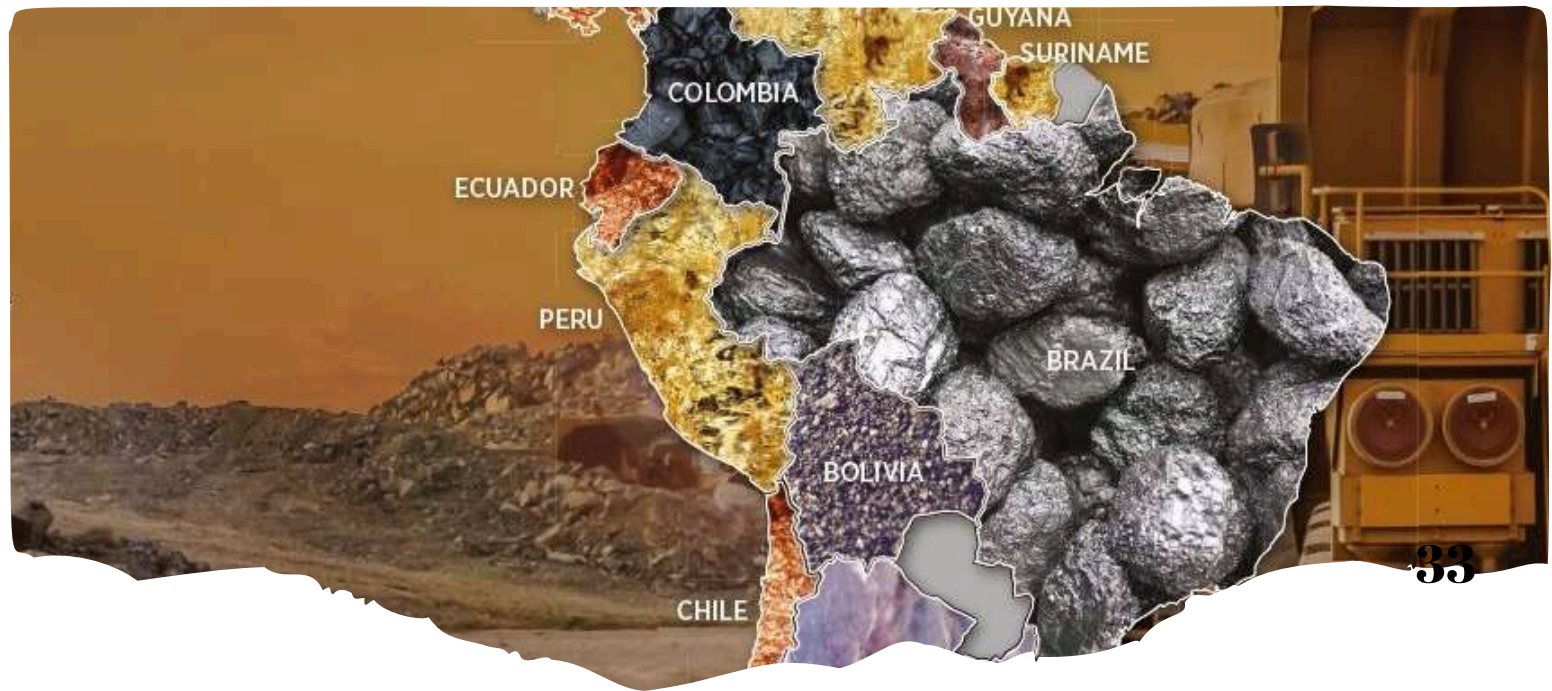
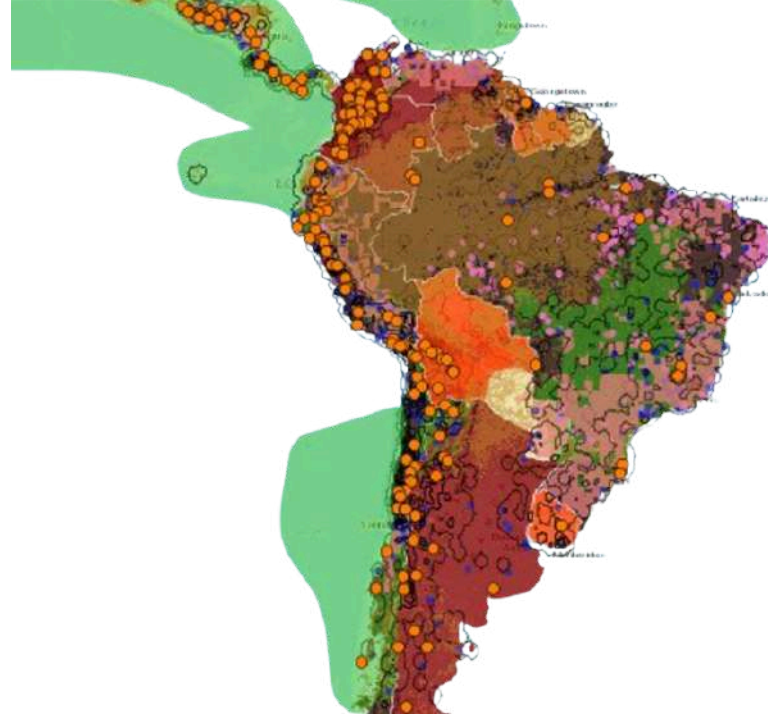
Çin – İran – Rusya İlişkileri

Rusya'nın Enerji ve Madencilik Yatırımları

Rusya, Latin Amerika'da tarihsel olarak sınırlı ekonomik varlığa sahip olsa da son yıllarda özellikle enerji ve madencilik sektörlerinde daha görünür hale gelmiştir. Bolivya, bu bağlamda Rusya için stratejik bir ortak konumuna yükselmiştir. Uranium One ve Rosatom gibi Rus devlet şirketleri, Bolivya'nın lityum sektörüne doğrudan yatırım yapma girişimlerinde bulunmuştur.

2023–2024 arasında Bolivya parlamentosunda gizli oturumlarla onaylanan bazı anlaşmalar, Rus şirketlerine Uyuni ve Oruro bölgelerinde doğrudan lityum çıkarımı ve işleme hakkı tanımıştır. Bu anlaşmaların parlamentodan hızla geçirilmesi, Bolivya kamuoyunda şeffaflık tartışmalarına yol açmıştır. Rusya'nın bu yatırımları, yalnızca ekonomik kazanç amacıyla değil, aynı zamanda ABD ve AB'nin bölgede artan etkisini dengeleme stratejisinin bir parçası olarak görülmektedir.

Moskova, Bolivya üzerinden Latin Amerika'daki nüfuzunu artırmayı, enerji güvenliği konularında yeni ittifaklar kurmayı hedeflemektedir. Bu yaklaşım, Rusya'nın Ukrayna savaşı sonrası Batı yaptırımlarına karşı küresel "alternatif ortaklar" arayışının Latin Amerika ayağıdır.

Çin'in Teknoloji ve Lityum Endüstrisi Yatırımları

Çin, Bolivya'nın lityum sektöründeki en aktif aktörlerden biridir. Çinli şirketler, doğrudan lityum çıkarımı teknolojilerinde (DLE) sahip oldukları deneyimle öne çıkmaktadır. Özellikle CATL (Contemporary Amperex Technology Co. Limited) gibi dev batarya üreticileri ve CBC konsorsiyumu, Bolivya ile stratejik ortaklıklar kurmuştur.

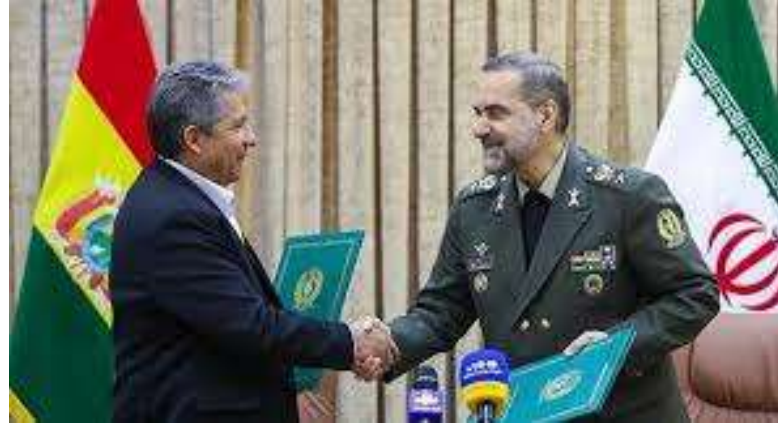
Kasım 2024'te imzalanan anlaşma, Çin'in Bolivya'ya yaklaşık 1 milyar dolarlık yatırım yapmasını öngörmektedir. Bu anlaşmaya göre, Uyuni Tuz Gölü'nde iki yeni tesis inşa edilecek, üretim kapasitesi yıllık on binlerce ton lityuma çıkarılacaktır. Bolivya devleti %51 hisse ile kontrolü elinde tutacak olsa da, Çin'in teknoloji, sermaye ve pazar erişimi konusundaki üstünlüğü belirleyici rol oynamaktadır.

Çin'in Bolivya'ya ilgisi yalnızca ekonomik değildir. Pekin, Latin Amerika'yı Kuşak ve Yol Girişimi'nin (BRI) genişleme alanı olarak görmekte; altyapı, madencilik ve enerji sektörlerini bu stratejinin merkezine yerleştirmektedir. Lityum projeleri de bu çerçevenin bir parçası olarak değerlendirilmektedir.

İran'ın Bolivya ile İlişkileri: Dayanışma, Politik Söylem ve Ekonomik Bağlam

İran, Morales döneminde Bolivya ile ideolojik dayanışmaya dayalı bir ilişki kurmuştur. İki ülke arasındaki bağ, esas olarak ABD karşıtı söylem ve “egemenlik vurgusu” üzerinden gelişmiştir. Morales, İran ile ilişkilerini güçlendirerek Bolivya'nın uluslararası arenada alternatif ortaklara yöneldiğini göstermeye çalışmıştır.

İran'ın Bolivya'ya doğrudan lityum yatırımı yaptığına dair güçlü kanıtlar bulunmamaktadır. Ancak sağlık, tarım ve medya alanlarında küçük ölçekli iş birlikleri gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Tahran, Bolivya'yı Latin Amerika'da ABD'ye karşı “müttefik” bir devlet olarak görmüş; diplomatik ilişkilerde dayanışma mesajları öne çıkmıştır.

2025 itibarıyla İran-Bolivya ilişkileri, Çin ve Rusya kadar ekonomik ağırlığa sahip değildir. Ancak İran'ın desteği, Morales döneminde ABD karşıtı retoriğin uluslararası meşruiyetini artırmaya hizmet etmiştir. Bu durum, Bolivya'nın kendisini “emperyalizme karşı direnen bir ülke” olarak konumlandırmasına katkı sağlamıştır.

ABD'nin Tepkisi

Politik Tepkiler: Morales'in Açıklamaları ve ABD'nin Resmî Tutumu

Evo Morales, 2019'daki tartışmalı seçimler ve sonrasındaki istifası sürecinde ABD'yi açıkça suçlamıştır. Ona göre, Washington yönetimi lityum kaynaklarının devlet kontrolünde tutulmasından rahatsız olmuş ve bu nedenle iç karışıklıkları körüklemiştir. Morales, özellikle seçimlerin hemen ardından yaptığı açıklamalarda, ABD'nin "Bolivya'da rejim değişikliğini teşvik ettiğini" ileri sürmüş ve bu süreci "21. yüzyılın lityum darbesi" olarak tanımlamıştır.

ABD ise bu iddiaları resmî olarak reddetmiştir. Washington, Morales'in görevden ayrılmasını seçimlerdeki usulsüzlük iddialarına ve kitlesel protestolara bağlamıştır. ABD Dışişleri Bakanlığı, Morales'in suçlamalarını "temelsiz" olarak nitelendirmiştir. Ancak Morales yanlısı söylemler, Latin Amerika'daki sol hareketler arasında geniş yankı bulmuş ve ABD karşıtı algının daha da güçlenmesine neden olmuştur.

Ekonomik ve Diplomatik Etkiler

ABD, 2020 sonrası dönemde Bolivya ile ilişkilerinde dikkatli bir diplomasi izlemiştir. Washington yönetimi, Çin ve Rusya'nın Bolivya'daki artan nüfuzundan rahatsızlık duymaktadır. Ancak ABD şirketleri, lityum sektöründe doğrudan büyük ölçekli yatırımlara henüz girememiştir. Bunun nedenleri arasında Bolivya'nın devlet kontrolünü ön planda tutması, yatırım koşullarındaki belirsizlikler ve yerel toplulukların çevresel itirazları yer almaktadır.

2025 seçim sürecinde ABD, Bolivya'da muhalif adayların öne çıkmasını, özellikle özel sektör yanlısı politikaların güçlenmesini potansiyel bir fırsat olarak değerlendirmiştir. Amerikan düşünce kuruluşları (örneğin Atlantic Council ve Wilson Center) raporlarında, Bolivya'nın daha "açık piyasa koşulları" benimsemesi halinde ABD şirketlerinin bölgeye yatırım yapabileceğini vurgulamaktadır.

ABD ayrıca Bolivya ile uyuşturucu ile mücadele, sınır güvenliği ve bölgesel istikrar konularında sınırlı iş birliği kanallarını sürdürmeye çalışmıştır. Ancak Morales döneminde DEA'nın (ABD Uyuşturucu ile Mücadele Dairesi) ülkeden çıkarılması gibi olaylar, bu iş birliğini tarihsel olarak zayıflatmıştır.

Askerî / Güvenlik Açısından Değerlendirme

Bolivya'da ABD'nin doğrudan askerî bir varlığı bulunmamaktadır. Washington'un bu ülkedeki etkisi, askerî üsler veya doğrudan müdahaleler yerine diplomatik, istihbarî ve çok taraflı kurumlar aracılığıyla yürütülmektedir.

Bununla birlikte, ABD'nin Latin Amerika'daki "arka bahçe" anlayışı çerçevesinde Bolivya'ya stratejik önem atfettiği açıktır. ABD'nin güvenlik perspektifinde Bolivya, üç açıdan öne çıkmaktadır:

1. Kritik Mineraller: Lityumun ABD'nin enerji güvenliği açısından taşıdığı önem, Bolivya'yı stratejik bir ülke haline getirmektedir.
2. Jeopolitik Rekabet: Çin ve Rusya'nın Bolivya'daki yatırımları, ABD'nin bölgedeki nüfuzunu sarsma potansiyeline sahiptir. Bu nedenle Washington, Bolivya'daki siyasi gelişmeleri yakından izlemektedir.
3. Bölgesel İstikrar: Bolivya'daki krizlerin Arjantin, Şili ve Brezilya gibi komşu ülkeler üzerindeki etkileri, ABD'nin bölgesel güvenlik stratejisinde dikkate alınmaktadır.

Sonuç olarak, ABD'nin Bolivya politikasında askerî müdahaleden ziyade ekonomik diplomasi, siyasal baskı ve uluslararası kurumlar üzerinden etki kurma stratejisi baskın hale gelmiştir.

Konjonktürel Stratejik Alanlar

Enerji ve Kritik Mineraller (Lityum)

Bolivya, küresel enerji dönüşümünün merkezinde yer alan lityum rezervleriyle öne çıkmaktadır. Uyuni Tuz Gölü tek başına dünya rezervlerinin yaklaşık dörtte birini barındırmaktadır. Elektrikli araçlar, enerji depolama sistemleri ve batarya endüstrisi, bu kaynağı stratejik bir unsur haline getirmiştir.

Ancak Bolivya, rezerv bolluğuna rağmen üretim kapasitesinde geride kalmıştır. 2025 itibarıyla Şili ve Arjantin, daha gelişmiş altyapıları ve yatırım ortamları sayesinde lityum ihracatında Bolivya'nın önünde yer almaktadır. Dolayısıyla Bolivya'nın stratejik önemi, sahip olduğu rezerv büyüklüğünden değil, bu rezervlerin gelecekte küresel piyasalara nasıl entegre edileceğinden kaynaklanmaktadır.

Bu bağlamda lityum, yalnızca enerji güvenliği açısından değil; aynı zamanda egemenlik ve kalkınma politikalarının anahtarı olarak görülmektedir. Morales dönemindeki devletçi yaklaşım ile yeni liberal politikaların çatışması, Bolivya'nın enerji stratejisindeki kırılganlıkları yansıtmaktadır.

Güvenlik ve Jeopolitik Rekabet

Bolivya'nın lityum kaynakları, büyük güçler arasında jeopolitik rekabetin yeni cephesi haline gelmiştir.

- Çin, lityumu kendi batarya sanayisinin geleceği için hayati görüyor. Bolivya ile yapılan milyar dolarlık anlaşmalar, Pekin'in enerji güvenliği stratejisinin bir parçasıdır.
- Rusya, Bolivya üzerinden Latin Amerika'daki nüfuzunu artırmayı hedefliyor. Özellikle Batı yaptırımlarına karşı alternatif ortaklar arayan Moskova için bu anlaşmalar, ekonomik olduğu kadar politik bir değer taşımaktadır.
- ABD, Bolivya'daki Çin ve Rusya nüfuzunu sınırlamaya çalışıyor. Ancak doğrudan yatırımlarda geri kalmış olması, Washington'un elini zayıflatıyor.

Jeopolitik rekabetin bir diğer boyutu da çevre ve yerli hakları üzerinden yürütülmektedir. Yerel toplulukların su kaynakları ve ekosistem üzerindeki kaygıları, dış aktörlerin sahadaki manevra alanını daraltmaktadır. Bu nedenle Bolivya, yalnızca dış güçler arasında değil, aynı zamanda içsel toplumsal çatışmaların uluslararası politikayla kesiştiği bir alan haline gelmiştir.

KİME İSTİYORSAK DARBE YAPARIZ

Tesla ve SpaceX'in kurucusu Elon Musk, Twitter'da, Bolivya'da eski Devlet Başkanı Evo Morales'in devrilmesiyle bağlantısına ilişkin iddialara "Kime istiyorsak darbe yaparız" şeklinde yanıt verdi. Darbe öncesi, Musk'ın CEO'su olduğu Tesla'nın ürettiği elektrikli araçlarda kullanılan lityum iyon pilinin ham maddesinin Bolivya'dan tedariki zora girmişti.

GÜNEY AMERİKA'DA HER DARBENİN ALTINDAN 'X' ÇIKYOR

Armani @historyofarmani · 24 Tem 2020

@elonmusk adlı kişiye yanıt olarak

You know what wasn't in the best interest of people? the U.S. government organizing a coup against Evo Morales in Bolivia so you could obtain the lithium there.

Elon Musk

@elonmusk

We will coup whoever we want! Deal with it.

5Ö 6:32 · 25 Tem 2020

Ekonomi: Kalkınma, Endüstrileşme ve Bağımlılık Sorunları

Lityum, Bolivya için devasa bir ekonomik fırsat sunsa da beraberinde ciddi riskler getirmektedir.

- **Kalkınma Potansiyeli:** Lityumdan elde edilecek gelir, Bolivya'nın altyapı yatırımlarını finanse etme, istihdam yaratma ve yoksullukla mücadelede önemli bir rol oynayabilir.
- **Endüstrileşme Fırsatı:** Morales döneminde vurgulanan hedef, yalnızca hammadde ihracatı değil, batarya üretimi ve teknoloji transferi ile katma değer yaratmaktır. Ancak bu vizyon, teknik ve finansal yetersizlikler nedeniyle sınırlı ölçüde uygulanabilmiştir.
- **Bağımlılık Riski:** Tek bir kaynağa dayalı ekonomik yapı, “kaynak laneti” riskini beraberinde getirmektedir. Lityum fiyatlarındaki dalgalanmalar, Bolivya ekonomisini kırılgan hale getirebilir. Ayrıca dış yatırımcılarla yapılan anlaşmaların şeffaf olmaması, borçlanma ve gelir paylaşımı sorunlarını artırabilir.

Sonuç olarak, Bolivya'nın lityum stratejisi hem büyük fırsatlar hem de yapısal riskler içermektedir. 2025 itibarıyla ülke, bu denklemi nasıl yöneteceği konusunda kritik bir eşiktir.

BOLİVYA'DA DARBE GİRİŞİMİ

Güney Amerika ülkesi Bolivya'da General Jose Zuniga önderliğinde başlatılan askeri darbe girişimi, Devlet Başkanı Luis Arce ve halkın kararlı protestoları sonucu başarısızlıkla sonuçlandı. Binlerce Bolivyalı, darbe girişimini protesto için sokaklara döküldü.

Bu çağrıya uyan binlerce Bolivyalı, hükümet sarayının bulunduğu La Paz'daki Murillo Meydanı'na doğru yürüyüşe geçti.

Kalabalığı gaz bombası ve tazyikli suyla durdurmaya çalışan askerler, çok sayıda kişinin yaralanmasına yol açtı.

Askerlerin sarayın kapılarını kırmasının ardından kabine üyeleriyle giriş katına inen Devlet Başkanı Arce, General Zuniga ile hararetli bir tartışma yaşadı.

Hükümet sarayını ele geçirmekle tehdit eden Zuniga'ya parmak sallayan Arce, askerlerin derhal saraydan çekilmesini ve birliklerine dönmelerini istedi.

Zuniga dahil 3 üst düzey komutanı görevden alan Arce, saraydaki ulusa sesleniş konuşmasında Jose Wilson Sanchez'i yeni ordu komutanı olarak atadığını duyurdu.

Sanchez, basına yaptığı açıklamada, saray çevresinde ve caddelerde bekleyen tüm askeri personelin birliklerine dönmelerini emretti.

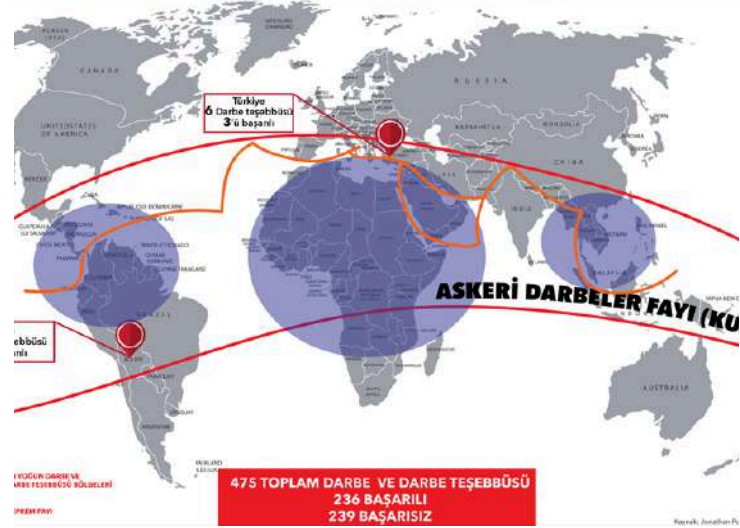
Bolivya'nın lityum kaynakları, ülkeyi yalnızca Latin Amerika'da değil küresel ölçekte stratejik bir merkez haline getirmiştir. Ancak bu stratejik önem, fırsatlarla birlikte ciddi riskler de barındırmaktadır.

Birincisi, içsel siyasi kırılganlık belirleyici olmaya devam etmektedir. Morales döneminden itibaren lityum, yalnızca ekonomik bir unsur değil aynı zamanda ulusal egemenlik söyleminin bir parçası olmuştur. 2019 krizi, Bolivya'daki toplumsal kutuplaşmanın dış güçlerin nüfuzuyla nasıl kesişebileceğini göstermiştir. Bu nedenle gelecek dönemde siyasal istikrar, lityumun nasıl yönetileceğini doğrudan etkileyecektir.

İkincisi, küresel güç rekabeti giderek daha belirginleşmektedir. Çin'in teknoloji ve sermaye desteği, Rusya'nın siyasi ve jeopolitik motivasyonları ve ABD'nin stratejik endişeleri, Bolivya'yı uluslararası ilişkilerin odak noktalarından biri haline getirmiştir. Bu durum, ülkenin dış politikada "denge siyaseti" izlemek zorunda kalacağına işaret etmektedir.

Üçüncüsü, çevresel ve toplumsal adalet boyutu giderek kritik hale gelmektedir. Yerel halkın taleplerinin göz ardı edilmesi, hem demokratik meşruiyeti zayıflatabilir hem de projelerin sürdürülebilirliğini riske sokabilir. Bu nedenle Bolivya'nın geleceği, yalnızca dış aktörlerle yaptığı anlaşmalara değil, aynı zamanda içerideki toplumsal sözleşmeye de bağlıdır.

Son olarak, ekonomik model tercihi ülkenin uzun vadeli kalkınma yolunu belirleyecektir. Devletçi modelin mi yoksa daha liberal politikaların mı hakim olacağı, lityumun yalnızca hammadde olarak mı ihraç edileceği yoksa endüstrileşme için bir araç mı olacağı sorusunu yanıtlayacaktır.

Bolivya'daki lityum gerilimi, 21. yüzyılın enerji dönüşümünün en kritik meselelerinden birini temsil etmektedir. Morales döneminden itibaren yükselen "kaynak milliyetçiliği" söylemi, 2019'daki krizle birlikte siyasal bir dönüm noktasına ulaşmıştır. Günümüzde ise Çin ve Rusya'nın aktif yatırımları, ABD'nin stratejik kaygıları ve Avrupa'nın kaybedilen payı, Bolivya'yı uluslararası rekabetin merkezine taşımaktadır.

2025 itibarıyla Bolivya, bir yol ayrımındadır: Lityumu kalkınma, sanayileşme ve bölgesel refah için bir kaldıraç olarak mı kullanacaktır, yoksa dış güçlerin rekabeti ve içsel siyasi kırılganlıklar nedeniyle "kaynak laneti"ne mi sürüklenecektir?

Bu sorunun cevabı, yalnızca Bolivya'nın değil, küresel enerji geçişinin ve jeopolitik dengelerin geleceğini de belirleyecektir.

Brezilya: Çok Kutuplu Dünyada Denge Arayışı

Brezilya, Latin Amerika'nın en büyük yüzölçümüne ve nüfusuna sahip devleti olarak bölgesel ve küresel politikaların merkezinde konumlanmaktadır. 21. yüzyılın başından itibaren hem ekonomik büyüme hem de çevresel kaynakların korunması bağlamında dikkat çeken bir aktör haline gelmiştir. Özellikle Amazon havzası, yalnızca Brezilya'nın iç meselesi değil, aynı zamanda küresel iklim dengeleri açısından stratejik bir alan olarak görülmektedir. Bu nedenle Brezilya'nın egemenlik vurgusu, çevre politikalarıyla doğrudan çelişki içindedir; ülke kendi kalkınma öncelikleri ile uluslararası baskılar arasında denge aramaktadır.

Luiz Inácio Lula da Silva'nın 2023 yılında yeniden devlet başkanlığına gelmesi, Brezilya dış politikasında yeni bir dönemin başlangıcı olarak yorumlanmıştır. Lula, geçmişte olduğu gibi bugün de ABD ile mesafeli, daha bağımsız bir çizgi izleme niyetindedir. Bu yaklaşım, yalnızca Washington karşısında değil, aynı zamanda Çin, Rusya ve İran gibi aktörlerle ilişkilerde de Brezilya'nın manevra alanını genişletmektedir.

Soğuk Savaş ve Brezilya Dış Politikası

Soğuk Savaş döneminde Brezilya, Latin Amerika'daki pek çok ülke gibi ABD etkisi altındaki bir güvenlik mimarisine dahil olmuştur. 1964 askeri darbesi sonrası kurulan rejim, Washington'un desteğiyle sosyalist hareketlere karşı sert önlemler almış ve Brezilya'yı Batı bloğunun sıkı bir parçası haline getirmiştir. Bununla birlikte, özellikle 1970'lerin ortalarından itibaren Brezilya, "pragmatik eklektisizm" olarak bilinen daha bağımsız bir dış politika çizgisi geliştirmeye çalışmıştır. Bu dönemde Brezilya, Üçüncü Dünya ülkeleriyle işbirliklerini artırmış, enerji krizine karşı alternatif ortaklıklar aramış ve ABD hegemonyasına karşı daha dengeli bir konum almaya başlamıştır.

Neoliberal Dönem (1990–2000'ler)

1980'lerin sonunda askeri rejimin sona ermesiyle birlikte Brezilya, demokrasiye geçiş sürecine girmiştir. Ancak 1990'larda uygulanan neoliberal politikalar ülkeyi IMF ve Dünya Bankası ile yakın ilişkilere taşımış, Washington Konsensüsü çerçevesinde özelleştirme, deregülasyon ve serbest ticaret reformları yapılmıştır. Bu süreçte Brezilya, küresel ekonomiye entegrasyon adına ABD ile daha yakın ekonomik bağlar kurarken, toplumsal eşitsizliklerin derinleşmesi ve çevresel sorunların artması gibi sonuçlarla da karşılaşmıştır.

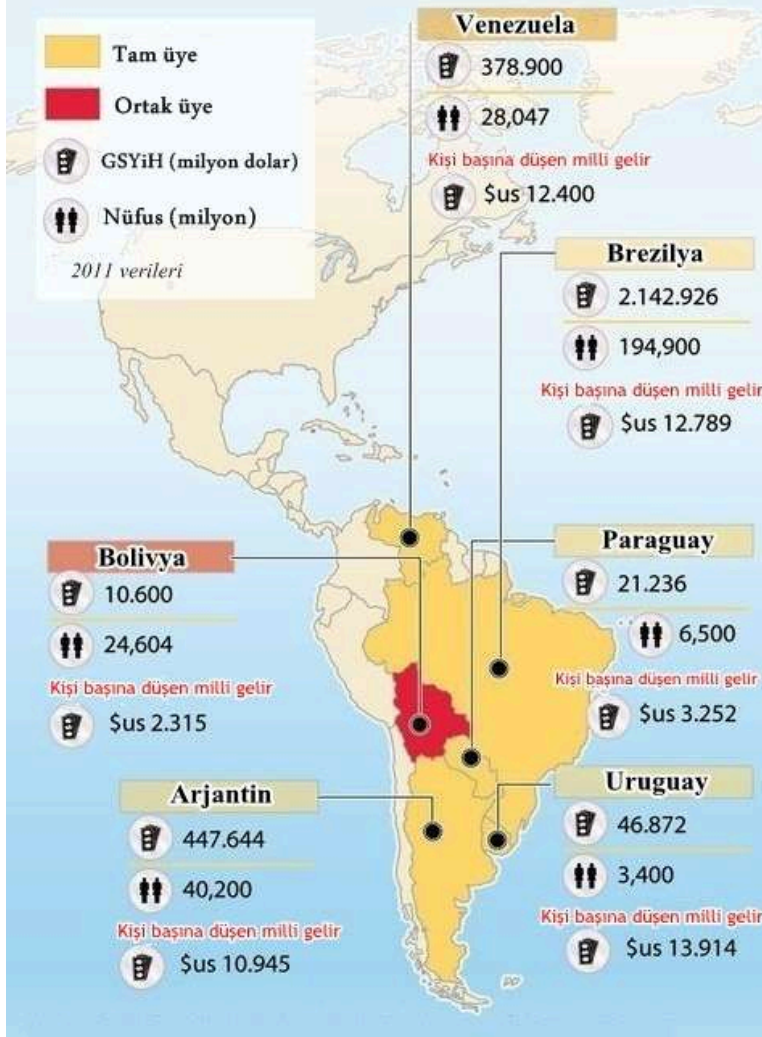
Lula'nın İlk Dönemleri (2003–2010)

2003 yılında iktidara gelen Lula da Silva, Brezilya'nın dış politikasında çok kutupluluk ve Güney–Güney işbirliği vizyonunu ön plana çıkarmıştır. Lula, ABD ile dengeli ilişkiler yürütürken aynı zamanda BRICS oluşumuna öncülük ederek Brezilya'yı küresel Güney'in liderlerinden biri haline getirmiştir. Bu dönemde Brezilya, Afrika ve Asya ülkeleriyle ticaretini artırmış, Latin Amerika bütünleşmesini Mercosur ve UNASUR gibi örgütler üzerinden güçlendirmiştir. Ayrıca çevre konularında da uluslararası platformlarda aktif rol üstlenmiş, ancak iç uygulamalarda kalkınma–koruma dengesini kurmakta zorlanmıştır.

Bolsonaro Dönemi (2019–2022)

Jair Bolsonaro'nun iktidarı, Brezilya'nın ABD ile daha yakın ilişkiler kurduğu ve çevre koruma politikalarında ciddi gerilemeler yaşadığı bir dönem olarak kayda geçmiştir. Bolsonaro yönetimi, Donald Trump dönemi ABD'siyle ideolojik uyum içerisinde hareket etmiş, Amazon ormanlarını koruma yükümlülüklerini ihmal etmiş ve uluslararası toplumdan yoğun eleştiri almıştır. Bu süreçte Brezilya, iklim diplomasisinde güvenilirliğini yitirmiş, çevre politikalarında egemenlik vurgusunu sertleştirmiştir.

Mercosur'da ekonomik dağılım

Lula da Silva Dönemi (2023–2025): Bağımsız Çizginin Oluşumu ve Özellikleri

Dış Politika Vizyonu: “Cooperative Multipolarity”

Lula'nın yeniden iktidara gelmesi, Brezilya'nın uluslararası arenada bağımsızlık ve çok kutupluluk vizyonunu güçlendirmiştir. “Cooperative multipolarity” olarak tanımlanan bu yaklaşım, Brezilya'nın tek kutuplu ABD hegemonyası yerine çok taraflı, dengeli ve işbirliğine dayalı bir küresel düzen arayışını ifade etmektedir. Lula yönetimi, Brezilya'yı sadece Latin Amerika'da değil, küresel Güney'de lider bir aktör olarak konumlandırmaya çalışmaktadır.

Bu bağlamda Brezilya, Birleşmiş Milletler, BRICS, G20 ve Mercosur gibi çok taraflı platformlarda aktif rol üstlenmektedir. Özellikle BRICS genişlemesi, Lula döneminde Brezilya için “alternatif küresel yönetim modeli” sunmuştur. Brezilya, bu yapı aracılığıyla hem Çin ve Rusya gibi büyük güçlerle işbirliği geliştirmekte hem de ABD'ye karşı denge unsuru yaratmaktadır.

Amazon Ormanları ve Çevre Politikası: Egemenlik Vurgusu

Lula hükümeti, Amazon havzasını hem çevresel hem de jeopolitik bir unsur olarak tanımlamaktadır. 2023–2025 döneminde Amazon ormanlarının korunması, Brezilya'nın uluslararası imajı için kritik bir başlık haline gelmiştir. ABD ve Avrupa Birliği, Amazon'un küresel iklim dengeleri açısından önemine işaret ederek Brezilya üzerinde baskı kurmaktadır.

Ancak Lula yönetimi bu baskılara, “Amazon bizimdir” anlayışıyla egemenlik vurgusu yaparak karşı çıkmaktadır. Brezilya, Amazon'u yalnızca çevre koruma perspektifinden değil, aynı zamanda ekonomik kalkınma, biyolojik çeşitlilik ve enerji kaynakları açısından stratejik bir varlık olarak değerlendirmektedir. Bu nedenle, uluslararası finansman ve iklim fonlarının Amazon'un korunmasında kullanılmasına açık olmakla birlikte, dış müdahale algısına kesinlikle karşıdır.

Çin ile İlişkiler: Ticaret, Yatırım, BRICS, Çok Kutuplu Diplomasi

Lula döneminde Brezilya-Çin ilişkileri stratejik düzeye taşınmıştır. 2024 itibarıyla iki ülke arasındaki ticaret hacmi 180 milyar doları aşmıştır ve Çin, Brezilya'nın en büyük ticaret ortağı haline gelmiştir. İhracatta soya, demir cevheri ve tarımsal ürünler öne çıkarken, Çin'den teknoloji ve sanayi ürünleri ithal edilmektedir.

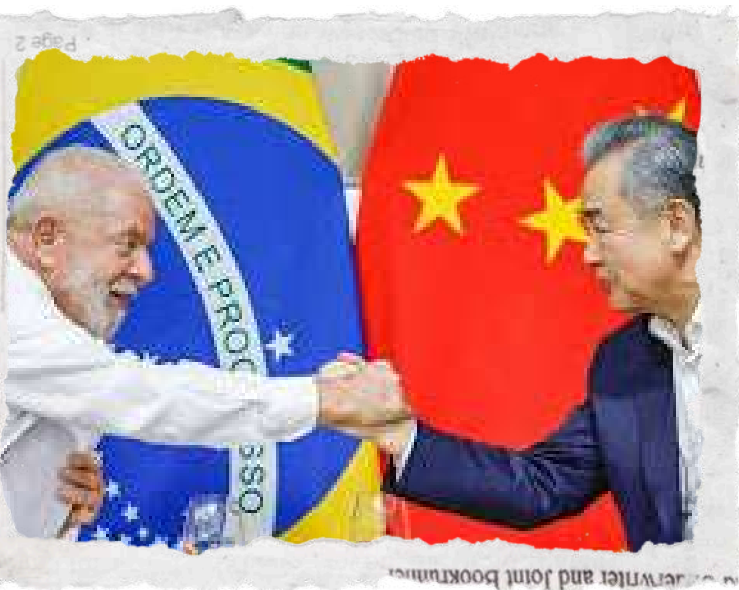
Ayrıca Çin, Brezilya'da altyapı yatırımları, liman işletmeleri, demiryolu projeleri ve enerji tesislerinde aktif rol üstlenmektedir. Brezilya, bu yatırımları ekonomik çeşitlenme ve kalkınma aracı olarak görmektedir. Ancak ABD, Çin'in Latin Amerika'daki bu yükselişini kendi bölgesel nüfuzuna tehdit olarak algılamakta ve Brezilya üzerindeki baskısını artırmaktadır.

BRICS platformu ise Brezilya'nın Çin ile işbirliğini kurumsallaştırdığı en önemli mekanizmadır. Brezilya, BRICS'in genişlemesi sürecinde hem Çin hem de Rusya ile ortak hareket etmiş, İran, Suudi Arabistan ve diğer ülkelerin dahil edilmesiyle bu yapının çok kutuplu dünya düzeninde alternatif bir blok haline gelmesini desteklemiştir.

Lula'nın İç Politika Dinamikleri ve Dış Politikaya Yansımaları

Lula'nın dış politika tercihleri, iç siyasi konjonktürden de etkilenmektedir. Bolsonaro sonrası dönemde Brezilya toplumu, demokrasinin yeniden inşası, sosyal eşitsizliklerin azaltılması ve çevre politikalarının güçlendirilmesi yönünde beklenti içindedir. Bu beklentiler, Lula'nın ABD ile mesafeli ama işbirliğine açık; Çin, Rusya ve Güney Küresel aktörlerle yakın; aynı zamanda Brezilya'nın egemenliğini korumaya odaklı bir çizgi izlemesine yol açmaktadır.

Lula yönetimi, ABD ile çatışma yerine kontrollü rekabeti; Çin ile ekonomik işbirliği; Rusya ile diplomatik dengeyi; Latin Amerika'da ise bölgesel liderliği önceliklendirmektedir. Bu yaklaşım, Brezilya'nın küresel konjonktürde "denge arayışı" stratejisini şekillendirmektedir.

Çin-İran-Rusya İlişkilerinin Küresel BRICS Konjonktürde Brezilya'ya Eklemlenmesi BRICS ve BRICS+ Genişlemesi: Çok Kutupluluğun Kurumsallaşması

Brezilya'nın dış politika vizyonu, özellikle 2023 sonrasında BRICS grubundaki gelişmelerle doğrudan bağlantılıdır. Çin ve Rusya'nın yönlendirdiği BRICS+ genişlemesiyle İran, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri ve Mısır gibi aktörler de bu platforma dahil edilmiştir. Lula yönetimi, BRICS+ genişlemesini “alternatif küresel yönetim modeli” olarak tanımlamaktadır.

Bu genişleme, Brezilya'ya iki avantaj sağlamıştır:

- Ekonomik: Çin ve Rusya üzerinden gelen finansman ve ticaret akışının çeşitlenmesi.
- Diplomatik: ABD'nin tek taraflı politikalarına karşı, çok kutuplu bir forumda Brezilya'nın ağırlığının artması.

Böylece Brezilya, hem gelişmiş ekonomiler hem de enerji zengini ülkelerle yeni ortaklık fırsatları yakalamış, küresel Güney'de liderlik iddiasını pekiştirmiştir.

Çin'in Latin Amerika'daki Yükselişi ve Brezilya

Çin, son yirmi yılda Latin Amerika'da hızla büyüyen bir nüfuza sahip olmuştur. Altyapı yatırımları, kredi finansmanı, teknoloji transferi ve ticaret aracılığıyla bölgede en önemli ekonomik partnerlerden biri haline gelmiştir. Brezilya açısından Çin'in yükselişi, hem fırsat hem de meydan okuma niteliğindedir:

- Fırsat: Çin pazarının Brezilya tarım ve madencilik ürünlerine talebi, ülkenin ihracatını çeşitlendirmesini sağlamaktadır. Ayrıca Çin'in yeşil teknoloji yatırımları Brezilya'nın enerji dönüşüm hedeflerini desteklemektedir.
- Meydan Okuma: Çin'in altyapı projeleri aracılığıyla stratejik sektörlerde nüfuzunu artırması, Brezilya'nın ekonomik bağımsızlığı konusunda bazı endişeleri beraberinde getirmektedir. ABD de bu durumdan rahatsızdır.

Lula yönetimi, bu çelişkiyi “denge politikası” ile aşmaya çalışmakta; Çin ile işbirliğini artırırken ABD ile de kopuşu engellemeye odaklanmaktadır.

Rusya'nın Diplomatik ve Güvenlik Eklemlenmesi

Rusya'nın Latin Amerika'daki rolü, Çin kadar ekonomik değil; daha çok diplomatik ve güvenlik boyutludur. Moskova, Soğuk Savaş'tan bu yana Latin Amerika'da alternatif bir güç merkezi olarak varlığını sürdürmek istemektedir.

- Diplomatik düzeyde: Brezilya ile Rusya, BM Güvenlik Konseyi, BRICS ve çok taraflı platformlarda sık sık ortak tavır geliştirmektedir. Özellikle tek taraflı yaptırımların eleştirisi ve çok kutuplu düzen vurgusu, iki ülkenin ortak söylemidir.
- Askeri/güvenlik düzeyinde: Rusya, Brezilya ile savunma sanayi işbirlikleri ve teknoloji transferi konusunda bazı temaslar yürütmektedir. Ancak Brezilya, ABD ile ilişkileri koparmamak adına bu alanı sınırlı tutmaktadır.

Dolayısıyla Rusya, Brezilya için stratejik bir "denge unsuru" rolü oynamakta, Çin kadar ekonomik derinlik sağlamasa da diplomatik ortaklık alanında önemlidir.

İran'ın Sınırlı Ama Sembolik Rolü

İran'ın Brezilya ve genel olarak Latin Amerika'daki varlığı Çin ve Rusya'ya kıyasla oldukça sınırlıdır. Ancak BRICS+ üyeliği sayesinde Tahran, Brezilya ile aynı diplomatik çatı altında yer almıştır.

- Ekonomik düzeyde: İran'ın Brezilya ile ticaret hacmi düşük seviyededir. Gıda ve tarım ürünleri alışverişi dışında önemli bir ekonomik ortaklık bulunmamaktadır.
- Siyasi/diplomatik düzeyde: İran, ABD hegemonyasına karşı Brezilya ile aynı söylemi paylaşmakta ve “küresel Güney dayanışması” vurgusu yapmaktadır.
- Sembolik önem: Brezilya'nın İran ile aynı platformda bulunması, ABD açısından rahatsızlık yaratmakta; Washington, bu durumu Brezilya'nın “otoriter bloklara” yaklaşması olarak yorumlamaktadır.

Brezilya'nın Denge Stratejisi

Lula yönetimi, Çin ve Rusya ile stratejik işbirliğini geliştirirken İran gibi aktörlerle daha ölçülü bir ilişki kurmaktadır. Brezilya'nın temel hedefi, ABD ile köprüleri atmadan alternatif güç merkezleriyle işbirliğini artırmak ve küresel çok kutupluluk içinde “dengeleyici aktör” rolünü oynamaktır.

Bu strateji, Brezilya'ya şu avantajları sağlamaktadır:

- Uluslararası arenada daha geniş diplomatik manevra alanı.
- ABD'nin baskılarına karşı alternatif ekonomik ve finansal kanallar.
- Güney Amerika'da bölgesel liderlik ve özerklik iddiasının güçlenmesi.

Ancak bu denge politikası, ABD ile ilişkilerin gerilmesine, yatırım ve ticarete yaptırım risklerine, ayrıca iç kamuoyunda “Doğu'ya yaklaşma” eleştirilerine de yol açabilmektedir.

ABD'nin Tepkisi

Politik ve Diplomatik Düzey

ABD, Brezilya'nın Lula döneminde izlediği bağımsız çizgiyi hem fırsat hem de tehdit olarak görmektedir. Diplomatik düzeyde Washington, Brezilya ile ilişkilerini "ortak değerler" (demokrasi, insan hakları, serbest piyasa) üzerinden tanımlamak isterken, Brezilya'nın Çin ve Rusya ile yakınlaşmasını açık bir rahatsızlık kaynağı olarak değerlendirmektedir.

- Bolsonaro'nun yargılanması meselesi: Lula hükümetinin, eski başkan Jair Bolsonaro'yu yolsuzluk ve demokratik kurumlara saldırı suçlamalarıyla yargılamaya başlaması, ABD'de iki yönlü tepkilere neden olmuştur. Demokrat kanat bu süreci Brezilya demokrasisinin güçlenmesi olarak desteklerken, Trump yönetimindeki Cumhuriyetçiler, Bolsonaro'ya yöneltile suçlamaları "siyasi dava" olarak nitelendirmiştir.
- Amazon ve çevre politikaları: ABD, Amazon'un korunmasını küresel bir öncelik olarak vurgulamakta ve Brezilya üzerinde çevre politikalarını sertleştirmesi yönünde baskı yapmaktadır. Lula'nın çevre koruma adımlarına rağmen, Brezilya'nın "egemenlik" söylemi ABD ile diplomatik gerilim yaratmaktadır.
- BRICS genişlemesi: Brezilya'nın BRICS+ sürecinde Çin ve Rusya ile hareket etmesi, ABD tarafından Brezilya'nın "otoriter blok" içinde konumlanması olarak yorumlanmaktadır.

Ekonomik Düzey

ABD, Brezilya'ya yönelik tepkilerinde ekonomik araçları yoğun biçimde kullanmaktadır.

- Tarifeler ve ticaret kısıtlamaları: 2025 yılında ABD, Brezilya'nın çelik, alüminyum ve tarım ürünlerine %50 oranında ek gümrük tarifesi getirmiştir. Gerekçe olarak Bolsonaro davasının düşürülmesi talebi öne sürülmüş; Brezilya bu talebi “anayasal olarak mümkün değil” diyerek reddetmiştir. Bu gelişme, iki ülke arasındaki ticaret hacmini ciddi biçimde daraltma riski taşımaktadır.
- Yatırım baskıları: ABD merkezli bazı şirketler, Brezilya'daki yatırımlarını yavaşlatmış ya da askıya almıştır. Özellikle teknoloji ve finans sektörlerinde ABD'nin doğrudan yatırımlarının azalması, Brezilya'yı Çin sermayesine daha fazla bağımlı hale getirmektedir.
- Uluslararası finans sistemindeki etki: ABD'nin IMF ve Dünya Bankası üzerindeki nüfuzu, Brezilya için kredi ve finansman koşullarında dolaylı baskı unsuru haline gelmiştir. Bu durum, Lula yönetimini alternatif finansman kanallarına (BRICS Kalkınma Bankası gibi) yöneltmektedir.

Askeri ve Güvenlik Düzeyi

ABD ile Brezilya arasında doğrudan bir askeri gerilim bulunmamaktadır. Ancak Washington, Brezilya'nın Çin ve Rusya ile savunma işbirliklerine girmesini stratejik tehdit olarak görmektedir.

- Savunma ve teknoloji transferi: Rusya ile Brezilya arasındaki sınırlı savunma sanayi temasları, ABD tarafından yakından takip edilmektedir. Washington, bu işbirliklerinin genişlemesini önlemek amacıyla diplomatik baskı yapmaktadır.
- Siber güvenlik ve istihbarat: ABD, Brezilya'da Çin menşeli 5G altyapısı ve dijital teknolojilerin yayılmasını ulusal güvenlik riski olarak tanımlamaktadır. Brezilya'nın Huawei ile işbirliği, ABD tarafından "gizli veri paylaşımı" riski olarak gösterilmektedir.
- Bölgesel güvenlik politikaları: ABD, Latin Amerika'da geleneksel olarak uyuşturucu ile mücadele, organize suç ve sınır güvenliği konularında lider rol üstlenmektedir. Brezilya'nın bu alanlarda Çin ve Rusya ile işbirliği geliştirmesi, ABD'nin güvenlik stratejisini zayıflatıcı bir unsur olarak görülmektedir.

Empower talent & partners
Develop talent and ecosystems for Industry-tech Inter

MWC25

Enerji ve Doğal Kaynaklar

Brezilya, enerji alanında Latin Amerika'nın en kritik aktörlerinden biridir. Hidroelektrik santralleri ülkenin elektrik üretiminin yaklaşık %60'ını karşılamakta; biyoyakıt ve etanol üretiminde ise Brezilya küresel liderlerden biri konumundadır. Ayrıca yeni bulunan derin deniz petrol rezervleri (pré-sal alanları), Brezilya'nın enerji güvenliği ve ihracat kapasitesi açısından stratejik önem taşımaktadır.

- Amazon'un biyolojik çeşitliliği: Amazon havzası, yalnızca oksijen üretimi ve karbon yutak alanı olmasıyla değil, aynı zamanda ilaç ve biyoteknoloji sektörleri için kritik hammaddeler barındırmasıyla da stratejik bir kaynaktır. ABD ve AB bu zenginliğe erişim talep ederken, Brezilya "egemenlik" vurgusu yapmaktadır.
- Çin'in yatırımları: Çinli enerji şirketleri, Brezilya'nın petrol, doğal gaz ve yenilenebilir enerji sektörlerinde giderek artan bir rol oynamaktadır. Bu durum ABD açısından stratejik bağımlılık riski yaratmaktadır.
- Yeşil enerji dönüşümü: Brezilya, Paris Anlaşması taahhütleri çerçevesinde 2050 net sıfır hedefini benimsemiştir. Bu hedef, ülkenin hem yeşil finansman fonlarına erişimini artırmakta hem de Çin ve AB'den yatırım çekmesini kolaylaştırmaktadır.

Konjonktürel Stratejik Alanlar

Güvenlik

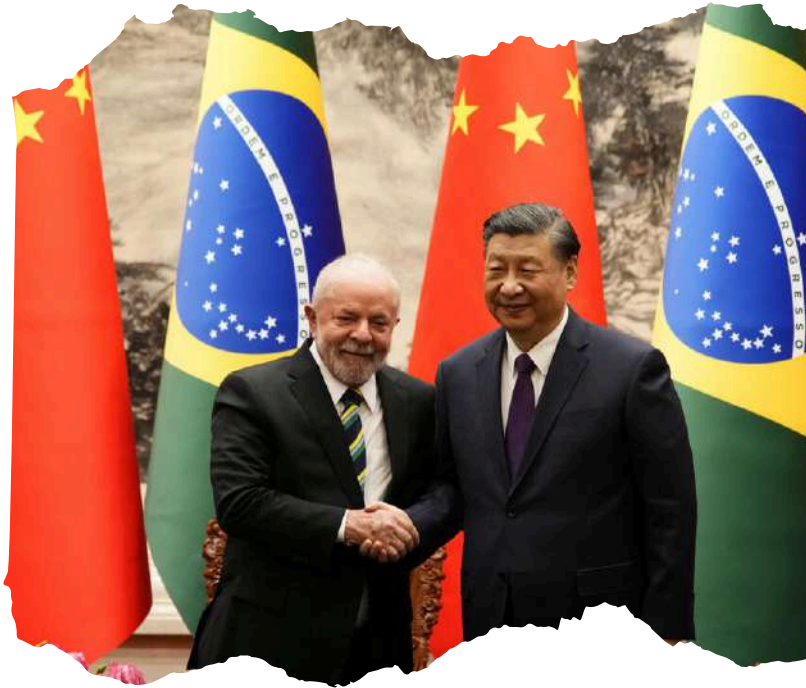
Brezilya'nın güvenlik gündemi, klasik askeri tehditlerden ziyade asimetrik güvenlik sorunları üzerinden şekillenmektedir:

- Uyuşturucu kaçakçılığı ve sınır güvenliği: Amazon bölgesinde kontrolsüz sınırlar, Brezilya'nın bölgesel güvenlik mimarisinde zayıf halkalardan biridir. ABD, bu alanı kendi nüfuzunu artırmak için kullanmak istemektedir.
- Çevre güvenliği: Ormansızlaşma, yasadışı madencilik ve orman yangınları, yalnızca ekolojik değil aynı zamanda ulusal güvenlik tehdidi olarak görülmektedir. Lula yönetimi bu konuları askeri strateji belgelerine dahil etmiştir.
- Siber güvenlik: Çin'in teknoloji altyapısının yayılması, Brezilya'da veri güvenliği ve ulusal egemenlik tartışmalarına yol açmaktadır. ABD bu durumu kendi güvenlik stratejisinin parçası haline getirmiştir.

Jeopolitik

Brezilya, Güney Amerika'da bölgesel liderlik iddiasını yeniden gündeme taşımaktadır. Lula yönetimi, Arjantin, Şili ve Kolombiya ile işbirliği arayışındadır. CELAC (Latin Amerika ve Karayipler Topluluğu) ve UNASUR'un yeniden canlandırılması, Brezilya'nın bölgesel liderlik vizyonunun parçasıdır.

- ABD ile rekabet: Washington, Latin Amerika'yı tarihsel olarak kendi etki alanı olarak görmektedir. Brezilya'nın Çin ve Rusya ile işbirliği, ABD'nin bu "arka bahçe" algısını zedelemektedir.
- Çok kutupluluk vizyonu: Lula, Latin Amerika'nın sadece ABD ile değil, Asya ve Afrika ile de bağlar kurması gerektiğini savunmaktadır. Bu vizyon, Brezilya'yı Güney Küresel hareketin sembol aktörlerinden biri yapmaktadır.

Ekonomi

Brezilya ekonomisi, tarım, madencilik ve enerji sektörlerine dayalı ihracat modeliyle şekillenmiştir. Ancak Lula yönetimi, 2023 sonrası dönemde ekonomiyi çeşitlendirme ve sanayileşmeyi yeniden canlandırma hedefi gütmektedir.

- Çin ile ticaret: 2024'te Brezilya-Çin ticaret hacmi 181 milyar dolara ulaşmıştır. Brezilya'nın en büyük ihracat pazarı Çin'dir; soya, demir cevheri ve petrol başlıca kalemlerdir.
- ABD ile gerilim: Yüksek tarifeler ve siyasi baskılar nedeniyle Brezilya-ABD ticareti daralmaktadır. Bu durum, Brezilya'yı Asya ve Afrika pazarlarına yöneltmektedir.
- AB-Mercosur anlaşması: Uzun süredir müzakere edilen AB-Mercosur ticaret anlaşması, çevre konularındaki çekinceler nedeniyle hâlâ çıkmazdadır. Ancak Lula, bu anlaşmayı stratejik öncelik olarak tanımlamaktadır.
- BRICS finansal mekanizmaları: Brezilya, ABD dolarına bağımlılığı azaltmak için BRICS Kalkınma Bankası ve ulusal para birimleriyle ticaret gibi mekanizmalara yönelmektedir. Bu adımlar, ABD'nin finansal hegemonyasına meydan okuma potansiyeli taşımaktadır.

Halk ve Kamuoyu Algısı

2025 itibarıyla Brezilya kamuoyunda ABD'ye yönelik algı tarihsel olarak en düşük seviyelerden birindedir. Bolsonaro döneminde Washington ile yakınlaşma, özellikle sağ seçmen tabanında olumlu karşılanmıştır. Ancak Lula'nın dönüşüyle birlikte ABD'nin Brezilya iç işlerine müdahale ettiği algısı güçlenmiştir.

- Anket verileri: Latinobarómetro ve Datafolha gibi araştırmalar, Brezilyalıların yaklaşık %60'ının ABD'yi "güvenilmez" bir partner olarak gördüğünü ortaya koymaktadır.
- Çin'e yönelik algı: Çin ise Brezilya kamuoyunda ekonomik fırsatların ve kalkınma potansiyelinin sembolü olarak değerlendirilmektedir. Özellikle tarım sektöründe çalışanlar, Çin'in alım garantileri nedeniyle bu ilişkiye olumlu bakmaktadır.
- Çevre ve Amazon tartışmaları: Halkın büyük çoğunluğu Amazon'un korunmasını istemekle birlikte, uluslararası baskıları "ulusal egemenliğe müdahale" olarak algılamaktadır. Bu durum, Lula'nın egemenlik vurgusunu iç kamuoyunda meşrulaştırmaktadır.

Somut Politik Adımlar

2025 yılında Lula yönetimi, dış politika ve ekonomi alanında somut adımlar atmıştır:

- ABD tarifelerine karşı direnç: Washington'un %50 ek gümrük tarifeleri Brezilya ihracatını zorlamış olsa da hükümet alternatif pazarlar arayışına girmiştir. Özellikle Çin, Hindistan ve Orta Doğu ülkeleriyle yeni ticaret anlaşmaları imzalanmıştır.
- BRICS+ entegrasyonu: Brezilya, BRICS Kalkınma Bankası üzerinden alternatif finansman kaynakları yaratmış, ulusal para birimleriyle ticaret konusunda Çin ve Rusya ile pilot projeler başlatmıştır.
- Çevre diplomasisi: Brezilya, 2025 BM İklim Zirvesi'nde (COP30) Amazon'un korunmasına yönelik kendi ulusal planını sunmuş, ancak fonların Brezilya hükümeti kontrolünde kullanılması şartını öne sürmüştür. Bu tutum, ABD ve AB ile gerilim yaratırken, Çin ve Rusya tarafından desteklenmiştir.
- Latin Amerika'da liderlik arayışı: Brezilya, CELAC ve UNASUR'un yeniden canlandırılması için diplomatik girişimlerde bulunmuş, Arjantin ve Kolombiya ile yakın işbirliği tesis etmiştir.

ABD ile Çıkmazlar ve Müzakere Alanları
ABD ile ilişkilerde 2025 yılına damgasını vuran en büyük sorunlar şunlardır:

- Bolsonaro davası: ABD, Lula'dan davayı düşürmesini talep etmiş, Brezilya ise bunun anayasal bağımsızlık ilkesine aykırı olduğunu söylemiştir. Bu çıkmaz, iki ülke arasında ciddi bir güven erozyonuna yol açmıştır.
- Tarife krizi: ABD'nin ağır ekonomik yaptırımları karşısında Brezilya, Dünya Ticaret Örgütü'ne (DTÖ) başvurmuş ve uluslararası hukuk mekanizmalarını işletmeye başlamıştır.
- Amazon politikaları: ABD, Amazon'un korunmasını küresel bir sorumluluk olarak tanımlarken; Brezilya, dış müdahale algısı nedeniyle bu yaklaşımı reddetmektedir.
- Müzakere kanalları: Tüm gerilimlere rağmen iki ülke arasında iklim değişikliği, uyuşturucu ile mücadele ve bölgesel güvenlik gibi alanlarda işbirliği kanalları tamamen kapanmamıştır. Ancak taraflar arasında güven sorunu giderek derinleşmektedir.

Brezilya'nın Dış Politikasında Öne Çıkan Eğilimler

- ABD'ye karşı mesafeli duruş: Ekonomik yaptırımlar ve siyasi baskılar nedeniyle Lula yönetimi ABD ile ilişkilerde pragmatik ama mesafeli bir çizgi izlemektedir.
- Çin ile stratejik ortaklık: Ticaret, yatırım ve teknoloji transferi alanlarında Çin ile ilişkiler her zamankinden daha güçlüdür.
- Rusya ile diplomatik yakınlaşma: Ukrayna savaşı sonrası izolasyona maruz kalan Rusya, Brezilya için diplomatik işbirliği alanı yaratmaktadır.
- İran ile sınırlı diplomasi: İran'ın BRICS+ üyeliği Brezilya için sembolik öneme sahiptir, ancak ekonomik bağlar oldukça sınırlıdır.
- Latin Amerika merkezli liderlik vizyonu: Brezilya, bölgesel örgütler aracılığıyla Güney Amerika'da yeniden liderlik rolünü pekiştirmeye çalışmaktadır.

Brezilya'nın Gelecek Stratejisi

Brezilya, 2025 itibarıyla küresel sistemde denge arayışını sürdüren bir ülke olarak öne çıkmaktadır. Lula da Silva'nın yeniden iktidara gelişi, ülkeyi ABD'nin tek taraflı baskılarından uzaklaştırarak Çin, Rusya ve diğer Güney Küresel aktörlerle daha güçlü ilişkiler kurmaya yöneltmiştir. Ancak bu süreç, Brezilya'nın tamamen Batı'dan kopması anlamına gelmemektedir. Aksine Brezilya, küresel düzeyde çok taraflılık ve bağımsızlık vurgusunu temel alarak "köprü kurucu" rolünü üstlenmek istemektedir.

Sonuç olarak, Brezilya'nın stratejisi, tek kutuplu düzende pasif bir izleyici olmak yerine, çok kutuplu dünyada dengeleyici, bağımsız ve Güney Küresel dayanışmasını güçlendiren bir aktör olmaktır. Ancak bu vizyon, ABD'nin ekonomik ve diplomatik baskıları, iç siyasi istikrar sorunları ve çevre politikalarında uluslararası toplumla yaşanan gerilimler nedeniyle sınırlarla karşılaşacaktır. Dolayısıyla Brezilya, önümüzdeki dönemde küresel sistemde "denge arayışını sürdürmek zorunda olan bir güç" olarak yoluna devam edecektir.

Brezilya'nın gelecek stratejisinde öne çıkan temel unsurlar şunlardır:

- **Çok Kutuplulukta Aktif Rol:** Brezilya, BRICS ve BRICS+ platformlarını ABD hegemonyasına karşı dengeleyici bir alan olarak görmektedir. Bu sayede hem ekonomik çeşitlenme hem de diplomatik özerklik sağlamaktadır.
- **Egemenlik ve Çevre Dengesi:** Amazon ormanlarının korunması, küresel bir mesele olarak Brezilya'nın dış politikasında baskı unsuru olmaya devam edecektir. Lula yönetimi, uluslararası fonlardan yararlanmakla birlikte, çevre politikalarında egemenlik vurgusunu ön planda tutacaktır.
- **ABD ile Kontrollü Rekabet:** Tarife krizleri, Bolsonaro davası ve Amazon üzerindeki baskılar Brezilya-ABD ilişkilerinde gerilim yaratmaktadır. Ancak iki ülke arasında tamamen kopuş beklenmemektedir. Özellikle iklim, güvenlik ve uyuşturucu ile mücadele gibi alanlarda sınırlı işbirliği devam edecektir.
- **Çin ile Stratejik Ortaklık:** Brezilya, ekonomik kalkınma ve yatırım ihtiyacı nedeniyle Çin ile bağlarını daha da güçlendirecektir. Bu süreçte Brezilya, aşırı bağımlılıktan kaçınmak adına ilişkilerini çeşitlendirmeye çalışsa da, Çin'in rolü Brezilya ekonomisi için belirleyici olmaya devam edecektir.
- **Rusya ve İran ile Sınırlı Ama Sembolik Yakınlaşma:** Rusya ile diplomatik, İran ile daha çok sembolik düzeyde işbirliği sürecektir. Bu işbirlikleri, Brezilya'nın ABD'ye karşı pazarlık gücünü artırmak için kullanılacaktır.
- **Latin Amerika'da Bölgesel Liderlik:** Lula yönetimi, CELAC ve UNASUR gibi bölgesel mekanizmaları canlandırarak Brezilya'nın Güney Amerika'daki liderliğini pekiştirmeyi hedeflemektedir. Bu vizyon, Brezilya'yı sadece küresel değil, bölgesel güç olarak da öne çıkaracaktır.

Meksika'da Göç– Güvenlik Paradoksu: ABD Baskısı, Kartel Şiddeti ve Bağımsızlık Arayışı

Meksika, tarihsel olarak yalnızca Latin Amerika'nın değil aynı zamanda küresel güvenlik ve göç gündeminin en kritik merkezlerinden biri olagelmıştır. ABD ile 3.145 kilometrelik kara sınırına sahip olan ülke, ekonomik, siyasi ve toplumsal dinamikleri itibarıyla Washington'ın güvenlik stratejilerinde özel bir yere sahiptir. Özellikle göç akışları, uyuşturucu kartelleri ve organize suç faaliyetleri Meksika'nın hem iç istikrarını hem de dış ilişkilerini doğrudan etkileyen faktörlerdir.

ABD'nin Meksika'ya yönelik politikaları çoğunlukla güvenlik temelli olmuş; göçmen akışlarının kontrolü ve kartel şiddetinin bastırılması temel öncelikler arasında yer almıştır. Ancak bu politikaların insani boyutları ve uzun vadeli toplumsal etkileri çoğu zaman ikincil planda kalmıştır. Akademik yazında da vurgulandığı üzere, göç ve güvenlik arasındaki kesişim noktası, hem devletlerin kapasite sınavını hem de bölgesel güç dengelerini ortaya koymaktadır (Durand & Arias, 2019).

Bu çalışmanın amacı, Meksika'nın göç ve güvenlik krizlerini tarihsel bağlamdan günümüze taşıyarak analiz etmek, özellikle ABD ile ilişkilerinde kritik dönüm noktalarını ve uluslararası aktörlerin (Çin, İran, Rusya) eklemlenme biçimlerini değerlendirmektir. Böylece, 2025 itibarıyla ortaya çıkan mevcut tablo daha iyi anlaşılabilir ve konjonktürel stratejik alanlarda (enerji, jeopolitik, ekonomi, güvenlik) bütüncül bir çerçeve sunulabilecektir.

Tarihsel Süreç

Meksika-ABD ilişkilerinde göç ve güvenlik konuları uzun bir geçmişe sahiptir. 1942-1964 yılları arasında uygulanan Bracero Programı, Meksikalı işçilerin ABD tarım sektöründe geçici istihdamını sağlamış, ancak bu program aynı zamanda düzensiz göç akışlarını da artırmıştır. Programın sona ermesinden sonra sınır bölgelerinde kaçak geçişler artmış, göçmen kaçakçılığı faaliyetleri giderek kurumsallaşmıştır.

1980’li yıllardan itibaren uyuşturucu kartelleri, özellikle Kolombiya merkezli ticaret ağlarının Meksika üzerinden ABD pazarına erişmesiyle güçlenmiştir. 1990’larda Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması (NAFTA) ekonomik entegrasyonu artırırken, göç ve güvenlik sorunlarını da derinleştirmiştir. NAFTA sonrası dönemde kırsal alanlarda yoksulluk artmış, göç baskısı yoğunlaşmıştır.

2006 yılı bir dönüm noktasıdır. Felipe Calderón hükümeti, uyuşturucu kartellerine karşı geniş çaplı askeri operasyonlar başlatmıştır. Bu süreç, “Uyuşturucuya Karşı Savaş” olarak anılmıştır. Ancak beklenenin aksine kartel şiddeti azalmamış, aksine parçalanmış kartellerin birbirleriyle çatışmasıyla şiddet yaygınlaşmıştır. Cinayet oranları hızla yükselmiş, kamu güvenliği ciddi şekilde sarsılmıştır (Prieto-Curiel et al., 2025).

Bu dönemde ABD’nin devreye soktuğu Mérida Girişimi (2007), Meksika’ya 3 milyar doların üzerinde güvenlik yardımı sağlamış; kolluk kuvvetlerinin eğitimi, adalet sistemi reformları ve istihbarat işbirlikleri gündeme gelmiştir. Ancak bu girişim de uzun vadeli yapısal sorunları çözmemiştir. İnsan hakları ihlalleri, yolsuzluk ve kolluk kuvvetlerinin kartellerle işbirliği iddiaları güvenlik politikalarının meşruiyetini zedelemiştir.

Dolayısıyla tarihsel süreç, göç ve güvenlik meselelerinin yalnızca sınır yönetimi değil, aynı zamanda devlet kapasitesi, ekonomik eşitsizlikler ve uluslararası ilişkiler bağlamında da ele alınması gerektiğini göstermektedir.

Trump Dönemi: “Meksika Duvarı” Krizi ve Göçmen Politikaları

2016’da Donald Trump’ın başkan seçilmesiyle birlikte ABD–Meksika ilişkilerinde göç politikaları sertleşmiştir. Trump’ın en bilinen seçim vaatlerinden biri, Meksika sınırına devasa bir duvar inşa etmektir. Trump, bu duvarın maliyetini Meksika’nın üstleneceğini iddia etse de, Meksika yönetimi bunu kesin bir dille reddetmiştir. Sonuçta duvarın finansmanı ABD bütçesinden sağlanmıştır (Chatham House, 2025).

Trump döneminde öne çıkan bir diğer politika ise “Remain in Mexico” (Göçmen Koruma Protokolleri) programıdır. Bu uygulama, ABD’ye iltica başvurusu yapan göçmenlerin davaları sonuçlanana kadar Meksika’da bekletilmelerini öngörmüştür. Bu durum, özellikle kuzey sınır şehirlerinde insani krizlere yol açmış, göçmenlerin şiddete maruz kalma riskini artırmıştır (Seelke, 2023).

Trump yönetimi ayrıca göçmenleri caydırmak için aileleri sınırda ayırma politikası uygulamış; bu politika hem ABD kamuoyunda hem de uluslararası arenada yoğun eleştirilere maruz kalmıştır. Meksika hükümeti ise bir yandan insani yükü taşıırken, diğer yandan ABD ile ekonomik ilişkilerin zarar görmemesi için diplomatik dengeleri gözetmek zorunda kalmıştır.

Sonuç itibarıyla Trump dönemi, ABD–Meksika göç ilişkilerinde güvenlikçi yaklaşımın zirveye çıktığı, ancak aynı zamanda insani ve diplomatik krizlerin derinleştiği bir dönem olmuştur. Bu dönemde Meksika’nın sınır bölgeleri yalnızca geçiş noktası değil, aynı zamanda göçmenler için fiili bekleme alanına dönüşmüştür.

AMLO Yönetimi ve Yeni Yaklaşımlar

2018’de göreve gelen Andrés Manuel López Obrador (AMLO), seçim kampanyasında “Abrazos, no balazos” (“Kurşun değil, kucaklaşma”) sloganıyla öne çıkmıştı. Bu söylem, önceki yönetimlerin ağır askeri operasyonlarına kıyasla daha toplumsal ve sosyal politikalar üzerinden güvenlik krizine yaklaşmayı vaat ediyordu. Ancak pratikte AMLO döneminde güvenlik politikaları büyük ölçüde askerileştirilmiş olarak kalmaya devam etti.

Meksika Ulusal Muhafızları’nın kurulması bu sürecin sembolü oldu. Kolluk kuvvetlerinin kapasitesini artırmak amacıyla başlatılan bu girişim, fiilen orduyu iç güvenlik işlevlerine daha fazla dâhil etti. Akademik çevrelerde bu durum, demokratik denge ve sivil–asker ilişkileri bağlamında tartışma konusu oldu (Astorga, 2020).

Göç konusunda AMLO yönetimi, ABD ile işbirliği yapmak zorunda kalırken insani perspektifi de korumaya çalıştı. Orta Amerika’dan gelen göçmen kabileleri (caravanas migrantes), özellikle 2018–2021 arasında Meksika’nın güney sınırını yoğun baskı altında bıraktı. AMLO hükümeti göçmenlere geçici oturma, çalışma izinleri ve insani yardım sağlamak için bazı adımlar attı. Ancak ABD’nin baskısıyla sınır kontrolleri sıkılaştırıldı; bu da hükümeti iç kamuoyunda çelişkili bir konuma sürükledi.

Venezuela meselesinde ise AMLO, dış politikada Meksika’nın geleneksel “müdahalecilik karşıtı” çizgisini sürdürdü. ABD’nin Nicolás Maduro yönetimini gayrimeşru ilan etme çabalarına katılmadı; bunun yerine diyalog ve diplomasi çağrısı yaptı. Bu yaklaşım, Meksika’yı Washington’ın bölgesel politikalarına mesafeli bir aktör olarak konumlandırdı. Bu durum, Meksika’nın Latin Amerika’daki diplomatik profilini güçlendirse de ABD ile zaman zaman gerilime yol açtı (Wilson Center, 2024).

Sonuç olarak AMLO dönemi, güvenlikte askerî varlığın devam ettiği, göçte insani–pragmatik ikilem arasında sıkışan, dış politikada ise bağımsız çizgiyi koruma çabasının öne çıktığı bir dönem olarak tanımlanabilir.

Güncel Durum (2025 itibarıyla Mevcut Tablo)

2025 yılı itibarıyla Meksika, göç ve güvenlik krizlerinin eş zamanlı baskısı altındadır. Orta Amerika'daki yapısal yoksulluk, iklim değişikliğine bağlı tarımsal krizler ve siyasi istikrarsızlık, Meksika'ya doğru göç akışlarını devam ettirmektedir. Buna ek olarak, Venezuela'dan gelen göçmenler son yıllarda transit değil, kalıcı yerleşim eğiliminde de bulunmuşlardır.

Güvenlik alanında ise kartel şiddeti hâlâ ciddi bir sorun teşkil etmektedir. Özellikle Jalisco Yeni Nesil Karteli (CJNG) ve Sinaloa Karteli, ülke çapında geniş alanlarda hâkimiyet mücadelesi vermektedir. 2025 verilerine göre Meksika hâlâ dünyanın en yüksek cinayet oranlarından birine sahip ülkeler arasında yer almaktadır. Karteller yalnızca uyuşturucu ticaretiyle değil, aynı zamanda insan kaçakçılığı, petrol boru hattı hırsızlığı ve siber suç faaliyetleriyle de toplumsal düzeni zayıflatmaktadır (Prieto-Curiel et al., 2025).

ABD-Meksika ilişkilerinde göç meselesi ana gündem olmaya devam etmektedir. ABD'nin sınırdaki askeri varlığını artırması, göçmenlerin "güvenlik tehdidi" olarak tanımlanması ve iltica süreçlerinin zorlaştırılması, Meksika'nın üzerindeki baskıyı artırmıştır. Bu durum, Meksika'yı hem uluslararası hukuk normları hem de ABD ile ekonomik bağımlılık ilişkisi arasında hassas bir denge kurmaya zorlamaktadır.

Meksika iç siyasetinde de göç meselesi tartışma konusudur. Bir yandan göçmenlerin iş gücü piyasasına katkısı kabul edilirken, diğer yandan kamu hizmetleri üzerindeki baskı, güvenlik endişeleri ve toplumsal uyum sorunları öne çıkmaktadır. 2025 seçimleri öncesi bu tartışmalar, siyasi partilerin merkez kampanya konularından biri hâline gelmiştir.

ABD'nin Tepkisi

ABD, Meksika kaynaklı göç ve güvenlik krizlerine çok boyutlu tepkiler vermektedir.

Politik düzeyde, göç ABD iç siyasetinde keskin bir kutuplaşma konusudur. Cumhuriyetçi Parti göçmen akışını ulusal güvenlik tehdidi olarak sunarken, Demokrat Parti daha insani politikaları savunmakta ancak pratikte sınır güvenliğine yatırım yapmaktan geri durmamaktadır.

Ekonomik açıdan, ABD Meksika'ya sağladığı güvenlik yardımlarını göçü kontrol etme şartına bağlamakta; sınır ötesi ticareti güvenlik kriterlerine göre yeniden düzenlemektedir. Örneğin 2024'te onaylanan bütçelerde, Meksika'nın güney sınırında göçmenlerin tutulması için ek fonlar ayrılmıştır (Seelke, 2025).

Askeri ve güvenlik düzeyinde, ABD sınır hattında Ulusal Muhafızları ve Gümrük ve Sınır Koruma (CBP) birimlerini yoğunlaştırmıştır. İnsansız hava araçları, gözetim teknolojileri ve istihbarat paylaşımı gibi yöntemler, ABD'nin Meksika'yı göç ve kartel şiddetiyle mücadelede daha sıkı işbirliğine zorladığını göstermektedir.

Diplomatik alanda, Washington, Meksika ile ikili müzakereleri yoğunlaştırırken, aynı zamanda Orta Amerika ülkeleriyle ortak programlar geliştirmektedir. ABD'nin yaklaşımı çoğunlukla "sorumluluk paylaşımı" söylemi üzerine kuruludur: göç baskısının kaynağını oluşturan ülkelerde kalkınma programları desteklenmekte, Meksika ise bu göçün tampon noktası hâline getirilmektedir.

Bu çerçevede ABD'nin tepkisi, klasik "sert güç" araçlarıyla "yumuşak güç" unsurlarının birleşiminden oluşmaktadır. Ancak insani perspektifin çoğu zaman ikincil planda kalması, göçmen hakları konusunda ciddi eleştirilere neden olmaktadır.

Çin ile İlişkiler

Meksika, Çin'i en büyük ticaret ortaklarından biri olarak görmektedir. 2000'li yıllardan itibaren iki ülke arasındaki ticaret hızla büyümüş, özellikle elektronik, otomotiv parçaları ve tekstil sektörlerinde Çin ithalatı artmıştır. Çin'in altyapı ve enerji yatırımlarına yönelik girişimleri de Meksika'da tartışma yaratmıştır.

- Çin'in Rolü: Meksika'yı Latin Amerika'da hem üretim hem de pazar ülkesi olarak değerlendirmekte, aynı zamanda ABD–Meksika–Kanada Anlaşması (USMCA) çerçevesindeki üretim zincirine dolaylı biçimde girmeye çalışmaktadır.
- ABD'nin Tepkisi: Washington, Çin'in Meksika üzerindeki ekonomik etkisinin artmasından rahatsızdır. Özellikle 5G altyapısında Huawei'nin rolü, ABD'nin güvenlik kaygılarını artırmış; Meksika üzerinde baskı kurularak Çin teknolojilerinin sınırlandırılması istenmiştir.

Rusya ile İlişkiler

Meksika–Rusya ilişkileri daha çok diplomatik ve sınırlı ekonomik düzeydedir. Soğuk Savaş sonrası Moskova'nın Latin Amerika'ya ilgisi artmış, Venezuela ve Küba kadar güçlü olmasa da Meksika ile de ilişkiler geliştirilmiştir.

- Rusya'nın Rolü: Enerji ve tarım alanlarında işbirliği, ayrıca aşı diplomasisi (Sputnik V) aracılığıyla pandemi döneminde ilişkiler güçlenmiştir.
- ABD'nin Tepkisi: Washington, Meksika'nın Rusya ile işbirliğini doğrudan tehdit olarak görmese de Ukrayna savaşı sonrası Moskova'ya karşı küresel izolasyon çağrılarında Meksika'nın tarafsız tutumundan rahatsız olmuştur. Meksika, BM'de Rusya'ya karşı sert yaptırımlara katılmamış, bu durum ABD'nin eleştirilerine yol açmıştır.

Meksika – Çin, Rusya ve İran İlişkileri

İran ile İlişkiler

Meksika–İran ilişkileri, tarihsel olarak sınırlı olsa da son yıllarda diplomatik temaslar artmıştır. Meksika, İran ile enerji ve sanayi ürünleri ticaretini geliştirmeye çalışmakta; aynı zamanda çok taraflı platformlarda iletişim kurmaktadır.

- İran'ın Rolü: Latin Amerika'da ABD'ye karşı diplomatik müttefikler arayan İran için Meksika, daha çok sembolik değere sahiptir.
- ABD'nin Tepkisi: Washington, İran'ın Latin Amerika'daki varlığını “güvenlik tehdidi” olarak tanımlamaktadır. Bu nedenle Meksika'nın Tahran ile ilişkilerindeki her yaklaşma ABD tarafından dikkatle izlenmektedir.

ABD'nin Genel Tepkisi

ABD açısından Meksika, yalnızca sınır güvenliği ve göç meselesinde değil, aynı zamanda Çin–Rusya–İran gibi rakip aktörlerin bölgeye nüfuz etmesini engellemek için kritik bir partnerdir.

- ABD, Çin yatırımlarının sınırlandırılması için Meksika'ya baskı yapmaktadır.
- Rusya ile diplomatik ilişkilerin fazla ileri gitmemesi gerektiği Washington tarafından sürekli vurgulanmaktadır.
- İran ile temaslar ABD'nin güvenlik raporlarında risk faktörü olarak yer almaktadır.

Sonuç olarak, Meksika'nın çok kutuplu bir diplomasi yürütme çabası, ABD tarafından çoğu zaman “arka bahçede jeopolitik sızıntı” olarak görülmektedir. Bu nedenle Washington, Meksika üzerindeki ekonomik ve güvenlik bağımlılığını bir kaldıraç olarak kullanarak Çin, Rusya ve İran ile ilişkilerini sınırlandırmaya çalışmaktadır.

Meksika – Çin, Rusya ve İran İlişkileri

Meksika'nın Stratejik İkilemi: Bir yandan ABD ile sınır, göç ve ekonomi alanında derin bağımlılığı sürüyor; diğer yandan çok kutuplu düzenin aktörleriyle (Çin, Rusya, İran) alternatif ilişkiler geliştiriyor.

ABD'nin Baskı Araçları: Washington, bu üç aktörle Meksika arasındaki yaklaşmayı sınırlamak için ekonomik bağımlılığı, güvenlik işbirliğini (Mérida sonrası yeni mekanizmalar) ve diplomatik baskıyı kullanıyor.

Meksika'nın Çizgisi: Tam kopuş yerine “denge siyaseti”. Hem ABD ile stratejik ortaklığı koruyor, hem de Çin–Rusya–İran üzerinden manevra alanı açmaya çalışıyor.

Kolombiya: Geleneksel Müttefiklikten Çok Taraflı Denge Arayışına

Kolombiya'nın dış politikası, geleneksel olarak ABD ile güçlü müttefiklik üzerine kuruluydu. Soğuk Savaş dönemiyle başlayan bu ilişki, güvenlik, uyuşturucu kaçakçılığıyla mücadele, sınır kontrolleri ve askerî işbirliği gibi alanlarda yoğunlaşmıştır. Ancak 2022'de Gustavo Petro'nun başkan seçilmesiyle birlikte Kolombiya dış politikada belirgin bir dönüşüm sürecine girmiş; Venezuela'yla ilişkileri yeniden tesis, çok taraflı oluşumlara katılma, Çin ile ekonomik/diplomatik bağları güçlendirme ve ABD'nin sert politikalarından mesafe alma eğilimi öne çıkmıştır.

Bu çalışmanın tezi şudur: Kolombiya, Gustavo Petro yönetimi döneminde ABD ile ilişkilerinde “mesafe alma” stratejisine yönelmiş; bu mesafe hem söylemsel hem de politik/ekonomik/askerî düzeyde çeşitli çatışma ve uyarılma süreçleri yaratmıştır. Çalışma üç soruyu ele alır:

- Geçmişte ABD–Kolombiya müttefikliği nasıl kurulmuş ve Plan Colombia gibi programlarla nasıl derinleşmişti?
- 2025 itibarıyla Petro dönemiyle Kolombiya'nın dış politika yönelimleri nelerdir ve ABD'ye yaklaşımı nasıl dönüşmüştür?
- Bu dönüşüm jeopolitik, enerji, güvenlik ve ekonomik alanlarda nasıl yansımaktadır ve ABD bu değişimlere nasıl tepki vermektedir?

Soğuk Savaş ve Kolombiya'nın ABD ile Geleneksel Müttefikliği

- Soğuk Savaş döneminde Latin Amerika, ABD'nin komünizm tehdidine karşı stratejik alan olarak kabul edildi. Kolombiya, hem coğrafi konumu hem de iç solcu gerilla hareketleri (FARC — Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri, ELN — Ulusal Kurtuluş Ordusu) nedeniyle ABD açısından önemli bir konumdaydı. ABD, Kolombiya'ya askerî eğitim ve donanım, istihbarat paylaşımı, sınır güvenliği desteği ve ekonomik yardımlarla bu müttefikliği pekiştirdi. Özellikle uyuşturucu kaçakçılığı (koka, kokain) kaçakçılığı ile mücadele, ABD'nin Latin Amerika politikalarının kritik bir parçası haline geldi.

Plan Colombia Dönemi

- 2000'lerin başında ABD ile Kolombiya arasında kurulan Plan Colombia, resmi olarak uyuşturucu kaçakçılığıyla mücadele ve silahlı gerilla hareketlerinin sınırlandırılması amacıyla bir dizi askerî ve ekonomik yardım programını içeriyordu. ABD, özellikle askerî yardımlar, hava kuvvetleri, sınır güvenliği ve kolluk kuvvetleri eğitimi sağladı; Kolombiya'yı “ülkenin kırsal alanlarında uyuşturucu kaçakçılığıyla mücadelede” öncü konuma soktu. Bu dönemde FARC üzerinde baskı yoğunlaştı. Uyuşturucu ekim alanlarının azaltılması, kaçakçılık koridorlarının kontrol altına alınması ve alternatif kalkınma projeleri gündeme geldi.

Dönüm Noktaları: FARC Barışı, Duque Yönetimi, Venezuela ile Gerginlik

- FARC ile Barış Anlaşması (2016): Barış süreci, Kolombiya'daki iç çatışma sahasını büyük ölçüde değiştirdi. Güvenlik odaklı politikadan daha çok sosyal adalet, kırsal kalkınma ve temel devlet hizmetlerinin genişletilmesi gibi konular gündeme geldi.
- Iván Duque Yönetimi (2018–2022): Duque, Venezuela rejimine şiddetle karşı çıktı; Maduro hükümetini eleştirdi, diplomatik izolasyon ve sınır politikalarında sıkı önlemler aldı. ABD ile işbirliği devam etti, özellikle yaptırımlar politikası ve Venezuela'lı göçmen krizine yaklaşım açısından Kolombiya ABD'nin Venezuela karşıtı tutumuna destek verdi.
- 2020'ler başlarında artan iç sorunlar: Kolombiya'daki uyuşturucu üretimi ve koka ekimi yükselişe geçti; FARC'ın resmî çözülmesinin ardından barış sürecinin uygulanması bazı bölgelerde gecikmeler yaşadı. Ayrıca sınır güvenliği, göçmen akımları ve silahlı grupların yeniden canlanması endişeleri arttı.

Güncel Durum (2025 itibarıyla)

Gustavo Petro Hükûmeti'nin Dış Politika Yönelimleri

Gustavo Petro, 7 Ağustos 2022'de göreve başladıktan sonra dış politikada değişik bir rotayı benimsedi. Barışçıl söylemler, komşularla normalleşme (özellikle Venezuela ile), çok taraflı diplomasi ve ABD'ye olan bağımlılığı azaltma yönünde adımlar öncelik kazandı. Geleneksel müttefiklik anlayışı içinde ABD'nin sert politikalarına karşı eleştirel bir tutum geliştirildi; "Toplam Barış" (Paz Total) gibi programlarla silahlı gruplar, uyuşturucu kaçakçılığı ve kırsaldaki şiddet üzerine daha bütünsel yaklaşımlar benimsendi.

Kolombiya-Venezuela İlişkilerinde Yeniden Normalleşme

Petro hükümeti, 2019'da kesilen diplomatik ilişkileri yeniden kurdu. Büyükelçileri göreve döndü; sınır geçişleri yeniden açıldı; ticaret ve göç işbirliği konularında adımlar atıldı. Venezuela, Petro'nun barış müzakerelerinde ara bulucu olarak da zaman zaman değerlendirilmekte. Bu normalleşme, Kolombiya'nın ABD'nin Venezuela'ya yönelik yaptırım ve izolasyon politikasına mesafe koyması anlamına geliyor.

Uyuşturucu Üretimi, Göç ve Sınır Güvenliği: ABD'nin Eleştirileri

- 2025'in Eylül ayında ABD, Kolombiya'yı uluslararası uyuşturucu savaşındaki yükümlölüklerini yerine getirmeyen ölkeler arasında ilan etti (decertification) — bu hareket 30 yıl sonra yapılan ilk “unutmazlık” durumu.
- Kolombiya'nın güvenlik güçleri, uyuşturucu kaçakçılığıyla mücadelede büyük çaba gösterse de koka üretimi alanlarında artış yaşandığı belirtiliyor; zorunlu eradikasyon (yok etme) operasyonlarının hızı düştü, bazı silahlı grup liderlerinin ABD'ye teslim edilmesi (extradition) ya da iade edilmesi konularında hükümet karışıklıkları yaşanıyor.
- Göç krizi: Venezuela'dan gelen göçmen akınının sınır bölgelerinde yarattığı ekonomik, sosyal ve politik baskılar artmış durumda; sınır güvenliği ve kontrol politikaları yeniden gündeme geliyor.

Kolombiya'nın Çok Taraflılaşma Eğilimleri ve Çin ile İlişkiler

- Çin ile Stratejik Ortaklık: 2023'te Kolombiya ve Çin diplomatik ilişki düzeyini stratejik ortaklık seviyesine çıkardı.
- Kuşak ve Yol Girişimi (BRI): 14 Mayıs 2025'te Kolombiya resmen Çin'in BRI inisiyatifine katıldı. Bu, Çin kaynaklı altyapı, lojistik, enerji, teknoloji projeleri açısından yeni olanaklar sunuyor.
- Çin yatırımları: Bioekonomi ve biyoteknoloji alanlarında, Çin ile işbirliği potansiyeli artıyor. Örneğin "The Potential for Bioeconomy and Biotechnology Transfer and Collaboration Between Colombia and China" başlıklı araştırma, Kolombiya'nın biyolojik çeşitliliği ile Çin'in teknolojik kapasitesi arasındaki tamamlayıcılığı vurguluyor.
- Ticaret dengesi ve ABD'ye bağımlılığın azalması eğilimi: ABD ile ticaret ve askeri yardımlarda geleneksel avantajlar sürse de Kolombiya'nın dış ticaretinde Çin'in payı yükseliyor; uyumlu projeler ve altyapı yatırımları Çin işbirliğini daha önemli hale getiriyor.

Çin – İran – Rusya İlişkilerinin Rolü

Bu başlık için güncel durum Çin açısından oldukça somutken, İran ve Rusya'nın Kolombiya ile ilişkileri daha dolaylı düzeyde kalmaktadır.

Çin

- Ekonomik Yatırımlar ve Altyapı İşbirliği: Çin, Kolombiya'da altyapı projelerine yatırım yapmaktadır; limanlar, lojistik koridorları, yeşil enerji yatırımları gibi alanlar öne çıkıyor.
- Teknoloji, Bioekonomi, Çevresel İşbirlikleri: "Bioeconomy ve biyoteknoloji transferi" gibi alanlarda iki ülke arasında işbirliği potansiyeli güçlü.
- Diplomatik ve Çok Taraflı Platformlar: China-CELAC forumu gibi girişimlerde Kolombiya aktif rol alıyor; BRICS'in Yeni Kalkınma Bankası üyelikleri ve Çin kaynaklı çok taraflı finans kurumları bakımından Çin'in sunabileceği alternatif finansman modelleri vardır.

Rusya

- Kolombiya ile Rusya arasında güçlü askeri ya da stratejik ittifaklara dair gerek akademik literatürde gerek politika raporlarında belirgin örnekler sınırlıdır.
- Rusya, Latin Amerika'da daha çok diplomatik temsil, enerji şirketleri aracılığıyla petrol/gaz anlaşmaları ve silah ticareti gibi genel düzeyde ilişkiler geliştirmeye çalışıyor; fakat Kolombiya özelinde bu tür büyük çaplı bir dış politika yönelimi henüz belirgin değil.

İran

- İran'ın Kolombiya ile ilişkileri dolaylıdır; esas olarak Venezuela-İran ekseninden kaynaklanan ABD'nin bölgesel politikalarına Kolombiya'nın da refleks göstermesi gibi durumlar söz konusudur.
- İran'ın Latin Amerika'daki yayılım stratejileri, ABD tarafından Kolombiya'nın Venezuela yaklaşmasını İran eksenine çekme şeklinde yorumlanabiliyor; bu, ABD açısından stratejik bir kaygı doğuruyor.

ABD'nin Tepkisi

Politik / Diplomatik Tepkiler

- ABD yönetimi, Kolombiya'yı 2025'te "decertification" (uluslararası uyuşturucu savaşında işbirliğini yerine getirmeme) listesine aldı; bu tür bir adım uzun süre gelen güçlü bir müttefikte önemli diplomatik bir uyarıdır.
- ABD ile Kolombiya arasında diplomatik gerilim artmıştır; büyükelçilerin görevlerine dönmesi, karşılıklı açıklamalar, sert söylemler ve eleştiriler gündemdedir. Örneğin ABD'li diplomatların ve Kolombiya'nın ABD büyükelçisinin ilişkideki gerginlikler nedeniyle geri çağırılması gibi olaylar yaşanmıştır.

Ekonomik ve Yardım Politikaları

- Decertification kararı, ABD yardım fonlarının kesilmesi veya azaltılması riski doğuruyor. Ancak 2025 Eylül'ünde yapılan açıklamalarda ABD yönetiminin bazı yardım ve güvenlik destek paketlerinde "ulusî çıkar muafiyetleri" (national interest waivers) kullanılarak doğrudan yaptırım uygulanmaması yoluna gittiği görülüyor.
- Ticaret baskıları ya da ithalat/ihracat kontrolleri gibi ekonomik tedbirlerin de gündeme gelmesi muhtemeldir; Kolombiya'nın ABD'ye olan ihracat ve ithalatında bazı sektörlerde önlemler tartışılması bekleniyor.

Askerî ve Güvenlik Odaklı Politikalar

- ABD'nin Kolombiya'ya sağladığı askerî yardım ve işbirliği, özellikle uyuşturucu kaçakçılığıyla mücadele ve sınır güvenliği konularında geleneksel olarak çok önemliydi. Ancak Petro hükümeti bu işbirliğinin bazı koşullarını sorguluyor; ayrıca skandal durumlarda silah, teçhizat alımlarında ABD kaynaklarını sınırlama eğilimi görülüyor. Örneğin Kolombiya, ABD'den silah alımını durdurma kararı almıştır.

Uyuşturucu Savaşındaki Eleştiriler ve Decertification Süreci

- ABD'nin Kolombiya'yı decertify etmesi, hem küresel uyuşturucu politikası çerçevesinde bir örnek hem de Kolombiya'daki iç siyasi etkileri açısından önemli. Bu karar, Kolombiya'da hükümeti açıkça eleştiren bir argüman olarak muhalefet tarafından da kullanılmakta.
- Kolombiya hükümeti ise bu kararı "ABD'nin iç siyasetine müdahale" olarak görmekte; egemenlik, ulusal çıkarlar, gücün paylaşılamazlığı gibi söylemlerle tepki göstermektedir.

Konjonktürel Stratejik Alanlar

Enerji

- Kolombiya, geleneksel olarak petrol ve kömür ihraç eden bir ülke. Ancak Petro yönetimi çevresel kaygıları ön plana çıkararak yenilenebilir enerji (rüzgâr, güneş) ve enerji geçişi politikalarını teşvik etmeye başlamıştır. Bu bağlamda Çin firmalarının yenilenebilir enerji projelerine ilgisi artıyor.
- Çin ile yapılan anlaşmalar, enerji sektöründe altyapı yatırımları ve teknolojik işbirlikleri için fırsatlar sunar.

Güvenlik

- Kolombiya'da sınır bölgelerinde Venezuela ile olan geçişler, silahlı grupların faaliyetleri (ELN gibi) ve uyuşturucu kaçakçılığı hâlâ büyük mesele. Petro'nun barış süreci girişimleri bazı silahlı grupları müzakere masasına getirmeyi amaçlasa da güvenlik alanındaki kontrol zorlukları sürüyor.
- ABD ile güvenlik işbirliği, istihbarat ve operasyonel destek açısından geleneksel olarak önemliydi; fakat ABD'nin Kolombiya'yı decertify etmesi bu işbirliğinin sınırlarını daraltabilir.

Jeopolitik

- Latin Amerika'daki hükümetlerin sol-orta/sosyal demokrat eğilimli olması, bölgesel bağımsızlık söylemlerinin yükselmesi, çok kutuplu dünya düzenine geçiş eğilimleri Kolombiya gibi ülkelerde ABD-Çin rekabetini ve bloklaşma riskini artırıyor.
- Kolombiya'nın Çin ile stratejik ortaklık, BRICS bankaları gibi alternatif finans kurumlarına yönelmesi; CELAC, ANDE, Güney Amerika İşbirliği Örgütü gibi bölgesel mekanizmaların yeniden canlanması jeopolitiği yeniden şekillendiriyor.

Ekonomi

- Dış yatırım çekmek için Çin'e yönelik projeler artıyor; ancak Çin ile ticarete Kolombiya'nın rekabet gücü, özellikle emtia ve hammadde sektörlerinde sınırlı. Özellikle sanayi, ihracata dönük işleme ve katma değeri yüksek ürünlerde güçlü rekabet avantajları henüz tam gelişmemiş durumda.
- ABD firmaları ve yardımları hâlâ önemli olsa da Kolombiya'nın ABD'ye olan ekonomik bağımlılığı azalıyor; çeşitlendirme stratejisi izleniyor.

Kolombiya'nın Petro yönetimiyle birlikte ABD ile müttefiklikten belirli mesafeye geçiş süreci, hem zorlayıcı hem de fırsatlarla dolu görünüyor. Egemenlik vurgusu, alternatif yatırım kaynakları arayışı ve bölgesel diplomasi öncelikleri, Kolombiya'yı çok yönlü stratejilere yönlendiriyor. ABD'nin tepkileri — decertification, silah alımlarının durdurulması, diplomatik eleştiriler — bu sürecin sürdürülmesini zorlaştırsa da Kolombiya hükümeti bu değişim yönünde tutarlı görünüyor.

Gelecekte beklenebilecek eğilimler şunlardır:

- ABD ile işbirliğinde daha şartlı yaklaşımların benimsenmesi; yardımların, güvenlik işbirliklerinin artık daha fazla denetlenmesi ve kolektif performans ölçütlerine bağlı olması.
- Çin ve diğer küresel aktörlerle yapılan ekonomik ve diplomatik anlaşmaların artması; özellikle altyapı, teknoloji, yenilenebilir enerji başta olmak üzere proje bazlı işbirlikleri.
- Uyuşturucu savaşında hem ABD eleştirilerini karşılayacak önlemler alınması hem de yerel kalkınma alanlarında sosyal programlara öncelik verilmesi.
- Bölgeel işbirliğinin güçlenmesi: Venezuela ile sınır işbirliği, göç yönetimi, Güney Amerika entegrasyonu gibi mekanizmalar daha görünür hale gelecek.

Sonuç

Kolombiya, geleneksel ABD müttefikliğinden kademeli olarak mesafe alma sürecine girmiştir. Bu süreç, Gustavo Petro yönetimiyle hız kazanmış; diplomatik, ekonomik, güvenlik ve jeopolitik alanlarda ABD'ye olan bağımlılığı azaltma yönünde pratik adımlar atılmıştır. Çin ile stratejik ortaklık, BRİ'ye katılım, bioekonomi işbirliği gibi yönelimler bu dönüşümün simgelerindendir. ABD ise decertification, diplomatik tepkiler ve güvenlik-yardım politikasında yeniden düzenlemeler yoluyla tepki vermektedir. Kolombiya'nın bu yeni dış politika yöneliminin uzun vadeli başarısı, iç siyasetteki istikrar, kurumsal kapasite, güvenlik sorunlarının çözümü ve ekonomik performans ile oldukça yakından ilişkilidir.

ABD–Venezuela Gerilimi: Latin Amerika’da Hegemonya ve Direniş

Uluslararası ilişkiler literatüründe Latin Amerika, uzun yıllar boyunca ABD’nin “arka bahçesi” olarak tanımlanmıştır. Monroe Doktrini’nden bu yana Washington yönetimleri, bölgedeki siyasi dönüşümlere doğrudan müdahil olmuş, kimi zaman askeri operasyonlarla, kimi zaman ise ekonomik ve diplomatik baskılarla kendi çıkarlarını güvence altına almaya çalışmıştır (Smith, 2005). Bu çerçevede Venezuela, özellikle Hugo Chávez’in iktidara gelişi (1999) sonrası dönemde, ABD ile Latin Amerika arasında gelişen asimetrik ilişkilerin en görünür sahnesine dönüşmüştür.

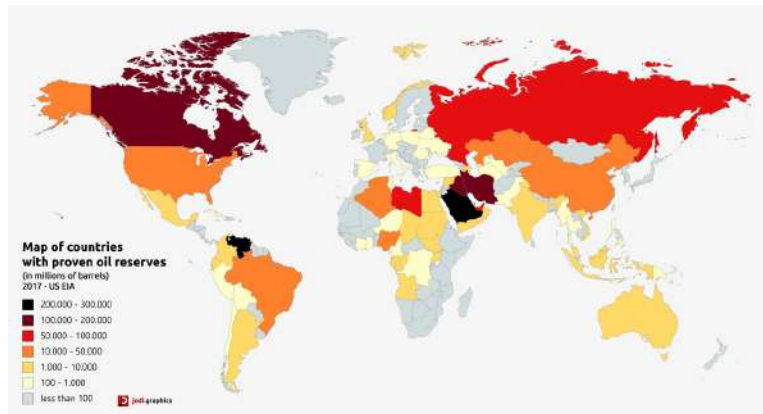
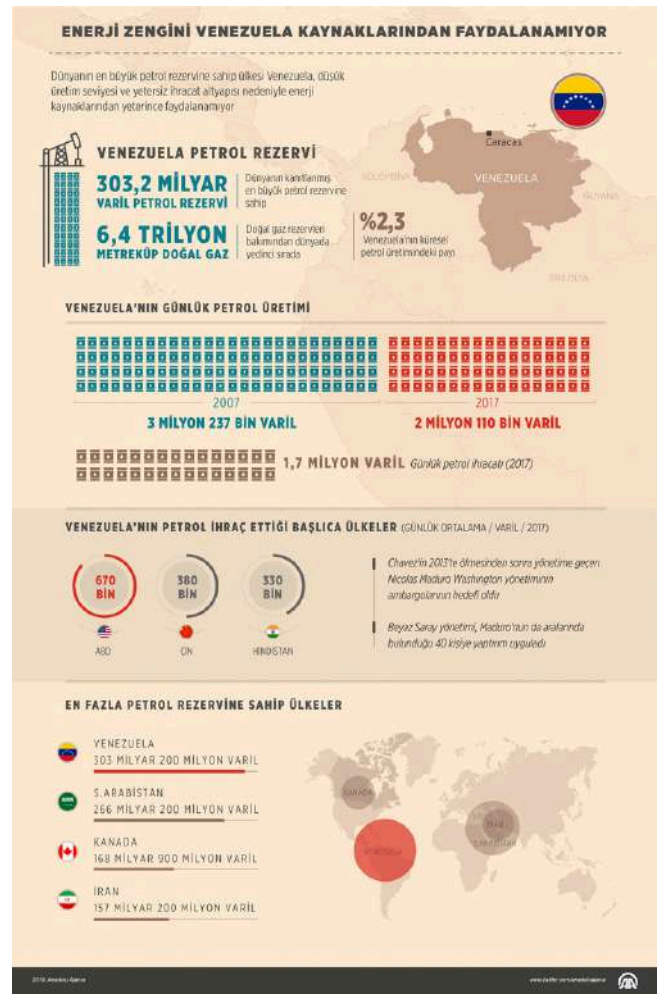
Bugün geldiğimiz noktada, ABD ile Venezuela arasındaki ilişkiler yalnızca diplomatik gerilim veya ekonomik yaptırımlar düzeyinde seyretmemekte; doğrudan sıcak çatışma riskini barındıran çok katmanlı bir krize evrilmektedir. 2025 yılı itibarıyla ABD’nin Karayip Denizi’nde artırdığı askeri varlık, uyuşturucu kaçakçılığı iddiaları üzerinden meşrulaştırılan operasyonlar, Venezuela kaynaklı gemilerin batırılması ve buna karşılık Caracas yönetiminin “egemenlik ihlali” söylemleri, bölgesel istikrarsızlığın yeni bir aşamaya girdiğini göstermektedir (Reuters, 2025; AP, 2025).

Venezuela, Latin Amerika'nın jeopolitik dengelerinde kilit rol oynayan ülkelerden biridir. Hem sahip olduğu dünyanın en büyük kanıtlanmış petrol rezervleri hem de Karayipler havzasındaki stratejik konumu nedeniyle yalnızca bölgesel değil küresel güçler için de önem arz etmektedir. Ülke, 20. yüzyılın ortalarından itibaren petrol gelirlerine dayalı bir ekonomik model inşa etmiş; bu model, siyasi iktidarların meşruiyetinin de temel kaynağı olmuştur. Ancak yapısal bağımlılık, ekonomik çeşitliliğin zayıflığı ve yolsuzluk sorunları, Venezuela ekonomisini kırılgan kılmıştır.

21. yüzyılın başında Hugo Chávez liderliğinde başlayan Bolivarcı Devrim, Venezuela'nın yalnızca iç politikasında değil, Latin Amerika'nın bütününde derin bir dönüşüm yaratmıştır. Chávez'in sosyalist söylemi, yoksullukla mücadele programları ve ABD karşıtı dış politikası, onu hem içeride popüler bir lider haline getirmiş hem de ABD ile ilişkilerin gerginleşmesine yol açmıştır. Chávez'in ölümünün ardından 2013'te iktidara gelen Nicolás Maduro döneminde ise ekonomik krizler derinleşmiş, siyasi otoriterleşme tartışmaları yoğunlaşmış ve ülke tarihinin en büyük göç dalgası yaşanmıştır.

Günümüzde Venezuela krizi yalnızca ulusal bir mesele değil, aynı zamanda ABD-Çin-Rusya rekabetinin yansıdığı bir jeopolitik alan haline gelmiştir. ABD yaptırımlar yoluyla Maduro yönetimini baskı altında tutarken, Rusya ve Çin ekonomik ve diplomatik destekleriyle iktidarın ayakta kalmasına katkı sağlamaktadır. İran ise petrol ticareti ve teknoloji transferi üzerinden Venezuela ile dayanışma kurmuştur. Bu çok aktörlü tablo, Venezuela'yı uluslararası güç mücadelesinin laboratuvarlarından biri haline getirmiştir.

Tarihsel Süreç

Petrol Ekonomisinin Yükselişi

Venezuela, 20. yüzyılın başlarından itibaren petrol zenginliğiyle tanınmıştır. 1920'lerden itibaren yabancı şirketlerin yatırımlarıyla dünya petrol piyasasının önemli bir aktörü haline gelen ülke, II. Dünya Savaşı sonrasında ABD'nin enerji güvenliği stratejisinde özel bir yere oturmuştur. Petrol gelirleri, devlet bütçesinin ve sosyal programların ana kaynağı olmuş; aynı zamanda siyasal elitlerin toplumsal meşruiyetini beslemiştir. Ancak bu model, "petrol bağımlılığı"nı kalıcı hale getirmiş; tarım ve sanayi sektörlerinin gelişimini sınırlamıştır.

Chávez Dönemi: Bolivarcı Devrim

1998'de iktidara gelen Hugo Chávez, "21. yüzyıl sosyalizmi" olarak adlandırdığı modelle Venezuela'nın siyasi ve ekonomik yönelimlerini kökten değiştirmiştir. Chávez, petrol gelirlerini sosyal programlara aktarmış; sağlık, eğitim ve barınma alanında geniş kapsamlı reformlar gerçekleştirmiştir. Aynı zamanda ABD'nin bölgedeki etkisine karşı çıkarak Latin Amerika'da sol-sosyalist ittifakların öncülüğünü yapmıştır. ALBA (Bolivarcı İttifak) bu sürecin kurumsal çerçevesi olmuştur.

Chávez dönemi, toplumsal eşitsizliklerin kısmen azalmasına katkı sağlamış; fakat uzun vadede ekonomik çeşitlenmenin gerçekleşmemesi ülkenin kırılganlığını artırmıştır. Ayrıca petrol fiyatlarına aşırı bağımlılık, devletin mali kapasitesini dalgalı piyasa koşullarına açık hale getirmiştir.

Maduro Dönemi ve Derinleşen Kriz

2013'te Chávez'in ölümü sonrası iktidara gelen Nicolás Maduro, başlangıçta Bolivarcı çizgiyi sürdürme vaadiyle hareket etmiştir. Ancak aynı dönemde küresel petrol fiyatlarının düşmesi, ülke ekonomisinde derin bir krizi tetiklemiştir. Yüksek enflasyon kısa sürede hiper enflasyona dönüşmüş; gıda ve ilaç kıtlıkları yaygınlaşmıştır. Bu süreç, milyonlarca Venezuelalının ülkeyi terk etmesine yol açmış; Latin Amerika tarihinin en büyük göç krizlerinden biri yaşanmıştır.

Maduro yönetimi, içerde protestoları bastırmak için güvenlik güçlerini yoğun biçimde kullanmış, bu da otoriterleşme suçlamalarını beraberinde getirmiştir. Muhalefetin 2019'da Juan Guaidó'yu "geçici devlet başkanı" ilan etmesi, Venezuela'da ikili meşruiyet krizine yol açmış; ABD ve birçok Batılı ülke Guaidó'yu tanıırken Rusya, Çin ve İran Maduro'nun yanında yer almıştır.

Böylece Venezuela, yalnızca ulusal bir kriz değil, aynı zamanda küresel güçler arasındaki rekabetin en görünür sahnelerinden biri haline gelmiştir.

Kritik Dönüm Noktaları

2002 Darbe Girişimi

11–13 Nisan 2002 tarihlerinde Venezuela, siyasi tarihinde kırılma yaratan bir darbe girişimi yaşadı. Başkan Hugo Chávez, iş dünyasının bazı kesimleri, muhalefet partileri, medya ve ordu içindeki unsurlar tarafından görevden alındı. Kısa süreliğine işadamı Pedro Carmona devlet başkanlığı koltuğuna oturdu. Ancak darbeye karşı çıkan kitlelerin sokağa çıkması, ordunun bir kısmının Chávez’e yeniden destek vermesiyle darbe başarısız oldu. Chávez iki gün sonra iktidara döndü.

Bu olay, hem içerde hem dışarıda Venezuela siyasetinin yönünü belirledi. İçerde Chávez, muhalefete karşı daha sert tedbirler aldı, devlet kurumlarını kendi hareketiyle uyumlu hale getirdi. Dışarıda ise darbenin ABD tarafından en azından zımni biçimde desteklendiği iddiaları, Washington–Caracas ilişkilerinde kalıcı bir güvensizlik yarattı.

2014–2017 Protesto Dalgaları

2014 yılı, Maduro yönetiminin karşılaştığı ilk büyük kitlesel protestoların başlangıcı oldu. Ekonomik kriz, enflasyon ve temel ihtiyaç ürünlerindeki kıtlık, özellikle gençler ve orta sınıflar arasında hoşnutsuzluğu artırdı. “La Salida” adı verilen muhalefet hareketi, hükümetin istifasını talep eden sokak gösterileri düzenledi. Güvenlik güçlerinin sert müdahaleleri, yüzlerce kişinin ölümüne ve binlercesinin tutuklanmasına yol açtı.

2017’de anayasal krizle birlikte protestolar yeniden alevlendi. Maduro, muhalefetin çoğunlukta olduğu Ulusal Meclis’in yetkilerini kısıtladı ve bunun yerine “Kurucu Meclis” adı verilen yeni bir organ oluşturdu. Bu adım, muhalefet tarafından “diktatörlüğe geçiş” olarak nitelendirildi. Sokağa çıkan yüzbinlerce insan haftalarca gösteriler yaptı. Çatışmalar, güvenlik güçlerinin müdahaleleri ve paramiliter grupların saldırılarıyla şiddetlendi. Bu dönem, Venezuela’da demokratik kurumların erozyonunun sembolü olarak kayıtlara geçti.

2019: Guaidó Krizi

23 Ocak 2019'da Ulusal Meclis Başkanı Juan Guaidó, kendisini Venezuela'nın "geçici devlet başkanı" ilan etti. Bu gelişme, ülke siyasetinde yeni bir kırılma yarattı. ABD, Avrupa Birliği'nin bazı üyeleri ve Latin Amerika'daki birçok ülke Guaidó'yu tanıırken; Rusya, Çin, İran ve Türkiye Maduro'nun meşru lider olduğunu savundu.

Bu ikili meşruiyet krizi, Venezuela'yı küresel güç mücadelesinin merkezine taşıdı. Guaidó, uluslararası platformlarda destek bulmasına rağmen içeride orduyu ve devlet kurumlarını kendi tarafına çekemedi. Maduro'nun güvenlik aygıtı üzerindeki kontrolü ve Rusya-Çin desteği sayesinde iktidarda kalmayı sürdürmesi, muhalefetin hareket alanını daralttı. 2019 sonrası süreçte muhalefet giderek bölündü, kitlesel mobilizasyon zayıfladı.

Yaptırımlar, Ekonomik Çöküş ve Göç Dalgası

2010'ların ortalarından itibaren Venezuela ekonomisi serbest düşüşe geçti. Petrol fiyatlarının küresel ölçekte düşmesi, üretim altyapısının çökmesi ve devlet şirketi PDVSA'daki yolsuzluklar ekonomik çöküşü hızlandırdı. ABD ve Batı yaptırımları, petrol ihracatını neredeyse durma noktasına getirdi.

Sonuçta Venezuela, hiper enflasyonun ve kıtlığın en ağır biçimde yaşandığı ülkelerden biri haline geldi. 2015'ten itibaren başlayan kitlesel göç dalgası, 2025 itibarıyla 7 milyondan fazla Venezuelalının ülkeyi terk etmesine yol açtı. Bu göç, Kolombiya, Brezilya, Peru, Şili ve hatta İspanya gibi ülkelere yayıldı. Latin Amerika tarihinde eş benzeri görülmemiş bir kitlesel hareketlilik ortaya çıktı.

Göç krizi yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda toplumsal ve güvenlik boyutlarıyla da bölgeyi etkiledi. Ev sahibi ülkelerde iş piyasaları üzerinde baskı oluştu, sosyal hizmetler zorlandı ve zaman zaman yabancı düşmanlığı yükseldi. Bu süreç, Venezuela krizinin artık bölgesel bir güvenlik meselesi olarak tanımlanmasına yol açtı.

Güncel Durum (2025 İtibarıyla Tablo)

Maduro Yönetiminin Konsolidasyonu

2025 itibarıyla Nicolás Maduro iktidarını büyük ölçüde sağlamlaştırmış durumdadır. 2019'da yaşanan ikili meşruiyet krizinden sonra muhalefetin parçalanması, ordunun Maduro'ya bağlı kalması ve Rusya ile Çin'in desteği yönetimin ayakta kalmasını sağlamıştır. 2024'te düzenlenen tartışmalı seçimlerde Maduro yeniden seçilmiş, Batılı gözlemciler sürecin şeffaf olmadığını ileri sürmüş, ancak bölgesel aktörlerin önemli bir kısmı sonuçları tanımıştır.

Maduro'nun iktidarda kalmasını sağlayan en kritik unsur, devlet aygıtı üzerindeki kontrolünü kaybetmemesi olmuştur. Ordu, istihbarat ve güvenlik kurumları rejimin belkemiğini oluşturmaktadır. Ayrıca sosyal yardım programları yoluyla yoksul kesimlerin asgari düzeyde desteği sağlanmaktadır.

Ekonomik Toparlanma Arayışları

Venezuela ekonomisi, 2014 sonrası yaşanan hiper enflasyon ve üretim çöküşünden sonra kısmen toparlanma sürecine girmiştir. 2020'lerin başında başlayan dolarizasyon eğilimi, piyasadaki istikrarı kısmen artırmıştır. Petrol üretimi düşük seviyelerde olsa da Çin ve Rusya üzerinden yapılan anlaşmalar sayesinde ihracat yeniden artış göstermiştir. İran ile yapılan petrol ve enerji işbirlikleri de yaptırımların etkisini hafifletmiştir.

Yine de yapısal sorunlar devam etmektedir. PDVSA'nın kapasite düşüklüğü, enerji altyapısındaki yatırımların yetersizliği ve yolsuzluk, uzun vadeli toparlanmayı sınırlamaktadır. Tarım ve sanayide çeşitlenme girişimleri olsa da ekonomik model hâlâ büyük ölçüde petrole bağımlıdır.

Göçmen Krizi ve Bölgesel Etkileri

Venezuela'dan göç 2025 itibarıyla 7 milyon kişiyi aşmıştır. Bu nüfusun önemli kısmı hâlen Kolombiya, Peru, Şili ve Brezilya'da yaşamaktadır. Kolombiya tek başına 2,5 milyondan fazla Venezuelalıya ev sahipliği yapmaktadır. Göçmenlerin yoğunluğu, ev sahibi ülkelerin sağlık, eğitim ve barınma sistemleri üzerinde büyük bir baskı yaratmıştır.

Son yıllarda göçmenlerin Avrupa'ya ve Kuzey Amerika'ya yöneliminde de artış görülmüştür. İspanya, dil ve kültürel bağlar nedeniyle önemli bir destinasyon haline gelmiş; ABD'ye yönelik göç akışları ise Meksika sınırında ciddi insani krizlere yol açmıştır.

Bu durum, Venezuela krizinin artık yalnızca ulusal değil, Latin Amerika'nın bütününe etkileyen bir bölgesel güvenlik ve insani kriz niteliği taşıdığını göstermektedir.

İç Muhalefet ve Toplumsal Dinamikler

2025'te muhalefet hareketi hâlâ zayıf durumdadır. Juan Guaidó'nun uluslararası desteği önemli ölçüde azalmış, muhalefet partileri arasında bölünmeler derinleşmiştir. Yeni nesil muhalif liderler ortaya çıkmaya başlamış olsa da kitlesel mobilizasyon gücü sınırlı kalmaktadır.

Toplumda ekonomik kriz nedeniyle yaygın bir yorgunluk ve umutsuzluk hissi hakimdir. Birçok aile, hayatta kalma stratejisini göç yoluyla çözmeye çalışmaktadır. Ülke içinde kalanlar içinse sosyal yardımlar ve diaspora kaynaklı döviz girişleri en önemli geçim kaynaklarıdır.

Çin – İran – Rusya İlişkileri

Çin: Finansal Destek ve Enerji Bağı

Çin, 2000'lerden itibaren Latin Amerika'ya yönelik “güney–güney işbirliği” stratejisinin parçası olarak Venezuela'ya özel önem vermiştir. Venezuela, Çin'in bölgedeki en büyük petrol tedarikçilerinden biri haline gelmiştir. İki ülke arasında yapılan uzun vadeli enerji anlaşmaları çerçevesinde Caracas, Pekin'den milyarlarca dolarlık kredi almış; bu kredilerin geri ödemesi çoğunlukla petrol sevkiyatı üzerinden yapılmıştır.

Çin'in Venezuela'daki varlığı yalnızca enerjiyle sınırlı değildir. Telekomünikasyon, ulaştırma ve altyapı projelerinde de Çin şirketleri aktif rol üstlenmiştir. Özellikle 4G ve 5G ağlarının kurulmasında Huawei ve ZTE gibi şirketlerin işbirliği öne çıkmıştır. Bu yatırımlar, Venezuela'nın uluslararası yaptırımlara karşı alternatif teknolojik destek bulmasına imkân tanımıştır.

Çin'in yaklaşımı, Maduro yönetimine siyasi değil ekonomik temelli bir meşruiyet desteği sunmaktadır. Pekin, “iç işlerine karışmama” ilkesini vurgulayarak Venezuela'daki iç politik gelişmelere doğrudan müdahil olmamış, ancak ekonomik yardımlarıyla rejimin ayakta kalmasına katkı sağlamıştır.

Rusya: Askeri ve Diplomatik Koruma

Rusya, Venezuela'ya olan desteğini hem askeri hem diplomatik boyutta sürdürmektedir. 2000'li yılların ortalarından itibaren Rusya, Venezuela'ya milyarlarca dolarlık silah satışı gerçekleştirmiştir. Hava savunma sistemleri, savaş uçakları ve zırhlı araçlar bu işbirliğinin temel kalemleri olmuştur.

Ayrıca Rusya, Maduro yönetimine doğrudan askeri danışmanlık ve eğitim desteği sağlamıştır. Zaman zaman Rus bombardıman uçaklarının Venezuela'ya iniş yapması, Washington'a sembolik bir mesaj niteliği taşımıştır. Bu adımlar, Rusya'nın Latin Amerika'da ABD'ye karşı jeopolitik bir "karşı ağırlık" yaratma çabasının parçası olarak okunmaktadır.

Diplomatik düzeyde Moskova, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde Venezuela aleyhine alınabilecek kararları veto etme kapasitesine sahiptir. Bu sayede Maduro yönetimi uluslararası platformlarda koruma kalkanı kazanmıştır.

İran: Petrol ve Teknoloji Dayanışması

İran ile Venezuela arasındaki ilişkiler, yaptırımların benzerliği üzerinden şekillenmiştir. Her iki ülke de ABD'nin ağır ekonomik ambargolarına maruz kaldığından, karşılıklı dayanışma geliştirmişlerdir.

İran, Venezuela'ya petrol rafinerilerini çalışır halde tutmak için teknik ekipman, mühendislik desteği ve akaryakıt sevkiyatı sağlamıştır. 2020'lerin başında İran tankerlerinin ABD yaptırımlarına rağmen Venezuela limanlarına ulaşması, bu dayanışmanın en görünür örneklerinden biri olmuştur.

Ayrıca İran, Venezuela'ya gıda ürünleri ve sağlık malzemeleri de göndermiş; karşılığında altın ve petrol ticareti yapmıştır. Bu işbirliği, her iki ülkenin Batı'nın finansal sistemlerinden dışlanmasına rağmen alternatif ticaret kanalları oluşturduğunu göstermektedir.

Üçlü Dengenin Özellikleri

- Çin daha çok ekonomik-finansal boyutta Venezuela'yı desteklemektedir.
- Rusya askeri ve diplomatik düzeyde koruma sağlamaktadır.
- İran ise teknik, enerji ve sınırlı ekonomik yardımlarla "dayanışma partneri" işlevi görmektedir.

Bu üçlü destek, Maduro yönetiminin yalnızca hayatta kalmasını değil, aynı zamanda ABD yaptırımlarına rağmen uluslararası alanda manevra alanı bulmasını sağlamaktadır.

ABD'nin Tepkisi

Politik Düzey

ABD, Hugo Chávez döneminden itibaren Venezuela yönetimini “demokratik kurumları zayıflatmak” ve “otoriterleşmek” ile suçlamıştır. Chávez'in ABD karşıtı söylemleri ve Washington'un Latin Amerika'daki nüfuzuna meydan okuyan politikaları, iki ülke arasındaki diplomatik ilişkileri gerginleştirmiştir. Nicolás Maduro döneminde ise bu politik çizgi daha da sertleşmiştir.

2019'da Juan Guaidó'nun kendisini “geçici devlet başkanı” ilan etmesi, ABD açısından dönüm noktası olmuştur. Washington, Guaidó'yu resmî olarak tanımış, Maduro'yu ise gayrimeşru ilan etmiştir. Bu durum, ABD'nin Venezuela muhalefetine açık destek vermesini beraberinde getirmiştir. Ancak yıllar içinde muhalefetin etkisizleşmesiyle ABD'nin stratejisi zayıflamıştır.

Ekonomik Düzey

ABD, Venezuela'ya yönelik en sert yaptırım paketlerini uygulayan ülke olmuştur. Özellikle 2017'den itibaren finansal yaptırımlar yoğunlaştırılmış, 2019'da ise PDVSA üzerinden petrol ihracatına yönelik ambargo uygulanmıştır. Bu yaptırımlar, Venezuela ekonomisinin dış kaynaklara erişimini büyük ölçüde sınırlamıştır.

ABD'nin yaptırımları, yalnızca hükümeti değil halkı da etkileyen sonuçlar doğurmuştur. Temel gıda ve ilaç kıtlıkları ağırlaşmış, hiper enflasyon derinleşmiştir. Washington ise bu politikayı “rejimi izole etmek” için gerekli bir araç olarak savunmuştur. Ancak akademik literatürde, yaptırımların Maduro'yu zayıflatmak yerine otoriterleşmeyi pekiştirdiği sıkça dile getirilmektedir.

Askeri Düzey

ABD, Venezuela'ya doğrudan askeri müdahalede bulunmamış olsa da, bölgedeki askeri varlığını artırmıştır. Kolombiya ile yapılan güvenlik anlaşmaları, Karayipler'de düzenlenen tatbikatlar ve Venezuela'ya yakın denizlerde gerçekleştirilen devriyeler bu stratejinin parçalarıdır.

2019 sonrasında ABD yönetimi, “askeri seçenek masada” söylemini sık sık dile getirmiştir. Bu söylem, Venezuela üzerinde baskı unsuru olarak kullanılmış, ancak pratikte doğrudan bir müdahaleye dönüşmemiştir. Bunun temel nedenleri arasında uluslararası hukuki meşruiyet eksikliği, bölgesel ülkelerin karşı çıkışı ve ABD iç kamuoyunda yeni

Diplomatik Düzey

ABD, Venezuela'ya karşı yalnızca tek taraflı değil, çok taraflı diplomatik kanalları da kullanmıştır. Amerikan Devletleri Örgütü (OAS) ve Lima Grubu üzerinden Maduro yönetimine baskı yapılmış, seçimlerin gayrimeşru ilan edilmesi sağlanmıştır. Birleşmiş Milletler'de ise ABD, Maduro'nun insan hakları ihlallerini gündeme taşımış, fakat Rusya ve Çin'in desteği nedeniyle yaptırım kararlarını geçirememiştir.

Biden yönetimi döneminde ABD, Venezuela'ya yönelik politikasında kısmi esneklik göstermiştir. Özellikle küresel enerji krizleri bağlamında, Venezuela petrolünün tekrar küresel piyasalara dâhil edilmesi için bazı yaptırımlar gevşetilmiştir. Bu, Washington'ın enerji güvenliği ile demokrasi söylemleri arasında pragmatik bir denge kurmaya çalıştığını göstermektedir.

Genel Değerlendirme

ABD'nin Venezuela politikasının temel amacı, Maduro yönetimini zayıflatmak ve demokratik geçişi teşvik etmek olmuştur. Ancak uygulanan stratejiler çoğunlukla beklenen sonuçları vermemiştir. Ekonomik yaptırımlar halkı ağır biçimde etkilemiş, askeri tehdit söylemleri ise uluslararası alanda tepki çekmiştir. Diplomatik baskılar Maduro'nun meşruiyetini sorgulatmış olsa da, Çin, Rusya ve İran'ın desteği sayesinde iktidar konsolide olmuştur.

Sonuçta ABD'nin Venezuela politikası, bölgesel ölçekte güvensizlik yaratmış; Venezuela halkı nezdinde ise Washington'a karşı olumsuz bir imaj pekişmiştir.

Enerji

Venezuela, dünyanın en büyük kanıtlanmış petrol rezervlerine sahip ülkesi olarak enerji piyasalarının doğal aktörlerinden biridir. Ancak ülkenin enerji potansiyeli ile fiili üretim kapasitesi arasındaki uçurum son yıllarda daha da belirginleşmiştir. PDVSA'nın altyapı sorunları, yatırım eksiklikleri ve yaptırımlar nedeniyle petrol üretimi dramatik şekilde düşmüş, 2010'ların başında günde 3 milyon varil seviyesinden 2025 itibarıyla 800 bin varile kadar gerilemiştir.

Yine de enerji konusu Venezuela'nın uluslararası ilişkilerinde belirleyici olmaya devam etmektedir. Çin ve Hindistan gibi ülkeler yaptırımlara rağmen petrol alımlarını sürdürmüş, Rusya aracılığıyla yeni ticaret kanalları geliştirilmiştir. ABD ise enerji krizlerinde Venezuela petrolünün yeniden küresel piyasaya çıkmasına kısmi onay vermiş, böylece jeopolitik ve enerji güvenliği arasındaki çelişkiler açığa çıkmıştır.

Enerji sektörü, Venezuela'nın gelecekteki toparlanmasının en kritik alanı olmaya devam edecektir. Ancak bu toparlanma, yalnızca petrol fiyatlarına değil, aynı zamanda üretim altyapısının yenilenmesine ve uluslararası yatırımcı güveninin yeniden kazanılmasına bağlıdır.

Konjonktürel Stratejik Alanlar

Güvenlik

Venezuela'daki güvenlik dinamikleri, yalnızca iç politik çatışmalarla sınırlı değildir. Ülkede ekonomik çöküşün yarattığı toplumsal kırılganlık, organize suç örgütlerinin güçlenmesine zemin hazırlamıştır. Özellikle Kolombiya sınır bölgelerinde FARC'ın dağılmış unsurları ve ELN gibi grupların Venezuela topraklarında varlık göstermesi, ülkeyi bölgesel güvenlik açısından bir risk alanına dönüştürmüştür.

Bunun yanında kartellerin uyuşturucu rotaları Venezuela üzerinden Karayipler'e ve oradan ABD'ye uzanmaktadır. Maduro yönetimi, bu örgütlerle mücadelede zaman zaman yetersiz kalmış; bazı üst düzey yetkililer hakkında uluslararası uyuşturucu ticareti suçlamaları gündeme gelmiştir.

Bu tablo, Venezuela'nın yalnızca bir iç siyasi kriz değil, aynı zamanda bölgesel güvenlik tehdidi olarak algılanmasına yol açmıştır.

Jeopolitik

Venezuela, Latin Amerika'daki ABD karşıtı blokların sembolü haline gelmiştir. Chávez döneminden itibaren izlenen “çok kutupluluk” stratejisi, Rusya, Çin ve İran gibi aktörlerin bölgeye girmesine zemin hazırlamıştır. Bu süreç, ABD'nin geleneksel hegemonik konumunu sarsmıştır.

2025 itibarıyla Venezuela, büyük güçler arasındaki rekabetin odak noktalarından biridir:

- ABD, Maduro'yu baskılamak için yaptırımlar ve diplomatik izolasyon uygular.
- Çin, petrol karşılığı finansman ve teknoloji yatırımları sunar.
- Rusya, askeri ve diplomatik koruma sağlar.
- İran, dayanışma üzerinden enerji ve sanayi işbirliği geliştirir.

Böylece Venezuela, küresel kutuplaşmanın Latin Amerika'daki sahnelerinden biri haline gelmiştir.

Ekonomi

Venezuela ekonomisi, 2014 sonrası yaşanan çöküşten sonra kısmi bir toparlanma arayışındadır. Dolarizasyon süreci piyasalarda istikrar yaratmış, diaspora kaynaklı döviz girişleri hane halkı gelirlerinde önemli bir rol oynamıştır. Ancak üretim kapasitesi hâlen son derece düşüktür.

Göç, ekonomik yapıyı doğrudan etkilemektedir. Ülke nüfusunun yaklaşık %20'sinin dışarıya göç etmesi, iş gücü kaybına yol açmıştır. Buna karşın diaspora havaleleri ekonominin en büyük döviz kaynaklarından biri haline gelmiştir.

Ekonomi alanında uzun vadeli toparlanma için temel gereklilikler, petrol dışı sektörlerin geliştirilmesi, tarımsal üretimin yeniden canlandırılması ve uluslararası finansal sisteme kademeli entegrasyondur. Ancak mevcut yaptırımlar ve siyasi istikrarsızlık, bu dönüşümün önünde ciddi engel oluşturmaktadır.

Tarihsel Arka Plan: ABD–Venezuela İlişkilerinde Süreklilik ve Kırılmalar

ABD–Venezuela ilişkilerinin gerilimi yalnızca güncel gelişmelerin sonucu değildir; kökleri, Venezuela’nın enerji politikalarının ve dış ilişkilerinin seyrine dayanmaktadır. 20. yüzyıl boyunca Venezuela, ABD’nin en önemli petrol tedarikçilerinden biri olmuş, Chevron ve Exxon gibi şirketler ülkenin enerji sektöründe belirleyici bir rol oynamıştır (Coronil, 1997). Ancak 1999’da Chávez’in iktidara gelmesiyle birlikte “Bolivarcı devrim” adı verilen siyasi proje, bu bağımlılık ilişkisini tersine çevirmeyi amaçlamış ve ABD ile açık bir gerilim hattı yaratmıştır.

Chávez dönemi, ABD’nin bölgesel çıkarları açısından üç temel tehdit olarak algılanmıştır:

- **Enerji milliyetçiliği: PDVSA’nın (Venezuela Devlet Petrol Şirketi) devlet kontrolünün artırılması ve ABD merkezli şirketlerin tasfiyesi.**
- **Anti-emperyalist söylem: Latin Amerika’da alternatif bir siyasi blok yaratma girişimi (ALBA).**
- **Rusya, Çin ve İran’la işbirliği: ABD’nin etki alanına doğrudan meydan okuyan stratejik ilişkiler.**

2000’lerin ortasında yükselen petrol fiyatları, Chávez’in bu politikaları finanse etmesini kolaylaştırmış; Venezuela, ABD’nin enerji güvenliğinde kritik ama giderek sorunlu bir aktör haline gelmiştir (Ellner, 2019). Washington yönetimleri bu dönemde yaptırımları artırmış, 2002’de Chávez’e karşı düzenlenen başarısız darbe girişimi Venezuela’da ABD’nin doğrudan müdahalesi olarak algılanmıştır (Gott, 2005).

Küresel Çatışmanın Güney Cephesi: ABD–Venezuela Gerilimi

Chávez’in 2013’teki ölümünden sonra Nicolás Maduro’nun iktidara gelişi, ekonomik krizi daha da derinleştirmiş; petrol fiyatlarının düşmesi ve yaptırımlar ülkeyi ciddi bir çöküşe sürüklemiştir. ABD, Maduro yönetimini gayrimeşru ilan etmiş, 2019’da muhalefet lideri Juan Guaidó’yu “meşru başkan” olarak tanımış, bu da ikili ilişkileri neredeyse kopma noktasına getirmiştir (Smilde & Ramsey, 2019).

2020’li yıllarda ilişkilerdeki en önemli kırılma noktası, ABD’nin Venezuela kaynaklı uyuşturucu kaçakçılığını “ulusal güvenlik tehdidi” olarak tanımlaması olmuştur. Bu politika, Trump yönetimi döneminde sertleşmiş, Biden döneminde nispeten yumuşamış, ancak 2025’te Trump’ın yeniden başkanlığa gelişiyle birlikte yeniden agresifleşmiştir. Bugün Karayip’teki askeri yığınak, aslında yalnızca “narkopolitik” değil, daha geniş stratejik kaygıların tezahürü olarak okunmalıdır.

Görünür Sebep: Narkopolitik Çerçeve

ABD yönetimleri, özellikle 1980'lerden itibaren Latin Amerika'daki birçok askeri ve diplomatik müdahaleyi “uyuşturucu ile mücadele” gerekçesiyle meşrulaştırmıştır. Kolombiya'daki “Plan Colombia” (1999) buna en bilinen örnektir (Isacson, 2005). Benzer bir söylem bugün Venezuela için kullanılmaktadır. 2025'te ABD Savunma Bakanlığı ve Beyaz Saray tarafından yapılan açıklamalarda, “Venezuela kaynaklı uyuşturucu ağlarının Karayip üzerinden ABD topraklarına yönelik en büyük güvenlik tehdidi olduğu” iddia edilmiştir (Reuters, 2025).

ABD'nin Resmi Söylemi

ABD'nin Karayip operasyonları, görünürde üç temel argüman üzerine inşa edilmektedir:

1. Uyuşturucu kaçakçılığına darbe vurmak. ABD Adalet Bakanlığı verilerine göre, ABD'de tüketilen kokainin %15–20'sinin Venezuela üzerinden geldiği iddia edilmektedir.
2. Narkoterörizmle mücadele. “Tren de Aragua” gibi örgütler, ABD tarafından “narkoterör” sınıfına alınmış; bu grupların bölgesel istikrarsızlık ve organize suç ağlarıyla bağlantılı olduğu öne sürülmüştür (Atlantic Council, 2025).
3. Ulusal güvenlik tehdidi. Washington, Venezuela'nın uyuşturucu gelirlerini “otoriter rejimi ayakta tutmak” için kullandığını, dolayısıyla bunun sadece kriminal değil, stratejik bir sorun olduğunu ileri sürmektedir.

Bu söylem, ABD iç politikasında da güçlü bir karşılık bulmaktadır. Özellikle Florida eyaletinde yaşayan Latin Amerikalı diaspora ve muhafazakâr taban için “uyuşturucu tehdidi” söylemi, seçim dönemlerinde güçlü bir propaganda aracıdır (Corrales, 2020).

Düşünce Kuruluşlarının Eleştirileri

Bununla birlikte, pek çok düşünce kuruluşu ve akademisyen bu yaklaşımı tek boyutlu bulmaktadır.

- Brookings Enstitüsü (2024), ABD'nin uyuşturucu trafiğiyle mücadeleyi çoğunlukla askeri yöntemlerle yürütmesinin “etkin sonuç üretmediğini” ve sorunun temelinde sosyo-ekonomik dinamiklerin bulunduğunu vurgulamaktadır.
- International Crisis Group (2023), Venezuela'dan ABD'ye giden uyuşturucu miktarının resmi açıklamalarda abartıldığına, asıl rotaların Kolombiya ve Orta Amerika üzerinden geçtiğine dikkat çekmektedir.
- CEPR (Center for Economic and Policy Research) uzmanı Mark Weisbrot, ABD'nin “narkopolitik” söyleminin aslında Venezuela'ya yönelik rejim değişikliği stratejisinin bir parçası olduğunu savunmaktadır (CEPR Report, 2025).

Bu eleştiriler, uyuşturucu gerekçesinin, Venezuela'nın enerji kaynakları ve jeopolitik konumuyla ilgili daha derin stratejik kaygıları perdeleyen bir araç olarak kullanıldığı görüşünü güçlendirmektedir.

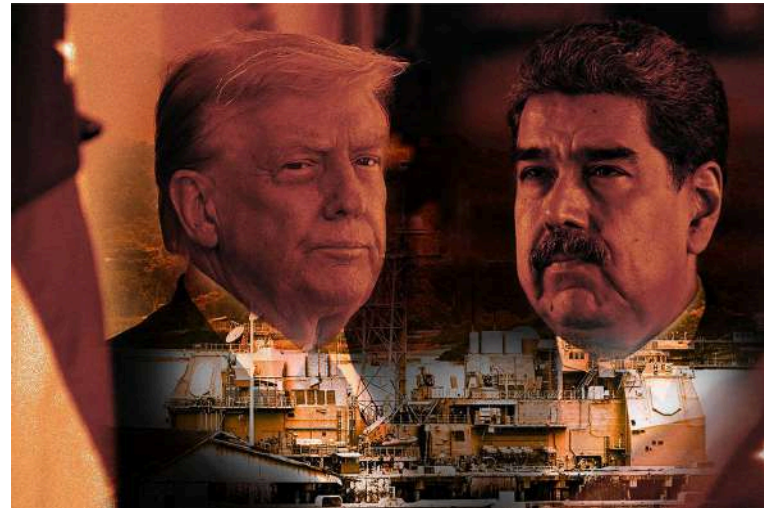
Venezuela'nın Karşı Argümanları

Nicolás Maduro yönetimi, ABD'nin operasyonlarını doğrudan "egemenlik ihlali" ve "yeni-sömürgeci saldırı" olarak tanımlamaktadır.

- Maduro, 2025 Eylül'ünde yaptığı konuşmada, "ABD'nin Karayip'te uyuşturucu bahanesiyle konuşlandığı güçler, Venezuela halkının iradesine yönelik doğrudan tehdittir" ifadelerini kullanmıştır (AP, 2025).
- Caracas yönetimi ayrıca, uyuşturucu trafiğinin asıl kaynağının Kolombiya'daki paramiliter gruplar ve Meksika kartelleri olduğunu, Venezuela'nın bu konuda "günah keçisi" ilan edildiğini ileri sürmektedir.
- Telesur ve bölgesel medya organları, ABD'nin Karayip operasyonlarını "enerji kaynaklarını kontrol altına alma ve muhalefeti destekleme girişimi" olarak çerçevelendirmektedir.

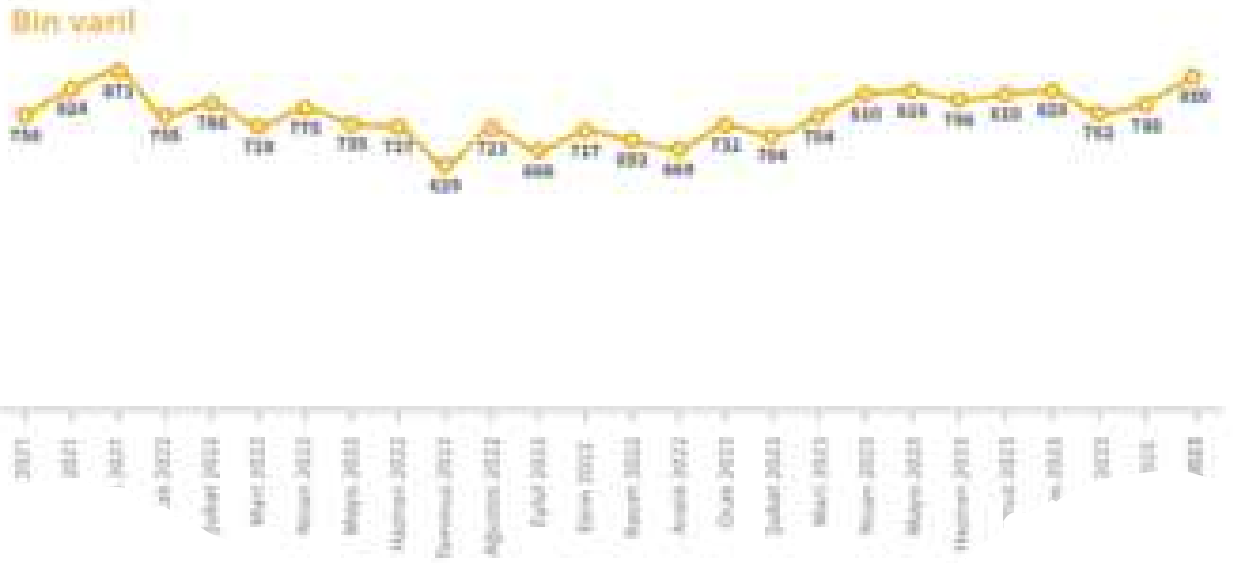
Akademisyenler, "narkopolitik" çerçevenin ABD dış politikasında tarihsel bir sürekliliğe işaret ettiğini belirtmektedir. Steve Ellner'e göre, ABD'nin uyuşturucu gerekçesiyle Latin Amerika'ya müdahalesi, çoğu zaman siyasi ve ekonomik çıkarlarla iç içe geçmiştir (Ellner, 2020). Javier Corrales ise, ABD'nin Venezuela politikasında "iç güvenlik söyleminin dış politika aracına dönüşmesi" fenomenine dikkat çeker (Corrales, 2021).

Dolayısıyla mevcut krizde uyuşturucu kaçakçılığı, gerçek bir sorun olmakla birlikte, tek açıklayıcı faktör değildir. Aksine, enerji güvenliği, bölgesel hegemonya kaygıları ve iç politik hesaplar gibi daha derin nedenlerin üstünü örten bir retorik işlevi görmektedir.

Venezuela'da günlük petrol üretimi

(Resmi verilere göre)

Esas Sebepler: Enerji ve Jeopolitik

Venezuela'nın Enerji Stratejik Konumu

Venezuela, yaklaşık 303 milyar varil kanıtlanmış petrol rezerviyle dünyanın en büyük rezervine sahiptir (OPEC, 2023). Bu rezervin büyük kısmı Orinoco Kuşağı'nda yoğunlaşmakta ve özellikle ağır petrol niteliği taşımaktadır. Bu durum, Venezuela'yı yalnızca Latin Amerika değil, küresel enerji piyasaları açısından stratejik bir aktör haline getirmiştir.

Soğuk Savaş döneminde Venezuela, ABD'nin en güvenilir enerji ortaklarından biri iken, Chávez döneminde başlayan "enerji milliyetçiliği" ile bu ilişki kopmuştur. PDVSA'nın devlet kontrolüne alınması, ABD'li şirketlerin tasfiyesi ve petrol gelirlerinin sosyal politikalar için kullanılması Washington açısından ciddi bir kırılma yaratmıştır (Monaldi, 2018).

Bugün ABD'nin Venezüella'ya yönelik baskısının temelinde, yalnızca uyuşturucu değil, bu devasa enerji rezervleri üzerinde kontrol sağlama isteği yatmaktadır.

Rusya ve Çin Faktörleri

Venezuela, ABD yaptırımlarına karşı Rusya ve Çin'le stratejik ortaklık geliştirmiştir:

- Rusya: Rosneft üzerinden PDVSA'ya milyarlarca dolarlık kredi sağladı, petrol sahalarında doğrudan yatırım yaptı. Ayrıca Rusya, askeri teknoloji ve silah satışlarıyla Maduro yönetiminin güvenlik kapasitesini güçlendirdi.
- Çin: Venezuela'nın en büyük borç vereni konumuna geldi. Çin, "petrol karşılığı kredi" anlaşmalarıyla hem enerji güvenliği sağladı hem de altyapı projelerine yatırım yaptı (Gallagher & Myers, 2021). Çin şirketleri ayrıca Venezuela'da lityum ve nadir toprak elementleri (NTE) araştırmalarına da girdi.

ABD için bu gelişmeler, yalnızca ekonomik değil, jeopolitik bir meydan okuma anlamına geliyor. Çin'in yeşil enerji teknolojilerinde NTE'ye bağımlı olması ve Venezuela'da bu kaynaklara yatırım yapması, Washington'un "enerji güvenliği" kaygısını daha da büyütüyor.

NTE (Nadir Toprak Elementleri) ve Enerji Geçişi

Günümüzde enerji güvenliği yalnızca petrol ve doğalgazla sınırlı değil. Elektrikli araç bataryaları, rüzgâr türbinleri, güneş panelleri ve savunma sanayii için kritik olan lityum, kobalt ve nadir toprak elementleri yeni bir jeopolitik rekabet alanı açmıştır.

Venezuela, resmi rezerv açıklamalarında çok öne çıkmasa da, özellikle Bolívar bölgesinde nadir toprak elementleri ve lityum açısından potansiyel sahalara sahip olduğu değerlendirilmektedir (USGS, 2024). Çin, bu sahalarda ön araştırmalar yapmış; İran ve Rusya ile birlikte ortak arama projeleri için görüşmeler gerçekleştirmiştir.

ABD açısından bu durum, yalnızca petrol piyasasındaki kayıplar değil, aynı zamanda geleceğin stratejik hammaddelerinde de geri kalma riski demektir. Dolayısıyla Washington'un Venezuela'ya yönelik sertleşen tavrı, aynı zamanda yeşil dönüşüm rekabeti ile doğrudan bağlantılıdır.

Karayip Havzası ve Enerji Yolları

ABD'nin Karayip'te deniz gücü yığmasının bir nedeni de enerji lojistiğidir. Karayip Denizi, yalnızca uyuşturucu rotaları değil, aynı zamanda petrol tankerleri için kritik bir güzergâhtır. ABD donanmasının devriye faaliyetleri, enerji yolları üzerinde fiili bir kontrol mekanizması işlevi görmektedir.

Venezuela, bu bağlamda yalnızca kendi rezervleriyle değil, Karayip enerji jeopolitiğinin merkezinde yer aldığı için Washington açısından stratejik bir hedeftir.

- International Crisis Group (2023): ABD'nin Venezuela politikası yalnızca “narkotik” değil, “enerji güvenliği ve büyük güç rekabeti” çerçevesinde anlaşılmalıdır.
- Brookings (2024): Çin'in Venezuela'daki enerji yatırımları, Latin Amerika'daki en büyük jeopolitik kırılma noktasıdır.
- Steve Ellner (2020): Venezuela, 21. yüzyıl Latin Amerika'sında “enerji milliyetçiliği”nin sembolüdür; ABD'nin öfkesinin kaynağı budur.

Bölgesel Güç Mücadelesi ve ABD İç Politikası

Latin Amerika’da Değişen Güç Dengeleri

Venezuela krizi yalnızca ABD–Caracas hattında değil, Latin Amerika bölgesinde de yeni fay hatları yaratmıştır. 20. yüzyıl boyunca ABD’nin “arka bahçesi” olarak görülen bölge, 2000’li yıllardan itibaren daha bağımsız politik çizgiler geliştirmeye başlamıştır (Levitsky & Roberts, 2011). Bugün Brezilya, Meksika ve Kolombiya gibi ülkeler, Venezuela meselesinde kritik konumlara sahiptir.

- Brezilya: Lula da Silva yönetimi, ABD’nin askeri müdahaleci söylemlerine karşı mesafeli durmakta; diplomasi ve diyalog vurgusu yapmaktadır. Brezilya, Güney Amerika’da barışçıl çözüm mekanizmalarının savunucusu olarak öne çıkmaktadır.
- Meksika: AMLO hükümeti, ABD ile yakın ekonomik ilişkilere rağmen, Venezuela’da “rejim değişikliği”ne yönelik girişimlere destek vermemiştir. Meksika’nın tarafsız tutumu, bölgesel diplomaside denge unsuru olarak görülmektedir.
- Kolombiya: Yeni hükümet, önceki dönemlerin aksine ABD’nin sert müdahaleci politikalarına mesafe koymuş, Venezuela ile diyalog sürecini başlatmıştır (ICG, 2023). Bu durum ABD’nin “cephe ülkesi” bulma stratejisini zayıflatmıştır.
- Küba ve Nikaragua: Maduro yönetiminin en yakın siyasi müttefikleridir; ABD karşıtı blokun sembolik omurgasını oluştururlar.

Bu tablo, ABD’nin Venezuela’ya karşı bölgesel destek bulmakta zorlandığını göstermektedir. ABD’nin 1980’lerdeki Orta Amerika müdahalelerinin aksine, bugün Latin Amerika’da “kayıtsız şartsız Washington çizgisi”ne destek sınırlı kalmaktadır.

Bölgesel Örgütlerin Tutumu

- CELAC (Latin Amerika ve Karayip Devletleri Topluluğu): ABD’nin Venezuela’ya yönelik baskılarını açıkça kınamasa da, “içişlerine müdahale”ye karşı bir söylem geliştirmiştir.
- OAS (Amerikan Devletleri Örgütü): ABD’ye yakın bir çizgide durmasına rağmen, örgüt içindeki bölünmeler Venezuela konusunda etkili bir karar alınmasını engellemektedir.
- UNASUR ve ALBA: Bölgesel dayanışma mekanizmaları olarak Venezuela’yı destekleyen pozisyon sergilemektedir.
- Dolayısıyla, ABD’nin bölgesel ittifak kurma kapasitesi ciddi ölçüde sınırlanmış durumdadır.

ABD İç Politikasının Etkileri

ABD'nin Venezuela politikasını anlamak için yalnızca dış politika parametrelerine bakmak yeterli değildir; iç politik faktörler de belirleyicidir.

- Florida'daki diaspora etkisi: Florida, ABD seçimlerinde kritik eyaletlerden biridir. Burada yaşayan Küba, Venezüella ve Nikaragua kökenli topluluklar, anti-Maduro söylemini destekleyen güçlü bir seçmen tabanı oluşturmaktadır. Trump'ın bu eyaletteki desteği, Venezuela'ya yönelik sert politikaların iç politikadaki en önemli dayanağıdır (Corrales, 2020).
- Seçim stratejisi: Uyuşturucu ile mücadele söylemi, özellikle muhafazakâr seçmenler için “güvenlik” ve “düzen” mesajı taşımaktadır. Venezuela'nın “narkoterör” ile özdeşleştirilmesi, iç kamuoyunda operasyonlara rıza üretmektedir.
- Partizan farklar: Demokratlar genellikle diplomatik ve yaptırım odaklı çözümleri savunurken, Cumhuriyetçiler (özellikle Trump yönetimi) askeri seçenekleri daha açık biçimde dile getirmektedir.
- Javier Corrales (2021): “ABD'nin Venezuela politikası, dış güvenlik söylemlerinin iç politik oy devşirme mekanizmasına dönüşmesinin tipik örneğidir.”
- Steve Ellner (2020): “Latin Amerika'da ABD'nin hegemonik gücü zayıflarken, Washington'un Venezuela'da sertleşmesi bir tür güç gösterisi ihtiyacından kaynaklanmaktadır.”
- International Crisis Group (2023): “Venezuela krizinin bölgesel yansımaları, ABD'nin klasik ‘cephe ülkeleri’ stratejisinin işlemez hale geldiğini göstermektedir.”

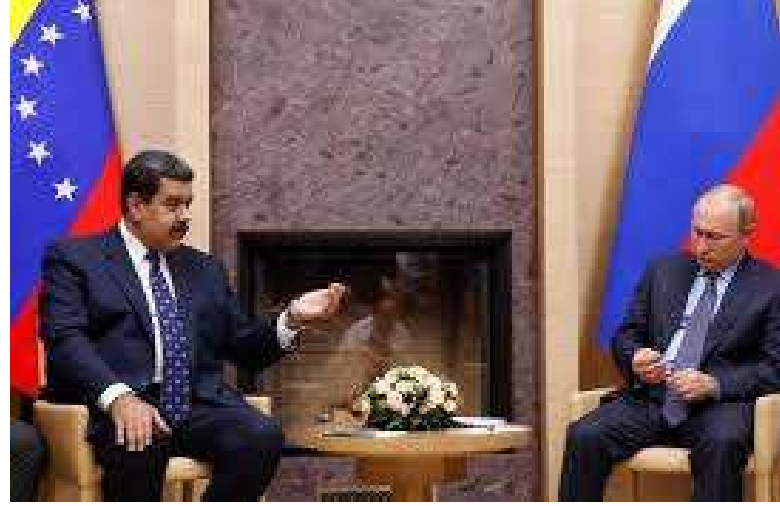
Uluslararası İttifaklar ve Büyük Güç Rekabeti

Rusya: Askeri Güvence ve Jeopolitik Müttefik

Rusya, 2000'li yıllardan itibaren Venezuela'yı Latin Amerika'daki en önemli stratejik ortaklarından biri haline getirmiştir.

- Askeri İşbirliği: Moskova, Caracas'a savaş uçakları (Su-30), helikopterler, tanksavar sistemleri ve hava savunma ekipmanları satmıştır. 2010'lardan bu yana Venezuela, Rus yapımı silahların en büyük Latin Amerika alıcısıdır (Weisbrot, 2020).
- Jeopolitik Sembolizm: 2008'de Rusya donanmasının Karayip'e gönderilmesi, ABD'ye doğrudan meydan okuma niteliği taşımıştır. 2025'te Karayip'te artan ABD donanma varlığı karşısında Rusya'nın Venezuela'ya askeri danışmanlık verdiğine dair raporlar mevcuttur (ICG, 2023).
- Enerji Alanı: Rosneft, PDVSA ile stratejik anlaşmalar yaparak hem petrol sahalarında hem de rafineri altyapısında etkin hale gelmiştir. ABD'nin yaptırımları sonrası Venezuela'nın petrol ihracatının önemli kısmı Rusya üzerinden "dolaylı rotalarla" dünya pazarına ulaştırılmaktadır.

Rusya için Venezuela, sadece bir ekonomik ortak değil; aynı zamanda "ABD'nin arka bahçesinde" nüfuz sahibi olma imkânıdır. Ukrayna savaşı bağlamında Batı tarafından çevrelenen Moskova, Latin Amerika'daki varlığını stratejik bir dengeleme unsuru olarak görmektedir.

Çin: Finansör, Altyapı Yatırımcısı ve Geleceğin Enerji Oyuncusu

Çin, Venezuela'ya yönelik en kapsamlı ekonomik yatırımları yapan ülkedir.

- Petrol Karşılığı Krediler: Çin, 2007'den bu yana Venezuela'ya yaklaşık 60 milyar dolar kredi vermiştir. Bu kredilerin büyük kısmı petrol ihracatıyla geri ödenmektedir (Gallagher & Myers, 2021).
- Altyapı Yatırımları: Enerji nakil hatları, baraj projeleri, ulaşım ve telekomünikasyon yatırımları ile Çin, Venezuela'da ekonomik nüfuzunu pekiştirmiştir.
- NTE (Nadir Toprak Elementleri) ve Lityum: Çin şirketleri, Venezuela'nın özellikle Bolívar bölgesinde nadir toprak elementleri ve lityum sahalarında ön araştırmalar yapmaktadır. Bu, Çin'in "yeşil dönüşüm" ve elektrikli araç sektöründeki küresel liderliği açısından kritik bir hamledir.

ABD açısından Çin'in Venezuela'daki varlığı, yalnızca ekonomik bir mesele değil, aynı zamanda küresel hegemonya mücadelesinin Latin Amerika ayağıdır.

Largest trading partner: U.S vs China

United States China

Taraf	Motivasyonlar	Kaynakları & Kapasitesi
ABD	- Uyuşturucu kaçakçılığına karşı sert politika; kamuoyu baskısı, iç politika (özellikle güney eyaletler, göçmen politikaları). - Enerji güvenliği; Venezuela petrol rezervleri ve enerji yollarında kontrol. - Büyük güç rekabeti; Çin ve Rusya'nın bölgedeki nüfuzunun sınırlandırılması. - Meşruiyet ve dış politika söyleminde sertlik mesajı.	Güçlü deniz/hava kuvveti; askeri üsler ve donanma varlığı Karayip'te; istihbarat kapasitesi; finansal ve diplomatik araçlar (yaptırımlar)
Venezuela (Maduro yönetimi)	- Rejim güvenliği: dış tehdit algısının iç politik meşruiyeti güçlendirmesi. - Egemenlik vurgusu; ulusal gurur; ABD müdahalesine karşı direniş söylemi. - Büyük güç ittifakları: Rusya, Çin, İran gibi destekçilerden askeri ve ekonomik destek. - Bölgesel dayanışma ve kamuoyu desteği.	Ordu + milis örgütleri; jeopolitik ittifaklar; coğrafi avantaj; içerde devlet mekanizmasının kontrolü (güvenlik güçleri, medya, sınır bölgeleri)
Bölgesel Ülkeler ve İttifak Blokları (ALBA, Brezilya, Kolombiya, Küba, Meksika vb.)	- Ulusal çıkar: sınır güvenliği, göç, ekonomik etkiler. - Egemenlik ilkesi: ABD müdahalesine mesafe. - Jeopolitik denge: Çin-Rusya yatırımları ile diplomatik ağırlık kazanma isteği. - Bölgesel istikrar arzusu.	Diplomatik etki; askeri kapasite sınırlı; ekonomik çıkar payları; uluslararası örgütlerle işbirliği

Senaryo	Açıklama	Olasılık	Potansiyel Etkiler / Riskler	Sonuç Öngörülleri
Deniz / Hava Sürtüşmeleri	ABD filousunun Karayip'te Venezuela açıklarında veya sınırlarına yakın noktarda gemi devriyeleri;	Yüksek-orta	Egemenlik ihlali iddiaları; diplomatik kriz; sivil kayıplar; uluslararası hukuk tartışmaları; olası hatalı operasyonlar	Gerginlik artar; Venezuela halkında anti-ABD duygusu yükselir; bölgesel aktörler müdahil olur; ABD medya / Kongre
Sınırlı Hava ya da Deniz Operasyonları / Özel Kuvvet Müdahaleleri	ABD'nin "narkoterör hedefleri" gerekçesiyle özel harekât, drone/vb saldırılar; gece operasyonları; sınır bölgelerindeki silahlı	Orta	Yüksek diplomatik maliyet; sivil kayıplar, uluslararası mahkemelerde dava riski; Venezuela'nın Rusya/Çin ile ittifakını	ABD operasyonları sınırlı kalır; Venezuela halk desteği rejim için güçlendirici olur; bölgeden eleştiriler artar; Latin Amerika'da
Kara Müdahalesine Giden Adımlar / Genişletilmiş Askeri Sefer	ABD'nin sınır bölgelerinden iç operasyonlar, hava saldırılarıyla desteklenen kara harekâtı; Venezüella	Düşük	Askeri lojistik zorluklar; sürtüşme riskleri; büyük uluslararası tepki; Rusya-Çin desteğiyle olası vekâlet	Pek çok analizde bu düzey bir operasyonun maliyeti yüksek; ABD iç siyasi maliyeti de yüksek; muhtemelen uzun
Diplomatik ve Karma Aktörlü Baskı / Provokasyon Döngüsü	ABD-Venezuela hattının etrafında Latin Amerika ülkeleri, uluslararası örgütler provokasyonlara tepki verir; suçlamalar,	Çok yüksek	Bölgesel ayrışma; ekonomik istikrar kırılganlığı; göç baskısı artar; ticaret etkilenir; uluslararası hukuk gündeme gelir	Bu senaryo muhtemelen en sürekli; gerginlik artar; ABD politikaları zorlanabilir; Venezuela için propagandatıf

Ülke	Düşük Yoğunluklu Sürtüşme (Deniz/Hava)	Sınırlı ABD Operasyonu	Bölgesel Tırmanma / Vekâlet Çatışması	Diplomatik Çözüm Girişimleri
Meksika	Tarafsız açıklama; “dış müdahaleye karşıyız” vurgusu	Katılmayacak; ABD'ye mesafe koyar	Müdahil olmaz; göç akımıyla ilgilenir	Arabulucu rol üstlenebilir (Tlatelolco mirası)
Kolombiya	Sınır güvenliğini artırır	ABD operasyonlarına mesafe; kendi topraklarını kullanmaz	Tırmanmada tarafsız kalmaya çalışır	Venezuela ile temas, ABD ile diplomasi arasında denge
Brezilya	Sessiz ama dikkatli gözlem	Katılmaz; ABD operasyonuna karşı çıkar	Güney Amerika'nın istikrarı için aktif diplomasi yürütür	Bölgesel arabuluculukta öne çıkar (UNASUR, CELAC)
Arjantin	ABD'nin söylemini destekler	Diplomatik destek verir	Doğrudan askeri katılım olmaz	Krizi ABD perspektifinden okur
Şili	İnsani kaygı bildirir	Operasyonu eleştirir	Tarafsız kalır; bölgesel çözüm arar	Diplomatik kanalları savunur
Peru	ABD çizgisine yakın durur	Diplomatik destek	Doğrudan taraf olmaz	Çok aktif değil
Bolivya	Maduro'ya açık destek	ABD'yi sert şekilde kınar	Caracas'ın yanında pozisyon alır	ALBA diplomasisine katılır
Ekvador	Güvenlik kaygısı belirtir	ABD'ye yakın, destekleyici tavır	Tırmanmada ABD yanında söylemsel destek	Diplomasiye aktif katılmaz
Uruguay	Demokrasi söylemi yapar	ABD'yi destekler ama operasyonel katılmaz	Çatışmaya girmez	Diplomatik çözümü savunur
Paraguay	ABD'ye yakın açıklama	Diplomatik destek	Katılımı düşük olur	Diplomasiye kısmi destek
Küba	Maduro'ya tam destek	ABD'yi sert şekilde suçlar	Fiilen lojistik/istihbarat desteği sağlar	ALBA blok diplomasisi
Nikaragua	Maduro yanında	ABD'yi kınar	Venezuela ile aynı blokta hareket eder	Sembolik destek
Karayip Ülkeleri (CARICOM)	Çoğu sessiz kalır	ABD'ye doğrudan katılmaz	Tarafsızlık vurgusu	Arabulucu/diplomatik çağrılar yapar
Honduras	Maduro'ya yakın durur	ABD'ye eleştirel olur	Venezuela'ya destek verebilir	ALBA çizgisinde diplomasi
El Salvador	ABD'ye yakın	Destek açıklamaları yapar	Katılım düşük	Pragmatik durur
Guatemala	ABD yanında	Diplomatik destek	Tırmanmada düşük profil	Diplomatik destek
Kosta Rika	ABD'ye yakın söylem	Katılır; operasyonu destekler	Çatışmaya girmese de ABD çizgisi	Diplomasiye katkı sınırlı
Panama	ABD ile lojistik işbirliği (kanal ve transit yollar)	ABD operasyonuna lojistik destek sağlar	ABD yanında ama aktif değil	Krizde düşük profil

- Egemenlik ve Uluslararası Hukuk Sorunları Artar
- ABD'nin gemileri vurması, gemileri durdurup mürettebatı alması gibi eylemler, özellikle Venezuela'nın ekonomik bölgeleri (ZOEI = Zona Económica Exclusiva) ve hava sahası açısından egemenlik sorunlarını derinleştirir. Uluslararası deniz hukuku ve BM Deniz Hukuku Sözleşmesi (UNCLOS) çerçevesinde tartışmalara neden olur.
- Bölgesel İttifaklar Güçlenir
- Venezuela, ALBA-TCP, Karayip devletleri arasında destek, Rusya ve Çin ile ittifakı derinleştirme yönünde adımlar atar. Bölgesel dayanışma hareketleri, ABD müdahalelerine karşı diplomatik bloklar oluşturur.
- İç Politika ve Rejim Güçlendirme
- Maduro gibi liderler, dış tehdit algısını kullanarak halk desteğini konsolide eder; güvenlik güçlerini ve milisleri daha merkezi bir kontrol aracına dönüştürür.
- Ekonomik ve İnsani Kriz Derinleşir
- Balıkçılıkla geçinen sahil toplulukları, deniz operasyonları veya baskınlar neticesinde kaynaklarını kaybeder. Göç akımları büyür. Yaptırımlar gıda, tıbbi malzeme ve enerji sektörlerini daha da vurur.
- Riskli Kazara Tırmanma Senaryoları
- Yanlış istihbarat, operasyon hatası veya provokatif hareketler (uçak uçurulması, gemi görevlendirilmesi vs.) çatışma hattını genişletebilir. Örneğin bir geminin yanlışlıkla vurulması, bölge ülkelerinin müdahil olmasına yol açabilir.
- ABD İç Politikasının Sınavı
- Bu tür dış operasyonlar, ABD Kongresi, kamuoyu ve medya açısından tartışma yaratır. İnsan kayıpları, hukuki sınırlamalar ve maliyetler Biden veya Trump yönetimi için iç politik maliyet yaratabilir.

Olası Sonuçlar

Sonuç

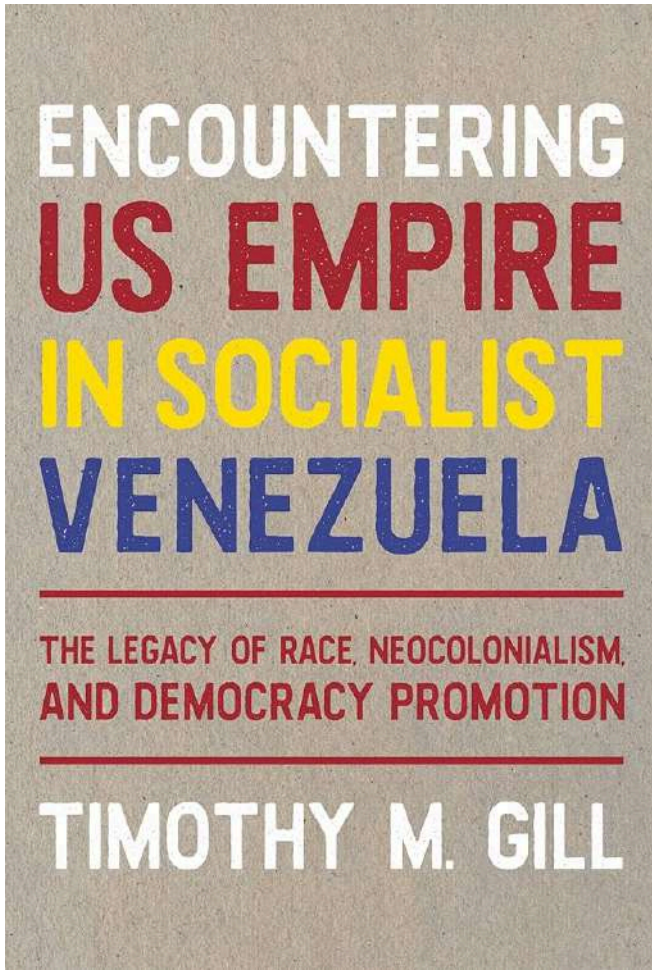
- Venezuela-ABD gerilimi, Latin Amerika'daki daha geniş hegemonya mücadelesinin keskin bir izdüşümünü temsil ediyor. Uyuşturucu söylemi, enerji jeopolitiği, büyük güç rekabeti ve egemenlik talepleri kesişiyor.
- En olası senaryo şu anda deniz/hava sürtüşmeleri, özel hedefli ABD operasyonları ve diplomatik krizlerin tırmanmasıdır. Doğrudan kara müdahalesi ve geniş çaplı çatışma olasılığı hâlâ düşük ancak “kazara tırmanma” riski var.
- Bölge ülkeleri, Venezuela'nın yanında veya arada diplomasiyle durumu kontrol etmeye çalışacak; Latin Amerika'nın çok kutuplu yönelimi güçlenecek.
- ABD için, bu politika stratejik kazanç sağlayabilir ama uzun vadede uluslararası hukuk, diplomatik izolasyon ve protestolar nedeniyle maliyeti yüksek olacaktır.
- RAND Corporation (2023): ABD'nin Çin ve Rusya ile Latin Amerika'daki etkisi rekabet halinde; ABD bölgedeki terk edilmiş alanları yeniden kontrol altına almak istiyor. Bu nedenle Venezuela başta olmak üzere, Karayip'te ABD'nin askeri ve diplomatik varlığı artıyor. RAND Corporation
- Crisis Group (2025): Son US “anti-drugs strike” operasyonlarının tek başına uyuşturucu ile mücadele için değil, rejim değişikliği baskısını artırma amaçlı olduğunu öne sürüyor; Yemen benzeri “sınırlı çatışma + provokasyon zinciri” riski taşıyor. crisisgroup.org
- The Dialogue (Latin America Advisor): Güvenlik uzmanları, ABD hareketlerinin Venezuela ordusunda ve milislerinde teyakkuz oluşturduğunu; iç muhalefetin bu baskı altında giderek güçlenebileceği veya rejimin iç güvenlik reflekslerinin sertleşebileceği yönünde uyarılar yapıyor. thedialogue.org

İrlandalı yönetmenler Kim Bartley ve Donnacha Ó Briain'in çektiği bu belgesel, 2002'de Hugo Chávez'e karşı gerçekleştirilen başarısız darbe girişimini anlatır. Belgeselin odak noktası, özel medya kuruluşlarının darbe sürecinde oynadığı manipülatif roldür. Özel kanallar, halkın kitlesel protestolarını gizleyerek "Chávez istifa etti" algısı yaratmış, böylece darbeyi meşrulaştırmaya çalışmıştır. Ancak halkın sokaklara dökülmesi ve ordu içindeki Chávez'e sadık unsurların müdahalesiyle darbe 48 saat içinde boşa çıkmıştır. Belgesel, bu süreçte hem medyanın iktidar mücadelelerindeki belirleyici rolünü hem de alt sınıfların güçlü mobilizasyon kapasitesini göstermektedir. Bu nedenle film, Venezuela'daki demokratik süreçler ile medya gücü arasındaki ilişkiyi gözler önüne seren tarihsel bir belge niteliğindedir.

Jen Gaten ve Billy Corben'in yönettiği bu belgesel, 2020'deki Operasyon Gideon adlı darbe girişimini konu alır. Eski ABD Özel Kuvvetler askeri Jordan Goudreau ve onun özel güvenlik şirketi Silvercorp USA, Venezuela'da Maduro yönetimini devirmeyi amaçlayan bir plan geliştirir. Operasyon, yetersiz kaynak, eksik hazırlık ve muhalefet içindeki koordinasyonsuzluk nedeniyle başarısız olur. Bazı katılımcılar yakalanır, bazıları kaçar ve plan tamamen çöker. Belgesel, Goudreau'nun kişisel motivasyonlarını, askeri kimliğini ve "kahraman olma" arzusunu öne çıkarırken, aynı zamanda özel güvenlik şirketlerinin ve paralel aktörlerin uluslararası hukuk açısından yarattığı gri alanları da tartışır. Böylece film, Venezuela-ABD geriliminin yalnızca resmi diplomasi ve askeri müdahalelerden ibaret olmadığını, özel aktörler ve gölge operasyonlarla da şekillendiğini göstermektedir.

Gill'in kitabı, ABD'nin Venezuela'daki "demokrasi destek" programlarını eleştirel bir gözle inceler. Yazar, bu programların yalnızca demokratik değerlerin yayılması amacıyla değil, aynı zamanda neokolonyal, ırksal önyargılara dayalı ve ideolojik çıkarlarla beslenen bir stratejinin parçası olduğunu savunur. Kitapta USAID ve benzeri kurumların muhalefete fon sağlaması, medya kuruluşlarını desteklemesi ve sivil toplum aktörlerini yönlendirmesi örneklerle ele alınır. Bu süreçte ABD'nin kullandığı söylemlerin çoğu, Venezuela toplumunu "yanıltılmış, otoriter yönetim altında yaşayan" bir halk olarak resmetmiş, böylece dış müdahaleyi meşrulaştırmaya çalışmıştır. Gill, bu yaklaşımın hem Venezuela'daki demokrasi algısını hem de ulusal egemenlik anlayışını zedelediğini belirtir. Kitap, ABD'nin yumuşak güç stratejilerinin güncel krizlerle birleşerek Venezuela-ABD gerilimini derinleştirdiğini göstermesi bakımından kritik bir katkı sunar.

- Al Jazeera. (2019, December 25). Morales claims US orchestrated coup to tap Bolivia's lithium. Al Jazeera. <https://www.aljazeera.com/news/2019/12/25/morales-claims-us-orchestrated-coup-to-tap-bolivias-lithium>
- Al Jazeera. (2025, September 17). Colombia halts US arms purchases as row over drug fight delisting escalates. Al Jazeera. <https://www.aljazeera.com>
- Amnesty International. (2022). Silencing the opposition: Human rights violations in Ortega's Nicaragua. Amnesty International. <https://www.amnesty.org/en/documents/amr43/5866/2022/en/>
- Associated Press. (2025, September 2). US military strike off the coast of Venezuela disrupts life in impoverished fishing communities. AP News. <https://apnews.com/article/1061debe2f983ef7bc9666d3f002b3a0>
- Associated Press. (2025, July 1). Colombia suspends extradition of rebel leader wanted in the US for drug trafficking. AP News. <https://apnews.com>
- Associated Press. (2025, September 16). US designates Colombia as failing to cooperate in the drug war for first time in nearly 30 years. AP News. <https://apnews.com>
- Astorga, L. (2020). Security, militarization and organized crime in Mexico. Latin American Perspectives, 47(2), 4–20. <https://doi.org/10.1177/0094582X19891686>
- Atlantic Council. (2020, April 2). What to know about Trump's war on drug trafficking from Venezuela. Atlantic Council. <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/what-to-know-about-trumps-war-on-drug-trafficking-from-venezuela/>
- Atlantic Council. (2024, February 12). China and Russia engage Latin America and the Caribbean differently—both threaten US interests. Atlantic Council. <https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/issue-brief/china-and-russia-engage-latin-america-and-the-caribbean-differently-both-threaten-us-interests/>
- Bouchard, J. (2024). Russia's energy interests in the Central Andes: Bolivia, Peru, and Ecuador. Jack D. Gordon Institute for Public Policy, Florida International University.
- Brookings Institution. (2020, July). Piccone, T. China and Latin America: A pragmatic embrace. Brookings Institution. https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2020/07/FP_20200720_china_latin_america_piccone_v2.pdf
- Brookings Institution. (2020). Piccone, T. The geopolitics of China's rise in Latin America. Brookings Institution. <https://www.brookings.edu/articles/the-geopolitics-of-chinas-rise-in-latin-america/>
- Brookings Institution. (2023, August 20). Autonomy or alignment? The US-Brazil relationship in a changing world order. Brookings Institution. <https://www.brookings.edu/articles/autonomy-or-alignment-the-us-brazil-relationship-in-a-changing-world-order/>
- Carpanese, C. (2024). Local perceptions of lithium extraction in Bolivia during the Morales administration. Journal of Environmental Studies & Sciences, 14(2), 215–233. <https://doi.org/10.1007/s13412-024-00982-7>
- Carnegie Endowment for International Peace. (2023, December 18). Brazil in the emerging world order. Carnegie Endowment. <https://carnegieendowment.org/research/2023/12/brazil-in-the-emerging-world-order>
- CEBRI. (2025, May 5). Brazil, the BRICS and active non-alignment. Revista CEBRI. <https://cebri.org/revista/en/artigo/202/brazil-the-brics-and-active-non-alignment>
- Chatham House. (2025, February 10). Despite Trump's threats, Mexico is of fundamental importance to U.S. economy. Chatham House. <https://www.chathamhouse.org/2025/02/despite-trumps-threats-mexico-fundamental-importance-us-economy>

- Chivvis, C. S., & Geaghan-Breiner, B. (2023). Brazil's foreign policy and security under Lula. *Security Studies*, 32(4), 515–540. <https://doi.org/10.1080/09636412.2023.2230447>
- Congressional Research Service. (2024, December 4). Nicaragua: In brief (CRS Report No. R48294). Library of Congress. <https://www.congress.gov/crs-product/R48294>
- Congressional Research Service. (2025, July). Brazil: Background and U.S. relations (CRS Report No. R46236). U.S. Congress. https://www.congress.gov/crs_external_products/R/PDF/R46236/R46236.10.pdf
- Durand, J., & Arias, D. (2019). Evolution of the Mexico–U.S. migration system. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 116(16), 7861–7867. <https://doi.org/10.1073/pnas.1900826116>
- Ellis, E. R. (2022, August 29). Nicaragua: Dictatorship and collaboration with extra-hemispheric U.S. rivals. Center for Strategic and International Studies (CSIS). <https://www.csis.org/analysis/nicaragua-dictatorship-and-collaboration-extra-hemispheric-us-rivals>
- Euronews. (2019, November 21). Does Bolivia's ouster of Morales have anything to do with lithium? Euronews. <https://www.euronews.com/2019/11/21/does-bolivias-ouster-of-morales-have-anything-to-do-with-lithium>
- Financial Times. (2025). EU-Mercosur trade deal stalls over Amazon concerns. *Financial Times*. <https://www.ft.com/content/a2949b32-71e9-43fd-a749-5e183e273552>
- Ghorbani, Y., et al. (2024). The strategic role of lithium in the green energy transition. *Energy Policy*, 184, 113730. <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2024.113730>
- Golob, A. (2024). Nicaragua's new dictatorship: Impacts of authoritarian rule. *Journal of Politics in Latin America*, 16(3), 215–237. <https://doi.org/10.1177/1866802X241065221>
- Hailes, O. (2022). Lithium in international law: Trade, investment, and sustainable development. *Journal of International Economic Law*, 25(1), 148–171. <https://doi.org/10.1093/jiel/jgac004>
- Heine, J. (2025, May 19). Heine reflects on the growing partnership between Latin America and China. Boston University Pardee School of Global Studies. <https://www.bu.edu/pardeeschool/2025/05/19/heine-reflects-on-the-growing-partnership-between-latin-america-and-china>
- Human Rights Watch. (2023, October 4). Critics under siege: Repression and human rights abuses in Nicaragua. HRW. <https://www.hrw.org/report/2023/10/04/critics-under-siege>
- Intellinews. (2025, August 26). End of Bolivia's leftist era leaves Chinese and Russian lithium deals in limbo. Intellinews.
- International Crisis Group. (2022, December 8). Nicaragua: Finding a way out of the crisis (Latin America Report No. 94). ICG. <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/central-america/nicaragua>
- International Crisis Group. (2025, September 3). U.S. “anti-drugs” strike stirs fears of Venezuela intervention. ICG. <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/andes/venezuela-united-states/us-anti-drugs-strike-stirs-fears-venezuela-intervention>
- Jones, B. (2024). Colombia's role in great power competition. *Global Policy*. <https://doi.org/10.1111/1758-5899.13383>
- Lansing Institute. (2025, July 31). Nicaragua's recognition of Donbas as Russian territory: Motivations, alignments, and consequences. Lansing Institute. <https://lansinginstitute.org/2025/07/31/nicaraguas-recognition-of-donbas-as-russian-territory>
- Meyer, L. (2020). Mexico under López Obrador: A new security approach? *Journal of Politics in Latin America*, 12(3), 323–343. <https://doi.org/10.1177/1866802X20960811>
- Mongabay. (2025, April 15). Bolivian communities push back against foreign-backed lithium projects. Mongabay.
- Munich Security Conference. (2025). Brazil: Cooperative multipolarity. Munich Security Report. <https://securityconference.org/en/publications/munich-security-report-2025/brazil>

- Pannell, A. (2025, September 16). U.S. decertifies Colombia as a drugs partner but stops short of sanctions. Latin America Reports. <https://latinamericareports.com>
- Prieto-Curiel, R., Grass, D., Wrzaczek, S., Campedelli, G. M., & Tragler, G. (2025). Reducing cartel violence: The Mexican dilemma between social and security spending. arXiv preprint. <https://arxiv.org/abs/2508.06509>
- Reuters. (2024, November 26). Bolivia says China's CBC to invest \$1 billion in lithium plants. Reuters.
- Reuters. (2025, January 30). Nicaragua's Ortega expands power as reforms win final approval. Reuters.
- Reuters. (2025, April 18). U.S. imposes visa restrictions on over 250 Nicaraguan officials. Reuters.
- Reuters. (2025, August 20). Bolivia's Quiroga would grant resource ownership rights, eyes US trade. Reuters.
- Reuters. (2025, September 3). US military kills 11 people in strike on alleged drug boat from Venezuela, Trump says. Reuters.
- Reuters. (2025, September 5). U.S. deploying stealth fighter jets to Caribbean in drug fight, tensions with Venezuela. Reuters.
- Reuters. (2025, September 15). Trump says US struck another Venezuelan drug vessel, killing three. Reuters.
- Reuters. (2025, September 16). US says Colombia, Venezuela failed to fight drug trafficking. Reuters.
- Sabatini, C. (2023, April). Explainer: Nicaragua's descent into dictatorship. The World Today, Chatham House. <https://www.chathamhouse.org/publications/the-world-today/2023-04/explainer-nicaraguas-descent-dictatorship>
- Seelke, C. R. (2023). Mexico: Background and U.S. relations (CRS Report No. R42917). Congressional Research Service. <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R42917>
- Seelke, C. R. (2025). Mexico's migration control efforts (CRS In Focus Report IF10215). Congressional Research Service. <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF10215>
- Shirk, D. A., & Wallman, J. (2015). Understanding Mexico's drug violence. Journal of Conflict Resolution, 59(8), 1348–1376. <https://doi.org/10.1177/0022002715587049>
- Souza, A. L. C. F. (2020). Changes in the foreign policy of Bolivia and Ecuador during the administrations of Evo Morales (2006–2019). Brazilian Political Science Review, 14(3), 1–27. <https://doi.org/10.1590/1981-3821202000030002>
- Soufan Center. (2025, June 25). A tactical triangle: The evolving geopolitical alignment of Russia, China, and Iran. Soufan Center. <https://thesoufancenter.org/intelbrief-2025-june-25/>
- The Dialogue. (2023). How will the Brazil–U.S. relationship change under Lula? Inter-American Dialogue. <https://thediologue.org/analysis/how-will-the-brazil-u-s-relationship-change-under-lula>
- The Guardian. (2025, May 12). Brazil and China forge indestructible economic ties as Trump escalates tariff war. The Guardian. <https://www.theguardian.com/world/2025/may/12/brazil-china-trade-lula-da-silva-trump>
- The Washington Post. (2025, July 9). Trump imposes 50% tariffs on Brazil amid Bolsonaro trial dispute. The Washington Post. <https://www.washingtonpost.com/world/2025/07/09/trump-tariffs-brazil-jair-bolsonaro/>
- United Nations Human Rights Council. (2024, March 6). Report on the situation of human rights in Nicaragua (A/HRC/55/22). UNHRC. <https://www.ohchr.org/en/documents/reports/a-hrc-55-22>

- United States Department of the Treasury. (2024, March 14). Treasury sanctions Nicaraguan Attorney General and imposes arms restrictions. U.S. Treasury, OFAC. <https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy2200>
- United States Institute of Peace. (2020, September 24). Myers, M., Gallagher, K., & Ray, R. China–Venezuela relations in the twenty-first century: From overconfidence to uncertainty (Special Report No. 484). USIP. https://www.usip.org/sites/default/files/2020-09/20200924-sr_484-china-venezuela_relations_in_the_twenty-first_century_from_overconfidence_to_uncertainty-sr.pdf
- Von Vacano, D. (2024, April). Miracle or mirage? Lithium governance and prospects in Bolivia. Woodrow Wilson International Center for Scholars.
- Wilson Center. (2024). AMLO's cautious approach to Venezuela. Wilson Center. <https://www.wilsoncenter.org/blog-post/amlos-cautious-approach-venezuela>

DÜŞÜNCE

DÜNYA'DAN BİR HABER